

ПРОФЕСІЙНА ОСВІТА

№ 2, 2019

У КОМІТЕТІ
ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ
З ПИТАНЬ НАУКИ І ОСВІТИ

У НАЦІОНАЛЬНІЙ АКАДЕМІЇ
ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ

ІННОВАЦІЇ В ПРОФЕСІЙНІЙ ОСВІТІ

СТАНДАРТИЗАЦІЯ
ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ

ФАХОВА ПЕРЕДВИЩА ОСВІТА

ПЕРЕДПЛАТНИЙ ІНДЕКС 48764

ПОСПІШАЙТЕ ПЕРЕДПЛАТИТИ
НАУКОВО-МЕТОДИЧНІ ФАХОВІ ЖУРНАЛИ

ДОКЛАДНІШЕ НА PEDPRESA.UA

ВИДАВНИЦТВО
**ПЕДАГОГІЧНА
ПРЕСА**
ДЕРЖАВНЕ ІНФОРМАЦІЙНО-ВИРОБНИЧЕ ПІДПРИЄМСТВО

ЗУСТРІЧ У БУРШТИНСЬКОМУ ТОРГОВЕЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОМУ КОЛЕДЖІ КНТЕУ

Матеріал читайте на с. 3

Міністр освіти і науки України Лілія Гриневич із студентами та викладачами
Бурштинського торговельно-економічного коледжу КНТЕУ (16.04.2019 р.)

КИЇВСЬКОМУ ПРОФЕСІЙНО-ПЕДАГОГІЧНОМУ КОЛЕДЖУ ІМЕНІ АНТОНА МАКАРЕНКА – 75!

Матеріал читайте на с. 20

Випускники різних років Київського професійно-педагогічного коледжу імені Антона Макаренка –
працівники систем освіти зарубіжних країн

УПРОВАДЖЕННЯ ТЕХНОЛОГІЇ ПРОЕКТНОГО НАВЧАННЯ У ПІДГОТОВКУ КВАЛІФІКОВАНИХ РОБІТНИКІВ АВТОТРАНСПОРТНОЇ ГАЛУЗІ

Матеріал читайте на с. 47 – 50

Учасники проекту «За ким майбутнє?» на чолі з директором Дмитром ГОМЕНЮКОМ та керівниками творчих груп Віталієм ДУБОВИМ, Андрієм ВОЛОШИНИМ, Василем НАСТАБУРКО, Віктором ОДИНЦЕМ

ВСЕУКРАЇНСЬКИЙ КОНКУРС ФАХОВОЇ МАЙСТЕРНОСТІ

Матеріал читайте в наступному номері

⇒ Учасники фіналу Всеукраїнського конкурсу фахової майстерності з професії «Монтажник санітарно-технічних систем і устаткування»

ПЕРЕДПЛАТА-2019

Індекс	Назва видання	Періодичність виходу на рік	1 міс.	2 міс.	3 міс.	6 міс.
Вартість передплати, грн (без врахування послуги «приймання передплати»)*						
40123	Газета «СУЧАСНА ОСВІТА УКРАЇНИ»	50 р. на рік	90	180	270	540
68832	ІНФОРМАЦІЙНИЙ ЗБІРНИК ДЛЯ ОСВІТЯН	12	90	180	270	540
68836	СПЕЦВИПУСК ГАЗЕТИ «ОСВІТА УКРАЇНИ»	12	300	600	900	1800
68829	ВСЕСВІТНЯ ЛІТЕРАТУРА В ШКОЛАХ УКРАЇНИ	12	85	170	255	510
68830	ГЕОГРАФІЯ ТА ЕКОНОМІКА В РІДНІЙ ШКОЛІ	12	85	170	255	510
68833	ІСТОРІЯ В РІДНІЙ ШКОЛІ	12	85	170	255	510
68834	МАТЕМАТИКА В РІДНІЙ ШКОЛІ	12	85	170	255	510
68838	УКРАЇНСЬКА МОВА І ЛІТЕРАТУРА В ШКОЛАХ УКРАЇНИ	12	85	170	255	510
30670	ПЕДАГОГІЧНА ГАЗЕТА УКРАЇНИ	6	—	80	—	240
68828	БІОЛОГІЯ І ХІМІЯ В РІДНІЙ ШКОЛІ	6	—	95	—	285
68831	ІНОЗЕМНІ МОВИ В ШКОЛАХ УКРАЇНИ	6	—	95	—	285
68839	ФІЗИКА ТА АСТРОНОМІЯ В РІДНІЙ ШКОЛІ	6	—	95	—	285
68840	ФІЗИЧНЕ ВИХОВАННЯ В РІДНІЙ ШКОЛІ	6	—	95	—	285
68837	ТРУДОВА ПІДГОТОВКА В РІДНІЙ ШКОЛІ	4	—	—	135	270
23823	ВИЩА ОСВІТА УКРАЇНИ (HIGHER EDUCATION OF UKRAINE)	4	—	—	135	270
68835	ОСОБЛИВА ДИТИНА: НАВЧАННЯ І ВИХОВАННЯ	4	—	—	135	270
74105	ПЕДАГОГІКА І ПСИХОЛОГІЯ. ВІСНИК НАЦІОНАЛЬНОЇ АКАДЕМІЇ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ	4	—	—	135	270
48764	ПРОФЕСІЙНА ОСВІТА	4	—	—	135	270

КОМПЛЕКТИ

98966	ІНФОРМАЦІЙНИЙ Газета «Сучасна освіта України», журнал «Інформаційний збірник для освітян»	180	360	540	1080
89381	ВСЯ ПЕДАГОГІЧНА ПРЕСА Всі видання	—	—	—	8160
08353	ВИЩА ШКОЛА Газети: «Сучасна освіта України», «Спецвипуск газети «Освіта України», «Педагогічна газета України»; журнали: «Інформаційний збірник для освітян», «Педагогіка і психологія. Вісник Національної академії педагогічних наук України», «Вища освіта України (Higher education of Ukraine)»	—	—	—	3660
98964	ШКІЛЬНИЙ Газета «Сучасна освіта України», «Педагогічна газета України»; журнали: «Інформаційний збірник для освітян», «Біологія і хімія в рідній школі», «Географія та економіка в рідній школі», «Історія в рідній школі», «Іноземні мови в школах України», «Математика в рідній школі», «Фізика і астрономія в рідній школі», «Українська мова і література в школах України», «Всесвітня література в школах України», «Фізичне виховання в рідній школі», «Трудова підготовка в рідній школі», «Особлива дитина: навчання і виховання»	—	—	—	5550

*Вартість послуги «приймання передплати» — згідно з затвердженими тарифами ДП «Преса», залежно від того, на скільки місяців оформлено передплату.

02094, м. Київ, вул. Попудренка, 54,
тел./факс: (044) 292-83-05
e-mail: 2345255@ukr.net
Рекламний відділ: тел. (044) 292-83-05
e-mail: info@pedpresa.ua

видавництво
**ПЕДАГОГІЧНА
ПРЕСА**
ДЕРЖАВНЕ ІНФОРМАЦІЙНО-ВИРОБНИЧЕ ПІДПРИЄМСТВО

ДОКЛАДНІШЕ –
НА САЙТІ
PEDPRESA.UA

ПРОФЕСІЙНА ОСВІТА

№ 2 (83) 2019

КВІТЕНЬ – ТРАВЕНЬ – ЧЕРВЕНЬ

Склад редакційної колегії науково-методичного журналу
«ПРОФЕСІЙНА ОСВІТА»

ГОЛОВНИЙ РЕДАКТОР, ГОЛОВА РЕДАКЦІЙНОЇ КОЛЕГІЇ

Нелля Ничкало – доктор педагогічних наук, професор, дійсний член (академік) НАПН України, академік-секретар Відділення професійної освіти і освіти дорослих НАПН України

ЗАСТУПНИКИ ГОЛОВИ РЕДАКЦІЙНОЇ КОЛЕГІЇ:

Валентина Радкевич – доктор педагогічних наук, професор, дійсний член (академік) НАПН України, директор Інституту професійно-технічної освіти НАПН України

Ганна Романова – доктор педагогічних наук, професор, заступник директора з наукової роботи Інституту професійно-технічної освіти НАПН України

ЧЛЕНИ РЕДАКЦІЙНОЇ КОЛЕГІЇ:

Марина Артюшина – доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри педагогіки та психології ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана»

Вячеслав Супрун – кандидат економічних наук, доцент, виконавчий віце-президент Громадської організації «Всеукраїнська асоціація працівників професійно-технічної освіти», професор кафедри державної служби та менеджменту освіти ЦІППО ДВНЗ «Університет менеджменту освіти» НАПН України

Валентина Гордієнко – кандидат педагогічних наук, вчений секретар Відділення професійної освіти і освіти дорослих НАПН України

Інна Гриценко – кандидат педагогічних наук, доцент, старший науковий співробітник лабораторії професійної кар'єри Інституту професійно-технічної освіти НАПН України (відповідальний секретар)

Роман Гуревич – доктор педагогічних наук, професор, дійсний член (академік) НАПН України, директор Навчально-наукового інституту педагогіки, психології і підготовки фахівців вищої кваліфікації Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського

Юрій Зінковський – доктор технічних наук, професор, дійсний член (академік) НАПН України, професор кафедри конструювання та виробництва радіоапаратури Національного технічного університету України «КПІ» імені Ігоря Сікорського

Тетяна Іщенко – кандидат педагогічних наук, професор, в. о. директора Науково-методичного центру вищої та фахової передвищої освіти МОН України

Микола Кучинський – начальник Головного управління професійної освіти Директорату професійної освіти МОН України

Валентин Паржницький – кандидат педагогічних наук, начальник відділу наукового та навчально-методичного забезпечення змісту професійної освіти Державної наукової установи «Інститут модернізації змісту освіти» МОН України

Василь Петрович – директор ДНЗ «Київський професійний коледж з посиленою військовою та фізичною підготовкою»

Людмила Шевчук – кандидат педагогічних наук, доцент, директор Науково-методичного центру професійно-технічної освіти та підвищення кваліфікації інженерно-педагогічних працівників у Хмельницькій області

Ольга Щербак – доктор педагогічних наук, доцент, член-кореспондент НАПН України, директор Київського професійно-педагогічного коледжу імені Антона Макаренка, керівник Українського аналітичного центру професійної освіти «Національна обсерваторія»

Франтішек Шльосек – доктор педагогічних наук, професор, директор Інституту педагогіки Академії спеціальної педагогіки імені Марії Гжегожевської у Варшаві, голова Наукового товариства «Польща – Україна», іноземний член НАПН України

Наталія Шульга – кандидат технічних наук, доцент, директор Вищого навчального закладу «Київський транспортно-економічний коледж» Національного транспортного університету

Ірина Шумік – генеральний директор Директорату професійної освіти МОН України

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ,
ІНСТИТУТ ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ ОСВІТИ НАПН УКРАЇНИ

НАУКОВО-МЕТОДИЧНИЙ ЖУРНАЛ

Виходить чотири рази на рік. Заснований у 1997 році

Свідчення про державну реєстрацію

серія КВ № 23535-13375ПР від 31.08.2018 р.

Схвалено вченою радою

Інституту професійно-технічної освіти НАПН України

(протокол № 7 від 27.05.2019 р.)

Передплатний індекс 48764

У НОМЕРІ:

У КОМІТЕТІ ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ З ПИТАНЬ НАУКИ І ОСВІТИ

Констанкевич Ірина. Щоб ми могли бути країною сучасних технологій, передового інтелектуального розвитку 2

У НАЦІОНАЛЬНІЙ АКАДЕМІЇ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ

Кремень Василь. У полі зору науковців – ключові інтереси українського суспільства 4

Ничкало Нелля. Інноваційний поступ у розвитку професійної освіти і освіти дорослих 6

Радкевич Валентина. Від наукових досліджень – до кращих освітніх практик 9

Панельна дискусія «Розвиток людського капіталу в контексті євроінтеграційних процесів» 11

Панельна дискусія «Компетентісно орієнтовані зміст і технології професійної та фахової передвищої освіти» 15

Панельна дискусія «Електронні освітні ресурси у підготовці кваліфікованих фахівців» 18

ІННОВАЦІЇ В ПРОФЕСІЙНІЙ ОСВІТІ

Шалай Тетяна. Формування дослідницьких умінь здобувачів професійної освіти 21

Осипенко Сергій. Інноваційна діяльність педагогів закладів професійної (професійно-технічної) освіти 24

Гуменний Олександр. Технологія проектування SMART-комплексу навчального предмета 28

Ткаченко Михайло. Підприємницька компетентність – важлива умова професійної кар'єри майбутніх фахівців ресторанного господарства 31

Алексєва Світлана, Базиль Людмила, Байдунів Валерій, Ваніна Наталія, Єршова Людмила, Закатнов Дмитро, Орлов Валерій, Радкевич Олександр. Основи інноваційного підприємництва: програма навчальної дисципліни для закладів професійної (професійно-технічної) освіти 33

СТАНДАРТИЗАЦІЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ

Гончаров Едуард. Стандартизація професійної підготовки кваліфікованих робітників 36

Терпай Валентина, Воробець Денис. Соціальне партнерство у розробленні освітніх стандартів для професій радіоелектронної галузі 39

ФАХОВА ПЕРЕДВИЩА ОСВІТА

Костенко Галина. Формування професійної компетентності молодших спеціалістів з менеджменту 41

Альохін Володимир. Підготовка розумних, дбайливих господарів рідної землі 44

ДОСЛІДНО-ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНА РОБОТА

Гоменюк Дмитро. Упровадження технології проектного навчання у підготовку кваліфікованих робітників автотранспортної галузі 47

Стойчик Тетяна. Конкурентоздатний фахівець – сучасна стратегія закладу професійної освіти 51

Гурба Олександр, Баланюк Наталія. Експериментальна діяльність закладу професійної освіти як умова інноваційного розвитку 55

ПРООРІЄНТАЦІЙНА РОБОТА

Орлов Валерій, Закатнов Дмитро. Консультування з професійної кар'єри учнів закладів професійної (професійно-технічної) освіти: результати дослідження 58

ХРОНІКА

Іванів Надія. Зустріч у Бурштинському торговельно-економічному коледжі КНТЕУ ... 3

Лихогод Ніна. «Педагогічний оскар – 2019»: професійний конкурс інноваційності та креативності 61

ВІТАСМО

Київському професійно-педагогічному коледжу імені Антона Макаренка – 75! 20

© Усі права захищено. Жодні частина, елемент, ідея, композиційний підхід цього видання не можуть бути скопійованими чи відтвореними в будь-якій формі і ніякими засобами — ні електронними, ні фотомеханічними, у тому числі й скеропіюванням, записом або комп'ютерним архівуванням, без письмового дозволу видавця.

За достовірність фактів, дат, назв тощо відповідають автори. Редакція залишає за собою право на редагування та скорочення прийнятих до друку матеріалів. Рукописи не повертаються. У разі використання матеріалів посилання на журнал є обов'язковим.

© «Педагогічна преса», 2019

© «Професійна освіта», 2019

ЩОБ МИ МОГЛИ БУТИ КРАЇНОЮ СУЧАСНИХ ТЕХНОЛОГІЙ, ПЕРЕДОВОГО ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОГО РОЗВИТКУ...

Ірина КОНСТАНКЕВИЧ, народний депутат України, голова підкомітету з питань позашкільної, професійної (професійно-технічної), фахової передвищої освіти та освіти дорослих, доктор філологічних наук, професор

Через 50 років освіта такою, якою вона є сьогодні, точно не залишиться. Всі стомилися від її малокорисності, консервативності, бідності. Нині прагнення реформування української освіти здебільшого спрямовані на те, щоб переймати практику Європи та світу, адже й сам світ стоїть на порозі цілковитого перегляду змісту знань, цілей і формату навчання. Тобто, ми готуємо фахівців навіть не вчорашнього, а позавчорашнього дня.

Ми маємо спрямувати усі зусилля на реформування, глибокий аналіз освіти і передбачити, яких фахівців варто готувати для майбутнього. Однією з останніх освітніх резонансних змін, що відбулися в Україні, стало вилучення з переліку спеціальностей спеціальності «Видавнича справа і редагування», що нібито мала бути заміщена журналістикою. Однак величезний кадровий ресурс займається тільки виготовленням видавничої продукції, видавничою діяльністю. Це інтелектуальний базис держави, покликаний забезпечувати її інформаційні потреби в усіх сферах, а надто в умовах постійної інформаційної агресії. Таке реформування здійснилося без проведення глибокого аналізу, як буде відбуватися кадрове наповнення галузі, позбавивши її перспектив розвитку. Такі проблеми бачимо і в інших сферах.

Професійна (професійно-технічна) освіта, яка формує кваліфіковану робочу силу, є чинником конкурентної переваги економіки у глобальному господарстві та є питанням стратегічної безпеки країни зазнає кризи. З 2016 р. вона втратила державне фінансування, у зв'язку з чим замовлення на підготовку робітничих кадрів почало різко скорочуватися, гострий дефіцит робітничих кадрів на ринку праці, виїзд молоді за кордон став масовим. Ще з 2017 р. у Верховній Раді України зареєстровано Законопроект № 7268-1, авторами якого є депутати УКРОПу. Він мав на меті виправити цю ситуацію та розблокувати фінансування закладів професійної (професійно-технічної) освіти.

© Констанкевич І., 2019

ти. Та його просування виявилось надзвичайно повільним.

Негайного втручання та забезпечення державною підтримкою і законодавчим регулюванням потребує новостворена ланка фахової передвищої освіти. П'ятий рік поспіль після прийняття Закону України «Про вищу освіту», яким вилучено освітньо-кваліфікаційний рівень «молодший спеціаліст» із рівнів вищої освіти, технікуми, коледжі та прирівняні до них училища функціонують у стані невизначеності лише на підставі перехідних положень вищезазначеного закону, який дає змогу здійснювати прийом на освітньо-кваліфікаційний рівень вищої освіти «молодший спеціаліст» до 2019 р. Задля її запуску Верховній Раді необхідно прийняти відповідний закон, який остаточно врегулює діяльність рівня освіти, що визначений Законом України «Про освіту» як «фахова передвища освіта», а відтермінування його прийняття може призвести до невідворотних негативних наслідків.

Розвиток фахової передвищої освіти зумовлений переходом національної економіки на шостий технологічний уклад, тобто активне поширення інноваційних високотехнологічних систем, глобальні економіко-технологічні зрушення, євроінтеграційні процеси. Безперечно, нині для України конче потрібне реформування та модернізація системи підготовки фахівців для сучасних ринків праці.

Отже освіта потребує вдалого менеджменту. За сотні років і медицина, і машинобудування, і виробничі підприємства зазнали великих змін. Але не освіта.

Не маючи перед собою ні чіткого бачення результату, ні процесу, ні засобів новітньої освіти, ніхто ніколи не складав кошторису затрат на освіту, не задавався питанням, скільки це має коштувати. Загальною проблемою фінансування і розвитку науки та освіти є те, що плани та програми не мають чітко сформульованих цілей, пов'язаних зі справжньою модернізацією освіти, станом розвитку людського капіталу, а також моніторингу показників їх досягнення.

Законом України «Про освіту» передбачено, що держава забезпечує асигнування на освіту в розмірі не менше ніж 7 % ВВП, але й ця норма жодного разу не була виконана. Навіть у сучасних реаліях катастрофічне недофінансування витісняє і професійну освіту, і молодші школи, і позашкільля.

Освіта ніколи не бачила великих коштів. Наведу приклад: один голлівудський блокбастер коштує стільки ж, скільки усі інвестиції у світі на модернізацію системи освіти.

Нашими реаліями є мізерні зарплати вчителів, викладачам, вихователям, занедбані аж до непридатності приміщення, старі дерев'яні парти, відсутність санітарно-гігієнічних умов, не говорячи вже про необхідне обладнання і сучасні лабораторії. Згідно з останнім звітом Рахункової палати, майже 90 % коштів загального фонду бюджетної програми спрямовується на забезпечення видатків із заробітної плати з нарахуваннями, а оновлення наукової бази за рахунок коштів загального фонду не відбувається. Сьогодні через відсутність сучасної наукової бази не проводяться наукові дослідження, результати яких відповідали б світовому рівню.

Водночас освіта – довгострокова інвестиція, яка формує наше майбутнє. Не надати зараз освіті нового розвитку – означає забрати у нас перспективу.

Влада, яка гальмує ці процеси, демонструє свою недалекоглядність та небажання процвітаючого майбутнього для країни та її громадян.

В Україні немає практики державного стимулювання участі корпоративного сектору у фінансуванні вищої освіти. Досі не створено реальних програм заохочення бізнесу до цього: немає податкових пільг, практики співфінансування, відсутні державні гарантії інвестицій в освіту.

Право на освіту дає можливість людині користуватися іншими конституційними правами. Саме освіта і наука дає шанс створювати винаходи, ліки, реалізувати себе у мистецтві. У країні, яка нехтує освітою, можна народитися видатним лікарем, художником, винахідником, але ніколи ним не стати.

Тому щоб ми могли бути країною сучасних технологій, передового інтелектуального, економічного, культурного розвитку, наша держава має взяти курс на освіту.

ХРОНІКА

ЗУСТРІЧ У БУРШТИНСЬКОМУ ТОРГОВЕЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОМУ КОЛЕДЖІ КНТЕУ

У рамках робочого візиту на Івано-Франківщину міністр освіти і науки України **Лілія Гриневич** відвідала Бурштинський торговельно-економічний коледж КНТЕУ.

Під час зустрічі зі студентами та колективом Лілія Михайлівна високо оцінила діяльність педагогічних працівників та директора коледжу. Вона зазначила, що Бурштинський торговельно-економічний коледж КНТЕУ є базовим на Прикарпатті з підготовки фахівців за двома освітньо-кваліфікаційними рівнями: молодших спеціалістів та кваліфікованих робітників. Директор коледжу **Андрій Козак** ознайомив присутніх із діяльністю коледжу та його досягненнями. У теплій і дружній атмосфері були обговорені питання, що цікавили педагогів та студентів, а саме можливість для розвитку коледжу після прийняття Закону України «Про фахову передвищу освіту».

Перебуваючи в коледжі, Лілія Михайлівна відвідала навчальну лабораторію «Виробництва харчової продукції», де студенти під керівництвом майстра виробничого навчання **Надії Мислюк** провели майстер-клас з приготування англійського десерту «Трайфл» та австралійського десерту «Павлова». У майстер-класі взяли участь заступник голови Івано-Франківської ОДА **Віталій Федорів**, директор департаменту освіти, науки та молодіжної політики Івано-Франківської обласної державної адміністрації **Віктор**

Кімакович, його заступник **Андрій Сташків** та помічник-консультант народного депутата України **В. Шкварилюка Роман Куцишин**.

Голова трудового колективу **Людмила Брагінцева** від імені колективу подякувала міністру освіти і науки України, яка справила враження на учасників зустрічі своєю толерантністю, тактовністю і компетентністю в широкому колі питань діяльності закладів освіти.

Надія Іванів, методист Бурштинського торговельно-економічного коледжу КНТЕУ

У ПОЛІ ЗОРУ НАУКОВЦІВ – КЛЮЧОВІ ІНТЕРЕСИ УКРАЇНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА

5 квітня 2019 р. відбулися загальні збори Національної академії педагогічних наук України, в яких узяли участь: народний депутат України, перший заступник Голови Комітету Верховної Ради України з питань науки і освіти, член-кореспондент НАПН України **Олександр Співаковський**; народний депутат України, академік НАПН України, заступник Голови Комітету Верховної Ради України з питань державного будівництва, регіональної політики та місцевого самоврядування **Віталій Курило**; перший заступник Міністра освіти і науки України **Павло Хобзей**; член-кореспондент НАПН України, директор департаменту атестації кадрів вищої кваліфікації та ліцензування МОН України **Андрій Шевцов**; академік НАПН України віце-президент НАН України **Сергій Пирожков**; віце-президент Національної академії правових наук України, керівник Київського регіонального центру **Наталія Кузнецова**; президент Співки ректорів закладів вищої освіти, академік НАПН України **Леонід Губерський**, а також представники галузевих академій та громадських організацій.

На засіданнях відділень НАПН України було приділено особливу увагу проблемним питанням діяльності Академії, висвітленим у доповіді **Василя Кременя**, президента НАПН України, президента Товариства «Знання» України, доктора філософських наук, професора, дійсного члена (академіка) НАН України і НАПН України.

Далі публікується виклад доповіді В. Кременя та виступів Н. Ничкало, академіка-секретаря Відділення професійної освіти і освіти дорослих НАПН України, дійсного члена (академіка) НАПН України, доктора педагогічних наук, професора і В. Радкевич директора Інституту професійно-технічної освіти НАПН України, дійсного члена (академіка) НАПН України, доктора педагогічних наук, професора.

ПРО ДІЯЛЬНІСТЬ НАПН УКРАЇНИ У 2018 РОЦІ ТА ЗАВДАННЯ НА 2019 РІК

Експертна діяльність учених академії

Учені відділень академії (загальної педагогіки та філософії освіти; психології, вікової фізіології та дефектології; загальної середньої освіти; професійної освіти і освіти дорослих; вищої освіти)

Василь Кремень

*Статтю підготовлено за матеріалами доповіді Президента НАПН України Василя Кременя «Про діяльність НАПН України у 2018 році та завдання на 2019 рік»

брали участь в експертній діяльності, робочих групах із розроблення законодавства, науково-методичних комісіях зі створення державних стандартів тощо. Насамперед нових спеціальних законів України «Про повну загальну середню освіту», «Про фахову передвищу освіту», «Про освіту дорослих», інших законодавчих і нормативно-правових актів, Концепції розвитку педагогічної освіти тощо з урахуванням провідних світових і європейських тенденцій і національних особливостей.

Комітету Верховної Ради України з питань науки і освіти підготовлено і направлено понад 110 пропозицій, висновків, аналітичних матеріалів до парламентських слухань, засідань і круглих столів. Направлено численні експертні висновки на запити МОН, Мінмолодьспорту, Мінсоцполітики, інших органів і організацій.

Тривала робота вчених з виконання Програми спільної діяльності МОН України та НАПН України на 2017–2020 роки, яку синхронізовано із Середньостроковим планом пріоритетних дій уряду до 2020 року.

Під головуванням першого віце-президента НАПН України академіка **Володимира Лугового** міжнародна Конкурсна комісія з відбору членів Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти сформувала новий склад агентства, який після затвердження Урядом приступив до роботи. Від НАПН України до агентства обрано завідувача відділу Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна **Наталію Авшенюк**.

До програмного комітету «Європа у мінливому світі – інклюзивні, інноваційні та свідо-

мі суспільства», відповідального за моніторинг виконання Рамкової програми ЄС з досліджень та інновацій «Горизонт 2020», за конкурсом обрано та затверджено розпорядженням Кабінету Міністрів України завідувача відділу Інституту педагогіки НАПН України **Олену Локшину**.

Основні результати наукових досліджень

Обґрунтовано принцип людиноцентризму й дитиноцентризму як базовий для розвитку інклюзивної освіти. Розроблено критерії оцінювання навчальних досягнень учнів з інтелектуальними порушеннями, а також програми та рекомендації щодо навчання і розвитку дітей з особливими потребами.

З'ясовано особливості інформаційно-психологічного впливу на українську молодь у різних регіонах України, включаючи тимчасово окуповані, та розроблено засоби протидії російській пропаганді;

Розроблено і схвалено урядовим розпорядженням Концепцію підтримки та сприяння розвитку дитячого громадського руху в Україні.

Визначено організаційні форми та методичні засоби соціально-психологічного супроводу впровадження освітніх реформ.

Упроваджено модель, програми та методики психосоціальної підтримки дітей, постраждалих унаслідок військового конфлікту, та механізм взаємодії фахівців у наданні психотерапевтичної, психіатричної, реабілітаційної допомоги; розроблено методичні засади психодіагностичної роботи працівників психологічної служби.

Здійснено дидактико-методичне обґрунтування модернізації змісту початкової освіти на засадах компетентнісного підходу, що знайшло відображення в Державному стандарті та у побудованій на його основі типовій освітній програмі, яка рекомендована МОН України, а також в 11 підручниках і 8 навчальних посібниках з грифом МОН України. Подальшого розвитку набула теорія і методика компетентнісно орієнтованого навчання в основній і старшій школі.

Обґрунтовано принципи і методи формування адаптивних смаро орієнтованих систем навчання і професійного розвитку вчителів; з'ясовано особливості застосування комп'ютерних моделей у навчанні учнів природничо-математичних предметів. Окреслено можливості використання відкритих електронних науково-освітніх систем у науково-дослідній діяльності.

Створено програмний онлайн комплекс, що дає змогу виявити особистісні чинники розвитку інтелектуальної обдарованості старшокласників, схильних до дослідницької діяльності, з'ясувати рівні розвитку практичного інтелекту.

Запропоновано форми і методи супроводу процесу соціалізації обдарованих старшокласників у мережі Інтернет.

Розроблено концептуальні основи сучасної педагогічної освіти і освіти дорослих; обґрунтовано і внесено до класифікатора професій професію «Андрагог».

Обґрунтовано систему дистанційної підготовки кваліфікованих робітників.

Визначено концептуальні засади розроблення Національного рейтингу закладів вищої освіти та механізми його реалізації, внесено відповідні пропозиції до доповнення чинного Закону України «Про вищу освіту».

Розроблено й апробовано на колегіях МОН України, Мінекономрозвитку України та засіданні Комітету Верховної Ради України з питань науки і освіти нову модель економічної діяльності у сфері вищої освіти.

Спільно з Британською радою та британськими університетами реалізовано Програму розвитку лідерського потенціалу університетів України із залученням 40 вітчизняних закладів.

Розроблено здоров'язбережувальну систему фізичного виховання учнів та студентів.

Створено модульну програму підвищення кваліфікації керівників Нової української школи та створено Орієнтовну навчальну програму підготовки тренерів для навчання педагогічних працівників.

Усі результати наукових досліджень та форми і методи їх застосування у практичній діяльності описано у наукових виданнях, які в установленому порядку передавалися закладам освіти, науковим установам, управлінським органам, методичним організаціям тощо, а також викладено на порталі Електронної бібліотеки НАПН України (<http://lib.iitta.gov.ua/>).

Вияткові досягнення науковців

У 2018 році присуджено Державну премію України в галузі освіти за комплексну науково-прикладну роботу «Освітня технологія «Радість розвитку» – партнерська взаємодія дорослих та дітей» вченим лабораторії психології дошкільника Інституту психології імені Г. С. Костюка: завідувачеві лабораторії **Тамарі Піроженко** і науковим співробітникам **Світлані Ладивір** і **Олені Хартман**.

Премію Президента України для молодих учених за наукову роботу «Міграція сільської молоді до міста як соціально-психологічна проблема трансформаційного суспільства» отримала старший науковий співробітник Інституту соціальної та політичної психології **Ірина Губеладзе**.

У 2018 році тривало 110 експериментів, включаючи 45 експериментів всеукраїнського рівня, у понад 1,3 тис. закладах.

З 2018 року виходить у світ англomовний науковий рецензований журнал НАПН України «Education: Modern Discourses» («Освіта: сучасні дискурси»). Видано Національний освітньо-науковий глосарій, який містить близько 500 сучасних та актуальних для реформ освітньої і наукової сфер термінів та їх визначень (розширену версію розміщено на сайті та в Електронній бібліотеці академії).

Учені підвідомчих установ у 2018 році опублікували 48 статей, члени академії – 39 статей у наукових періодичних виданнях і матеріалах конференцій, що індексуються наукометричними базами даних Scopus та Web of Science Core Collection.

В Електронній бібліотеці НАПН України зосереджено близько 14 **тис.** ресурсів, які тільки минулоріч завантажено майже 1 **млн** раз, що вдвічі більше ніж у попередній. Закфіксовано понад 33 **тис.** користувачів, 460 **тис.** переглядів сторінок, близько 70 тис. сеансів зі 136 країн світу.

Учені академії входять до наукових рад і редакційних колегій 46 зарубіжних періодичних видань, зокрема п'яти, що індексуються наукометричними базами даних Scopus та/або Web of Science Core Collection.

Окремої уваги заслугове організований НАПН України, Відділенням загальної середньої освіти, Інститутом педагогіки круглий стіл з проблем природничо-математичної освіти за участі МОН України, Інституту модернізації змісту освіти, НАН України, учителів, представників громадських організацій, за результатами якого визначено спільну діяльність у галузі природничо-математичної освіти.

Підвищення кваліфікації понад 6 **тис.** керівників освіти, науково-педагогічних і педагогічних працівників, з них 5 **тис.** за державним замовленням здійснено в Університеті менеджменту освіти та Інституті спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка.

Продовжувалася наукова співпраця з 37 іноземними членами НАПН України, які представляють 13 країн світу, науковими установами і закладами освіти у межах 28 угод, укладених НАПН України.

Очікувані перспективні здобутки

Ще в більшій мірі треба зосередитися на пріоритетах державної освітньо-наукової політики, зокрема на Плані пріоритетних дій уряду на 2019 рік, постійно тримати в полі зору ключові інтереси українського суспільства та громадян України – формування засобами освіти конкурентоспроможного людського капіталу шляхом підвищення якості освіти, її доступності для всіх категорій громадян.

Максимально сприяти врахуванню у законодавчих документах найсучасніших світових, європейських, національних досягнень і тенденцій у сферах освіти і науки. Участь у робочих групах, науково-методичних комісіях, інших експертних і консультаційних групах має стати фаховим обов'язком кожного академічного вченого.

Продовжити курс на інтернаціоналізацію й осучаснення діяльності академії в цілому, окремих установ і кожного вченого. Активізувати участь у підготовці і виконанні міжнародних проектів і програм, насамперед, Еразмус+ та Горизонт 2020, інших двосторонніх проектах.

Наполегливо готуватися до повномасштабного запровадження в науковій і науково-технічній діяльності конкурсних засад функціонування наукових установ, їх підрозділів (відділів і лабораторій) та грантового розподілу коштів.

Розширити практику отримання правоохоронних документів (авторських свідоцтв, патентів) на об'єкти права інтелектуальної власності, що підтверджують високий рівень результатів (продукції) наукових досліджень.

ІННОВАЦІЙНИЙ ПОСТУП У РОЗВИТКУ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ І ОСВІТИ ДОРΟΣЛИХ

Нелля Ничкало

Відділення професійної освіти і освіти дорослих, як і інші Відділення НАПН України, спрямовувало свою діяльність на реалізацію Стратегії розвитку НАПН України на 2016 – 2022 рр., Пріоритетних напрямів наукових досліджень НАПН України на 2018 – 2022 рр. та оновленого у 2018 р. Статуту академії. Завдяки об'єднанню зусиль та системній взаємодії з Інститутом педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна (директор

Л. Лук'янова), Інститутом професійно-технічної освіти (директор В. Радкевич) та Навчально-науковим центром професійно-технічної освіти (директор Д. Гоменюк) досягнуто певні здобутки, зокрема з реалізації державної політики щодо підготовки педагогічного і виробничого персоналу нової генерації та здійснено інноваційні кроки на загальнодержавному рівні у розвитку освіти дорослих.

Цілеспрямована діяльність уможливила створення Концепції розвитку педагогічної освіти (схваленої колегією МОН України 16 липня 2018 р.), обґрунтування концептуальних засад розвитку освіти дорослих. До державного класифікатора професій (ДК 003: 2010) введено професію «Андрагог» (наказ Мінекономрозвитку від 15 лютого 2019 р. № 259). Створено педагогічну систему консультування учнівської молоді з професійної кар'єри, що сприяє розвитку кар'єрної компетентності, забезпеченню конкурентоздатності на ринку праці, мобільності і кар'єрному зростанню майбутніх кваліфікованих робітників. Розроблено комплекс методик і технологій професійної підготовки кваліфікованих робітників аграрної, будівельної та автотранспортної галузей, що забезпечує творчу продуктивну діяльність учнів, формування в них комунікативних, дослідницьких і професійних компетентностей. Створено методичну систему дистанційної підготовки майбутніх кваліфікованих робітників, що дає змогу гнучко організовувати освітній процес, модернізувати зміст професійного навчання, підвищувати ефективність формування професійної компетентності майбутніх кваліфікованих робітників, сприяє розвитку готовності педагогів закладів професійної (професійно-технічної) освіти до використання методик і технологій дистанційного професійного навчання.

Позитивною особливістю в діяльності наших академічних інститутів є висока результативність в організації експериментальної роботи. За результатами завершених досліджень Інститут професійно-технічної освіти направляє аналітичні матеріали до МОН України, Міністерства соціальної політики, департаментів освіти і науки обласних, Київської міської державних адміністрацій. На базі закладів професійної освіти, де триває експеримент, проводяться виїзні засідання вченої ради Інституту професійно-технічної освіти, а також науково-методичні семінари і тренінги.

Системна співпраця Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Язюна з представництвом DVV International в Україні, Директоратом вищої освіти і освіти дорослих МОН України (генеральний директор – О. Шаров) сприяла приверненню уваги

на загальнодержавному рівні до неформальної освіти, ініціюванню розроблення проекту Закону України «Про освіту дорослих», створенню центрів освіти дорослих у регіонах. Проведення методологічного семінару «Концептуальні засади розвитку освіти дорослих: світовий досвід, українські реалії і перспективи», публікація матеріалів та прийняття рекомендацій свідчать про пробудження інтересу регіональних органів влади до актуальних проблем освіти різних категорій дорослого населення, значення яких у нашій державі тривалий час недооцінювалось. Спільна експериментальна робота науково-педагогічних працівників Інституту професійно-технічної освіти і Навчально-наукового центру професійно-технічної освіти вплинула на підвищення якості підготовки кваліфікованих працівників, залучення педагогів і учнів до проектної діяльності.

На засіданнях Відділення професійної освіти і освіти дорослих майже щомісяця заслуховувалися результати експериментальної роботи, проекти концепцій, інноваційні методики.

Радіючи нашим здобуткам, водночас маємо об'єктивно зазначити, що ще не реалізовано повною мірою науковий потенціал наших інститутів, на що є певні причини. На жаль, нам не вдалося загальмувати негативні процеси на загальнодержавному рівні та в регіонах. Це спричинено серйозними недоліками у формуванні людського капіталу з урахуванням вимог сучасної доби.

На загальних зборах Відділення педагогічної освіти і освіти дорослих НАПН України з участю представників Міністерства освіти і науки України, зокрема Генерального директора директорату професійної освіти, кандидата наук з державного управління І. Шумік обговорено звіт про роботу Академії й нашого відділення за минулий рік, проаналізовано плюси й мінуси в нашій роботі, привернуто увагу до болючих точок, а також визначено перспективи.

Співробітники Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Язюна є членами Кафедри ЮНЕСКО «Неперервна професійна освіта XXI століття» НАПН України. Засновано «Вісник кафедри ЮНЕСКО «Неперервна професійна освіта XXI століття».

Водночас члени Відділення привернули увагу до таких надзвичайно важливих і досить болючих питань:

Перше. Ми ще і ще раз уважно прочитали Статут Національної академії педагогічних наук України в новій редакції. В ньому визначено основне завдання і функції нашої Академії. А їх – двадцять! Та головною функцією Академії, на нашу думку, є випереджувальна. Вважаємо,

що Академія досить відповідально ставиться до виконання цих функцій.

Наведемо лише одну цитату. Видатний український учений О. Потебня, який високо оцінював просвітницькі ідеї Г. Сковороди, розмірковував над його фундаментальними ідеями про «нерівну рівність» і «народ як недвижну масу». «Але «мудрують» (за Г. Сковородою), що простий народ спить, то нехай спить. Бо всякий сон пробудний... І що може «розбудити» народ, оцю велетенську «недвижну масу»? **Наука!**» Тобто пробують дати відповідь на питання: хто ми, звідки ми, куди ми йдемо? Такі положення закладено в новій книзі професора Л. Ушкалова «Ловитва невловного птаха: життя Григорія Сковороди». Безумовно, такі принципово важливі етичні завдання мусять завжди вирішуватися українськими вченими – пошук **Істини**, щоб говорити зі своїм народом мовою **Правди**.

Вдумуючись у це положення, об'єктивно зазначимо, що наша Академія прагне «говорити» із вищими органами державної влади та управління саме «мовою правди». Як добре відомо, ми були найактивнішими учасниками розроблення Національної доктрини розвитку освіти, Державної програми «Вчитель». Саме в Академії за ініціативою її президента академіка В. Кременя було теоретично обґрунтовано й підготовлено:

- першу в нашій державі Білу книгу національної освіти (2010 р.);
- Національні доповіді про стан і перспективи розвитку освіти за редакцією В. Кременя (2011, 2016 рр.);
- Концепцію розвитку професійно-технічної (професійної) освіти в Україні, схвалену колегією МОН України та Президією НАПН України у липні 2004 р. До речі, в ній обґрунтовано положення щодо формування і розвитку професійних компетентностей, професіоналізму, професійного розвитку працівників, постійного зв'язку професійної освіти з ринком праці. Смішно, що нині вони видаються за ноу-хау, запропоновані за результатами міжнародних проєктів.

Як говорить президент нашої Академії В. Кремень, «нам не потрібно посипати собі голови попелом», оскільки маємо талановитих творчих, багатих на інноваційні ідеї, креативних науковців і педагогів закладів професійної (професійно-технічної) фахової освіти. Адже ними розроблено унікальні методики, технології, створено дидактичні комплекси, навчально-методичну літературу (і все це на громадських засадах...).

Хоча маємо визнати, що в наших наукових пошуках ще недостатня увага приділяється саме

проблемам методології, нової філософії професійної освіти, сучасної дидактики, нових субдисциплін педагогічної науки педагогіки праці, педевтології. В умовах переходу до цифрового суспільства ці наукові категорії послідовно і стрімко відходять від стереотипів й наповнюються новим прогностичним змістом.

Друге. Тривожним і небезпечним явищем, на нашу думку, є те, що впродовж декількох останніх років певні політичні сили намагаються принизити й звести нанівець роль Національної академії наук України, а також галузевих академій, в т. ч. й НАПН України, про що згадував у своєму виступі заступник голови комітету Верховної Ради України з питань науки і освіти, член-кореспондент нашої Академії О. Співаковський. На жаль, це підтверджується документом Наукового комітету Національної ради з питань розвитку науки і технологій від 25.03.2019 р. Не можна вважати об'єктивними висновки Наукового комітету цієї ради щодо «роздутої структури НАПН»; кількості співробітників на одного академіка або члена-кореспондента. Це не відповідає дійсності й сформульовано некомпетентно. Ці «ревізори» пишуть, що наші «штати роздуті». Як говорять у народі, «і сміх і гріх»: вони роздуті так, що вже в інститутах лаборантів поскорочували, а технічну роботу виконують наукові співробітники.

Неодноразове нагадування, що в країнах Європейського Союзу немає галузевих академій, не є об'єктивним. Там діють зовсім інші моделі, фінансування наукових досліджень здійснюється так, що нам і не снилося...

Нам треба більш активно боронити нашу Академію, її честь, пропагувати наш вагомий і цінний науковий доробок, діяти інноваційно й активно. Членами нашої Академії є й народні депутати О. Співаковський, В. Курило, а також представники органів державної влади різних рівнів і громадські діячі високого рівня, які знають, що і як ми робимо. Так чому ж вони не чують цих звинувачень і мовчать?

Третє. Звертаючись до тези академіка О. Потебні щодо **науки правди**, особливо наголосимо на гострій необхідності упередження помилок у державній політиці. Наприклад, бездумне, не підготовлене й не обґрунтоване «скидання» спочатку закладів профтехосвіти, а згодом – технікумів і коледжів на фінансування з місцевих бюджетів, зумовило до біди, грубих порушень на місцях, що призвело зниження якості підготовки кваліфікованих робітників і молодших спеціалістів. У зв'язку з цим нині фактично під загрозою опинилася підготовка майстрів виробничого навчання для професійних навчальних закладів у технікумах і коледжах.

Вважаємо, що нині не морально і навіть злочинно заплісувати очі на те, що внаслідок безвідповідальності за виконання законодавства про професійну освіту десятки тисяч наших дітей виїждять до Польщі та інших країн, щоб оволодіти робітничими професіями й працювати за межами своєї Батьківщини. З глибоким болем у серці ми сприйняли офіційну інформацію про те, що норми на харчування дітей у закладах освіти, у тому числі й професійно-технічної, не переглядалися з 2004 р, тобто ще відтоді як Міністерство освіти і науки України очолював В. Кремень...

Четверте. Вважаємо негативною тенденцію технічну поспішність Міністерства освіти і науки України у впровадженні в практику результатів і рекомендацій різних міжнародних проектів без попередньої експериментальної перевірки, без адаптації до конкретних умов різних регіонів.

П'яте. Хочемо наголосити, що наші академічні інститути системно співпрацюють з МОН України, Мінсоцполітики України, беруть участь у підготовці проектів законів та підзаконних нормативно-правових актів. Та коли їх підготовка завершується, здебільшого зникає документальний запис, що науковці структурних підрозділів НАПН України брали участь у їх підготовці. Водночас досить парадоксальним є те, що звинувачення різних некомпетентних і навіть агресивних контролерів «згори», що ми не беремо участі в цих надзвичайно важливих процесах, пов'язаних із створенням нової законодавчої бази...

Пропонуємо персоніфікувати у відповідних пояснювальних записках до проектів документів й конкретно зазначати прізвища авторів підготовлених проектів офіційних документів. Посилимо також увагу до патентування наших наукових і науково-методичних розробок, дидактичних комплексів, підготовлених разом з практиками.

Висловлюємо сердечну вдячність усім членам Академії за підтримку пропозицій щодо вшанування пам'яті наших видатних сучасників – учених-педагогів, серед них академіка Івана Андрійовича Зязюна. Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих НАПН України носить його ім'я, 1 березня цього року в Києві на будинку 9 по вулиці М. Берлинського Президент НАПН України В. Кремень відкрив меморіальну дошку цьому видатному українському вченому і державному діячу. Це символ святої пам'яті і святості, натхнення і пошуків шляхів реального впровадження філософсько-педагогічних ідей нашого Вчителя-земляка, творця педагогічної майстерності.

ВІД НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ – ДО КРАЩИХ ОСВІТНІХ ПРАКТИК

Валентина Радкевич

У контексті викладених у доповіді Президента НАПН України академіка В. Кременя проблем і завдань науково-методичного супроводу розвитку вітчизняної системи освіти наголосимо, що Інститут професійно-технічної освіти всю свою діяльність у 2018 р. спрямовував на виконання важливої цілі Середньострокового плану пріоритетних дій Уряду до 2020 р. – розвиток людського капіталу. Ми враховували всі визнані Урядом найважливіші проблеми сучасної системи професійної освіти – недосконалий зміст освіти, застарілі методи навчання та незадоволення роботодавців якістю підготовки фахівців. Виходячи з цього, всі заплановані науково-дослідні роботи відповідали пріоритетній дії Уряду – модернізації професійної та фахової передової освіти.

Грунтовне вивчення й узагальнення зарубіжного досвіду функціонування систем професійної освіти і навчання (ПОН) дало змогу збагатити вітчизняну систему професійної (професійно-технічної) освіти знаннями про успішні європейські моделі: *забезпечення якості; розвитку соціального партнерства, фінансування та управління ПОН; мережевої взаємодії*. Результати цього дослідження широко використовуються у підготовці новітнього освітнього законодавства.

До найважливіших наукових результатів Інституту, отриманих у процесі аналізу стану української професійної й фахової

передвищої освіти, варто віднести низку розроблених нашими вченими **концепцій** (консультування учнів закладів професійної (професійно-технічної) освіти з професійної кар'єри; діяльності центрів професійної кар'єри, стандартизації професійної підготовки молодших спеціалістів у коледжах і технікумах, проектного професійного навчання у закладах професійної (професійно-технічної) освіти, розроблення SMART-комплексів, а також **моделей** (консультування учнів закладів професійної (професійно-технічної) освіти з професійної кар'єри, стандартизації професійної підготовки молодших спеціалістів у технікумах і коледжах), покликаних сприяти модернізації професійної та фахової передвищої освіти.

Особлива увага приділяється розробленню та апробації методичних систем професійної освіти і навчання, зокрема: консультування учнів з професійної кар'єри, стандартизації професійної підготовки молодших спеціалістів у коледжах і технікумах на компетентнісній основі, розроблення проектних технологій, дистанційного професійного навчання та SMART-комплексів. Кожна з означених систем включає низку **методик** (формування кар'єрної компетентності учнів закладів професійної (професійно-технічної) освіти, організації проектної діяльності у закладах професійної (професійно-технічної), розроблення проектних технологій у закладах професійної (професійно-технічної), оцінювання результатів проектної діяльності учнів/студентів, розвитку готовності педагогічних працівників до стандартизації професійної підготовки майбутніх молодших спеціалістів, розвитку самоосвітньої компетентності студентів, проектування дистанційних курсів, використання елементів дистанційного навчання для теоретичної підготовки кваліфікованих робітників, організації самостійної роботи майбутніх кваліфікованих робітників засобами дистанційного навчання, моніторингу та контролю успішності дистанційного навчання кваліфікованих робітників) і **педагогічних технологій** (розвитку кар'єрних орієнтацій учнів закладів професійної (професійно-технічної) освіти), мотивації учнів до розвитку професійної кар'єри, проектування змісту компетентнісно орієнтованого навчання, тестового контролю успішності навчання майбутніх молодших спеціалістів), зорієнтованих на забезпечення якості професійної та фахової передвищої освіти.

Особливий акцент у процесі виконання НДР було зроблено на експериментальну перевірку ефективності отриманих наукових результатів. З метою сприяння вирішенню проблеми підготовки фахівців інноваційного типу з високим рівнем професіоналізму, глобальним мисленням, ІКТ – компетенціями, високим рівнем професійної мобільності на ринку праці, було створено:

- розгалужену мережу Центрів професійної кар'єри, що дало змогу досягти зростання високого рівня розвиненості кар'єрної компетентності учнів на – 11 % та середнього майже на – 20 %;
- систему дистанційного навчання, що уможливило зростання майже вдвічі високого рівня мотивації учнів до дистанційного навчання, майже на – 72 % – їх уміння працювати в СДН та понад 68 % – уміння підтримувати комунікацію в дистанційному курсі;
- низку проектних технологій, що сприяло зростанню готовності учнів до проектного навчання на – 24 %.

Варто привернути увагу до активної участі науковців Інституту в проведенні експериментів всеукраїнського рівня. Так, у 2018 р. було завершено чотири експерименти: «Відкрите професійне навчання населення на модульно-компетентнісній основі» на базі ДПТНЗ «Роменське вище професійне училище» Сумської області; «Формування енергоєфективної компетентності майбутніх кваліфікованих робітників будівельного профілю на основі проектних технологій» на базі Кам'янського професійного ліцею Дніпропетровської області; «Створення електронних навчальних ресурсів для професійної підготовки майбутніх кваліфікованих робітників машинобудівної галузі» на базі ДНЗ «Криворізький центр професійної освіти металургії та машинобудування»; «Технологія проектного навчання у професійній підготовці кваліфікованих робітників автотранспортної галузі» на базі Навчально-наукового центру професійно-технічної освіти НАПН України.

У 2019 р. відкрито новий експеримент всеукраїнського рівня «Розвиток публічно-приватного партнерства у сфері професійної освіти з використанням технологій стратегічного менеджменту» на базі ДПТНЗ «Роменське вище професійне училище» Сумської області і Навчально-методичного центру професійно-технічної освіти у Сумській області у 2019-2021 рр.

Готується до відкриття ще два експерименти всеукраїнського рівня. Перший – «Ор-

ганізація професійної підготовки майбутніх кваліфікованих робітників за дуальною формою здобуття освіти на засадах компетентнісного підходу» буде проводитися на базі: ДПТНЗ «Дніпровський центр професійно-технічної освіти»; Науково-методичний центр професійно-технічної освіти у Запорізькій області; ДНЗ «Запорізьке машинобудівне вище професійне училище»; ДНЗ «Одеське вище професійне училище морського туристичного сервісу»; ДНЗ «Київське регіональне вище професійне училище будівництва»; Решетилівський професійний аграрний ліцей імені І. Г. Боровенського Полтавської області у 2019 – 2021 рр. Другий – «Формування готовності майбутніх кваліфікованих робітників до підприємницької діяльності» має реалізовуватися на базі: ДНЗ «Вінницький центр професійно-технічної освіти переробної промисловості»; ДНЗ «Львівське вище професійне художнє училище»; ДНЗ «Одеське вище професійне училище торгівлі та технологій харчування»; Науково-методичний центр професійно-технічної освіти у Харківській області; ДНЗ «Регіональний центр професійної освіти швейного виробництва та сфери послуг Харківської області»; ДНЗ «Черкаський професійний автодорожній ліцей» у 2019 – 2021 рр. Нові теми експериментальної роботи відповідають пріоритетним напрямкам наукових досліджень НАПН України і свідчать на користь затребуваності науково-методичного супроводу, який забезпечується нашим Інститутом.

Для підвищення ефективності науково-методичного супроводу професійної та фахової передвищої освіти розроблено систему презентування наукової продукції Інституту, що здійснюється через сайти установи й

закладів-партнерів, вебінари та під час безпосередніх зустрічей із педагогічними колективами закладів освіти.

Одним із перспективних завдань діяльності наукових співробітників Інституту професійно-технічної освіти НАПН України є підвищення наукометричної активності наукових співробітників. Проте, окрім інтелектуальної складової, ця проблема має також об'єктивну: зокрема, відсутність в Україні власної національної наукометричної бази, дуже обмежена кількість наукометричних журналів педагогічного спрямування, значні фінансові затрати на публікацію статей у зарубіжних виданнях тощо. Попри це, наш Інститут веде активну роботу в цьому напрямі: зокрема, забезпечили присвоєння індексу DOI усім виданням Інституту, розробили і впроваджуємо систему підвищення ІКТ-компетентності наукових співробітників, створили сайт фахового журналу, що покращує комунікацію з відомими наукометричними базами. Водночас є об'єктивна потреба в забезпеченні більш продуктивної взаємодії із закладами професійної та фахової передвищої освіти, навчально (науково)-методичними центрами ПТО, закладами освіти Державної служби зайнятості України, структурними навчальними підрозділами підприємств для широкої апробації та впровадження результатів фундаментальних і прикладних досліджень, а також залучення талановитих педагогів до інноваційної науково-дослідної роботи, навчання в магістратурі, аспірантурі, докторантурі. *Результати наукових досліджень обговорено на трьох дискусійних панелях.*

Фото **Максима КОРОДЕНКА**

ПАНЕЛЬНА ДИСКУСІЯ «РОЗВИТОК ЛЮДСЬКОГО КАПІТАЛУ В КОНТЕКСТІ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ»

Людмила ЄРШОВА, заступник директора з науково-експериментальної роботи Інституту професійно-технічної освіти НАПН України, доктор педагогічних наук, доцент: «Потреби сучасного постіндустріального суспільства зумовлюють необхідність зміни традиційних підходів до підготовки майбутніх кваліфікованих робітників. Інтенсивний розвиток цифрових технологій трансформує економіку, кон'юнктуру ринку праці й

мотивацію особистості до власної професійної кар'єри. Який досвід забезпечення розвитку людського капіталу в європейських системах професійної освіти і навчання може бути корисним для модернізації професійної та фахової передвищої освіти в Україні?».

Олександра БОРОДІЄНКО, завідувач лабораторії зарубіжних систем професійної освіти і навчання Інституту професійно-технічної освіти НАПН України, доктор педагогічних наук, доцент: «Сучасні вимоги ринку праці до кваліфікацій та рівнів професійної компетентності

ті працівників у контексті теорії людського капіталу визначають найбільш цінними особистісні якості та професійні компетентності, що дають змогу працівникам генерувати прибуток для компанії або створювати так звану додану цінність. У зарубіжній практиці поширена стратегія, спрямована на: забезпечення постійного розвитку потенціалу людських ресурсів, зростання його результативності, вдосконалення організаційної культури та командної синергії, розвиток лідерських якостей, підвищення рівня вмотивованості персоналу, його ставлення та лояльності до компанії; навчання й розвиток персоналу розглядається компаніями як рушійна сила і головний чинник впливу на інноваційну активність. Домінуючими ідеями та принципами є: створення у компанії феномену «організації, яка навчається», впровадження філософії лідерства, системний підхід до розвитку професійної компетентності всіх категорій персоналу, наступність знань та досвіду, розвиток клієнтоорієнтованості персоналу, інноваційного мислення, комплексність та ступеневість розвитку професійної компетентності. З-поміж організаційно-педагогічних умов, особливу увагу треба звернути на такі: урізноманітнення програм, форм та методів навчання; визначення реальних потреб у навчанні; прискорення темпів навчання персоналу; створення умов для навчання й розвитку, професійного та кар'єрного зростання; розбудова системи накопичення й поширення знань у компанії; використання устаткування й технологій, зокрема ІТ, для розвитку персоналу; відкритість до нових ідей і практик; підтримка експертів, супервізорів, наставників; визнання досягнень; створення середовища для професійного спілкування; підтримка процесів поширення знань та обміну досвідом. З-поміж форм – перевага віддається формам інформального навчання (робота в проектних командах, ротація, організація заходів, коучинг, менторство, участь у стратегічних проектах, виконання завдань поза функціональними обов'язками).

Леонід ГЕРГАНОВ, заступник директора Відокремленого підрозділу «Навчальний центр ПрАТ «Українське Дунайське пароплавство», доктор педагогічних наук: «Загальні орієнти-

ри розвитку європейських трудових ресурсів у новому сторіччі послідовно втілюються в життя через реалізацію Гамбурської, Лісабонської, Копенгагенської, Туринської декларацій, Стратегії «Європа-2020», а також Брюгського Комюні-

ке, основними ідеями яких є: освіта особи впродовж життя та мобільність, якість та ефективність, активне громадянство і постійний рух до інновацій, справедливості, творчості і підприємництва тощо. Особлива роль у реалізації цих завдань відводиться внутрішньо-фірмовій професійній підготовці й розвитку виробничого персоналу. В умовах великого обсягу навчального матеріалу, обмежених термінів підготовки та достатньо суворих міжнародних вимог до професійної підготовленості моряків, сучасна система навчання неспроможна оптимізувати процес підготовки робітників плавскладу на виробництві з урахуванням індивідуальних особливостей до засвоєння знань, умінь і навичок на рівні мінімальних стандартів професійної компетентності. Необхідні принципово нові підходи до організації процесу професійного навчання на виробництві робітників морського профілю, створення системи їхньої підготовки, наближеної до роботи на судні в небезпечних умовах. В Україні до складу системи морської освіти входять: 12 ЗВО, 27 ЗП(ПТ)О, 50 навчальних і навчально-тренажерних центрів при судноплавних компаніях. Навчальні та навчально-тренажерні центри, що є структурними підрозділами судноплавних компаній, уможливають підвищення якості професійної підготовки робітників за умови використання в освітньому процесі новітніх тренажерних комплексів та наближення навчання до реальних умов судноплавства.

Міжнародний досвід переконує, що перенесення вимог роботодавців у сферу освіти – важливий крок, бо саме вони мають дбати про рівень професійної компетентності персоналу свого підприємства та її вдосконалення. Однак на основі аналізу статистичної інформації нами було визначено, що кількість працівників, які підготовлені або підвищили свою кваліфікацію на виробництві в цілому по Україні, починаючи з 2012 року, має тенденцію різкого скорочення з підвищення кваліфікації та оволодіння новими професіями. Така ситуація пов'язана з нестабільністю економіки країни в період кризових явищ і стрімким скороченням інвестицій у людський капітал як з боку держави, так і з боку приватних підприємств».

Родіон КОЛИШКО, директор Інституту професійних кваліфікацій, кандидат юридичних наук: «Україна – це країна пошуку альтернативних шляхів, зокрема щодо сприяння зайнятості молоді. Майже всі країни Європейського простору опікуються молодіжною зайнятістю і борються із цим «недугом» по-різному. Одним із універсальних шляхів є поєднання інтересів роботодавця і молоді особи, у якій в результаті проходження різних програм збільшуються шанси бути працевлаштованими. Роботодавців заохочують створювати нові робочі місця, спільні робочі групи працюють над вдосконаленням змісту освіти через розроблення професійних стандартів та адаптацію освітніх програм до них. Коротко підсумовуємо результати цього дослідження систем 15 країн-членів ЄС. За належного балансу вихідних умов програми наставництва можуть бути рентабельними для роботодавця. Серед таких умов: система управління, контрактні відносини; участь сторін у витратах; порядок відбору учасників програм, мотивація участі сторін у реалізації таких програм тощо. Варто зазначити, що в жодній з 15 країн, де проводили дослідження, роботодавець ніколи не залишався сам на сам зі своїми проблемами.

Основною метою державної політики в цій сфері є органічне поєднання двох підходів: 1) спрощення процесу відбору роботодавцем учасників програм навчання на робочому місці (незалежно від того, це учні чи дорослі, включаючи працівників); 2) фінансова мотивація роботодавця до участі у таких програмах. В українському законодавстві абсолютно відсутні стимули роботодавців реалізовувати практики навчання на робочому місці у сучасному сенсі цього терміну, звичному для країн-членів ЄС! Ми втрачаємо можливості радикальної зміни цієї ситуації, що могли б відкритися у зв'язку із розробленням проекту Закону України «Про професійну (професійно-технічну) освіту».

Дмитро ЗАКАТНОВ, завідувач лабораторії професійної кар'єри Інституту професійно-технічної освіти НАПН України, кандидат педагогічних наук, старший науковий співробітник: «Сьогодні однією з проблем професійно-технічної освіти як інституції розвитку людського капіталу є вкрай несприятлива демографічна ситуація в країні. Відсутні державні

та громадські інституції, які прогнозували б потребу економіки у фахівцях та впливали б на чисельність освітніх закладів, що здійснюють професійну підготовку. За такого підходу має місце диспропорція у підготовці робітничих кадрів та фахівців з фаховою передвищою та вищою освітою. Так, на одного учня ЗП(ПТ)О припадає майже шість студентів закладів фахової передвищої та вищої освіти. На 100 випускників ЗП(ПТ)О припадає 225 випускників ЗВО. Водночас для системи ПТО притаманний достатньо високий рівень працевлаштування її випускників за набутою професією – за різними оцінками від 75 до 85 %. Кількість випускників ЗВО, які працевлаштовуються після закінчення за спеціальністю невідома, але за песимістичними оцінками вона становить не більше як 15 %. Ідеться не стільки про вибір та реалізацію професійної кар'єри, скільки про відтермінування такого вибору з позиції професії та вибору лише соціального прошарку, до якого молода людина хоче належати.

Інструментом формування такої компетентності, яка визначена як кар'єрна компетентність, є консультування з професійної кар'єри. Проте його здійснення потребує створення певного організаційно-предметного середовища, яким було визначено Центр консультування з кар'єри. Такі центри створюються як структурні підрозділи при закладах професійної (професійно-технічної) освіти. Перший такий Центр було відкрито у 2016 р. у Колківському вищому професійному училищі Маневицького р-ну Волинської області. Сьогодні такі центри створено в усіх закладах професійної (професійно-технічної) освіти Волинської області, а також у ряді інших регіонів країни. Назви центрів досить різноманітні – Центр кар'єрного розвитку, Центр кар'єрного консультування тощо, проте, їхня основна мета полягає у формуванні в учнів ЗП(ПТ)О кар'єрної компетентності».

Людмила ПАНАСЮК,

директор Колківського вищого професійного училища Маневицького району Волинської області: «Діяльність Центру професійної кар'єри Колківського вищого професійного училища максимально сприяє самореалізації кожного учня та випускника закладу. Визначивши гаслом вислів: «Будуї кар'єру разом із нами!», співробітники центру спрямовують свої зусилля на організацію проходження виробничої практики та працевлаштування випускників, їхню адаптацію до практичної діяльності, розвитку під-

приємницької ініціативи, формування у майбутніх робітників навичок самопрезентації, ознайомлення їх із техніками пошуку роботи, здійснення моніторингу їхньої кар'єри та забезпечення реалізації ідей соціального партнерства з роботодавцями. Колектив закладу у своїй діяльності прагне: здійснювати підготовку фахівців, які здатні швидко реагувати на зміни середовища та знаходити себе на сучасному ринку праці; уможливлувати комунікативну взаємодію роботодавців і учнів із метою взаємного вибору оптимальних місць проходження практики та подальшого працевлаштування; допомагати кожному учневі та випускнику отримати роботу своєї мрії та здобути навички кар'єрного розвитку. У зв'язку з цим працівники центру завжди пропонують учням та випускникам: допомогу в працевлаштуванні; надання інформації про актуальні вакансії, місця для проходження практики та інші можливості від роботодавців; професійні та мотивуючі майстер-класи від успішних фахівців-практиків; тренінги з розвитку особистісних, професійних, кар'єрних, підприємницьких компетенцій, профконсультації з питань складання резюме та особливостей проходження співбесіди з роботодавцями. Водночас для роботодавців-партнерів пропонують: підбір кандидатів з-поміж учнів під наявні вакансії та місця проходження практики; розміщення інформації про вакансії; участь у формуванні змісту освітніх програм відповідно до потреб ринку праці».

Олена КУЛИНИЧ, заступник директора ДНЗ «Запорізьке вище професійне училище»: «В умовах економічних перетворень, зміни суспільного устрою і соціальних відносин, які є наслідком сучасних глобалізаційних процесів, відбувається переосмислення значущості

ролі людського капіталу. Досвід країн Європи, системність підходу до розв'язання зазначеної проблеми, однією з ознак якої є оновлені Радою Європейського Союзу «Рекомендації Ради від 22 травня 2018 року про ключові компетенції для освіти впродовж життя», мають велике значення для професійної освіти України. У цьому програмному документі зокрема зазначається, що нині вимоги до компетентностей змінюються, робочі місця підлягають автоматизації, технології відіграють більшу роль у всіх сферах праці та життя, а підприємницька, соціальна та громадянська компетентності стають актуальнішими для забезпечення стійкості та здатності адаптуватися до змін. Отже перед

системою професійної освіти нашої країни постає чимало викликів, розв'язання яких забезпечить трансформацію закладів професійної (професійно-технічної) освіти до рівня спроможності підготовки кваліфікованих робітників, що відповідають вимогам як з боку роботодавців, так і забезпечують потреби громад, враховують запити молоді на отримання професії, набуття відповідних компетентностей.

За оцінками деяких дослідників, до 2022 р. майже 52 % працездатного населення потребуватиме хоча б короткочасних курсів з набуття нових компетентностей, що затребувані в епоху Четвертої промислової революції. Якщо заклади професійної освіти не зможуть швидко адаптуватися до нових умов, у якийсь момент виявиться, що за межами нашої системи з'являться гнучкіші до запитів суспільства структури, які мають сучасну матеріальну базу, короткочасні освітні програми, засоби неформальної та інформальної освіти, що надають найчастіше ситуативні часткові компетентності, орієнтуються на різні вікові групи, соціальні сегменти та прошарки, враховують запит на інклюзивність професійної освіти тощо. І відвоювати позиції в цих нових, поки що незвичних для нас конкурентних умовах, буде нелегко».

Олена ЗАГІКА, директор ВПУ № 25 м. Хмельницького, кандидат педагогічних наук: «У ринкових умовах успішна кар'єра є невід'ємною складовою самореалізації людини та засобом і чинником, які сприяють її самоствердженню, процесом, у якому найповніше реалізується особистість. З огляду на це важливими напрямками діяльності сучасного закладу професійної (професійно-технічної) освіти (далі ЗППО) є профорієнтаційна робота серед учнів загальноосвітніх шкіл щодо вибору професії (спеціальності), можливостей опанування фаху, подальше кар'єрне консультування учнів. Кар'єрне консультування – процес, метою якого є допомога індивіду у розв'язанні проблем розвитку його кар'єри. Кар'єрне консультування можна розглядати як багаторівневу процедуру, на кожному з етапів якої досягаються конкретні результати, спрямовані на посилення психологічних можливостей, підвищення професійної самосвідомості особистості, конкретизація кар'єрних уподобань та перспектив, визначення тактики й стратегії подальшої трудової поведінки. У ВПУ № 25 м. Хмельницького організація індивідуальної професійної консультації дає можливість шляхом діагностики здібностей вияви-

ти індивідуальність, потенційні можливості і певною мірою впливати на їх формування. Ознайомчі бесіди, зазвичай, проводять з усією групою і дають змогу отримати інформацію про підготовленість кожного учня до вибору професійного шляху. На нашу думку, консультування з питань кар'єри і професійного успіху передбачає використання інтерактивних технологій. Для забезпечення ефективності процесу взаємодії з учнями доцільно застосовувати такі форми навчальної діяльності, що мають розвивальний характер, базуються на особистісному підході, рефлексії та відкритій комунікації тощо (навчальний тренінг, коучинг, робота в малих групах, індивідуальна робота). Варто зазначити, що саме у таких умовах в учнів починає формуватися інтерес до про-

фесії, позитивне ставлення до власного успіху, розвиток комунікативних умінь, навичок організації професійного середовища, формується здатність до адаптування у змінних умовах поза зоною комфорту тощо. Отже, для побудови успішної кар'єри випускників ЗППО треба забезпечити комплексний підхід до розроблення серії взаємопов'язаних тренінгових занять із розвитку комунікативних умінь та навичок, роботи в команді, розв'язання конфліктних ситуацій, побудови кар'єри, з питань підприємництва; семінари з питань законодавства про зайнятість, прав та гарантій молоді, з техніки пошуку роботи, користування інтернет-ресурсом з метою пошуку роботи та отримання додаткових компетентностей на безкоштовних онлайн-курсах.

ПАНЕЛЬНА ДИСКУСІЯ «КОМПЕТЕНТІСНО ОРІЄНТОВАНІ ЗМІСТ І ТЕХНОЛОГІЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ТА ФАХОВОЇ ПЕРЕДВИЩОЇ ОСВІТИ»

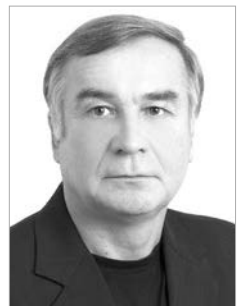
Ганна РОМАНОВА, доктор педагогічних наук, професор, заступник директора з наукової роботи Інституту професійно-технічної освіти НАПН України: «Формування ключових навичок фахівця інноваційного типу, до яких входить креативність, критичне мислення, вміння комплексно вирішувати проблеми, аналізувати і приймати рішення, неможливе без оновлення змісту освіти та запровадження інноваційних особистісно-розвивальних педагогічних технологій, серед яких провідне місце належить проектним технологіям. Як зазначав фундатор продуктивної педагогіки Д. Дьюї, у педагогічній сфері відбувається своєрідна боротьба двох ідей: навчання, що спирається на індивідуальні особливості людини і спрямоване на її розвиток, та навчання, що визначається зовнішніми ідеалами і цілями та забезпечує відповідне формування людини. Чи можливе досягнення компромісу між цими векторами, і яка роль у цьому стандартизації освіти?»

Людмила КОТОЛОВЕЦЬ, завідувач Сектору наукового та навчально-методичного забезпечення модернізації змісту підготовки молодших спеціалістів ДНУ «Інститут модернізації змісту освіти». «Сьогодні набуває актуальності поняття компетентності учня, студента, що

визначається багатьма чинниками, оскільки саме компетентності дають змогу визначити готовність студента до життя, його подальшого особистого розвитку й до активної участі в житті суспільства. Треба навчити сучасного студента бути готовим змінюватися та пристосовуватися до нових потреб ринку праці, оперувати й керувати інформацією, активно діяти, швидко приймати рішення, навчатись упродовж життя. Сьогодні в коледжах запроваджуються проектні технології, що дає змогу розкрити індивідуальні здібності кожного учасника проекту – студента й викладача».

Петро ЛУЗАН, головний науковий співробітник лабораторії науково-методичного супроводу підготовки фахівців у коледжах і технікумах Інституту професійно-технічної освіти НАПН України, доктор педагогічних наук, професор: «Зміст фахової передвищої освіти як обумовлена потребами суспільства система знань, умінь і навичок особи, її професійних, світоглядних і громадянських якостей компонента, що має бути сформована у процесі навчання, визначається насамперед кваліфікаційними стандартами. Саме в стандарти задекларовано нормативний зміст підготовки здобувачів фахової передвищої освіти, що корелює з переліком загальних і фахових компетентностей випускника. Цей рівень проектування (і модернізації) змісту підготовки фахівців у закладі фахової

передвищої освіти має розроблятися на основі вимог Національної рамки кваліфікацій. На другому ієрархічному рівні проектування змісту фахової передвищої освіти передбачається проектування освітньо-професійної програми. Під час розроблення освітньо-професійних програм рекомендується дотримуватися таких вимог: відповідності професійним стандартам/стандартам фахової передвищої освіти; відповідності змісту освітньої програми до вимог ринку праці; дотримання оптимального переліку складових професійної компетентності; відповідності змісту результатів навчання складовим професійної компетентності; достовірності забезпечення зв'язків між результатами навчання й навчальними дисциплінами та ін. На рівні проектування змісту кожної навчальної дисципліни доцільно виокремити такі блоки: а) основні терміни й поняття, без яких жодне положення науки неможливо зрозуміти та свідомо засвоїти; б) наукові факти, без знання яких важко збагнути закони науки, сформулювати переконання; в) основні закони, положення, принципи, що розкривають сутність явищ, які розглядає певна наукова галузь, об'єктивні зв'язки між ними; г) теорії, що вміщують систему наукових знань, методи пояснення й передбачення явищ галузі, що вивчається; д) знання про об'єкт і предмет певної науки, методи пізнання й історію її розвитку.

Узагальнивши наявні підходи та врахувавши ієрархію цілей, проектування змісту підготовки молодших спеціалістів пропонуємо розглядати на шести рівнях: 1) стандарту фахової передвищої освіти; 2) освітньо-професійної програми; 3) навчальних планів; 4) навчальної програми дисципліни; 5) навчального модуля; 6) індивідуальних навчальних завдань».

Володимир ГОДУН, завідувач відділення «Автомобільний транспорт» ДВНЗ «Київський транспортно-економічний коледж» НТУ: «Нині в технікумах і коледжах, які належать до закладів рівня фахової передвищої освіти, здійснюється модернізація освітніх програм підготовки фахівців за різними спеціальностями. Освітньо-професійні програми містять варіативну частину, яка дає змогу вводити в програму підготовки фахівців навчальні предмети, спрямовані на розвиток окремих компетентностей студентів, необхідних їм в подальшій професійній діяльності. Водночас наявна проблема незбалансованості між освітньо-професійною програмою підготовки та освітньою програмою загальноосвітньої

підготовки: проведення Державної підсумкової атестації з математики, української мови та літератури, географії, фізики у формі ЗНО потребує від навчального закладу приділення більшої уваги саме до цих дисциплін, часто у збиток вивченню спецдисциплін. Цю проблему надалі варто взяти до уваги, оскільки контингент закладів фахової передвищої освіти – це учнівська молодь, яка зробила свідомий вибір напрямку професійної діяльності та намагається засвоювати й удосконалювати ті компетентності, які у майбутньому визначатимуть рівень їх професійної компетентності».

Наталя КУЗАЛАШВА,

завідувач лабораторії технологій професійного навчання Інституту професійно-технічної освіти НАПН України, кандидат хімічних наук, доцент: «Особливої затребуваності в сучасній освіті набувають саме проектні технології, що уможливорюють

формування вмінь і навичок: дослідницьких, управлінських, планувальних, комунікативних, презентаційних, рефлексивних.

Для цілісного впровадження у професійну (професійно-технічну) освіту інноваційних педагогічних технологій, зокрема технологій проектного професійного навчання співробітники лабораторії технологій професійного навчання Інституту професійно-технічної освіти НАПН України обґрунтували концепцію, методологічні підходи та дидактичні принципи проектного професійного навчання в ЗП(ПТ)О; розробили проектні технології (інформаційну (зокрема, веб-квест), дослідницьку, практико-орієнтовану, соціальну й творчу) та методики (організації проектної діяльності у ЗП(ПТ)О; розробили проектні технології для професійної підготовки майбутніх кваліфікованих робітників аграрної, будівельної і автотранспортної галузей; оцінили результати їхнього проектного професійного навчання); здійснили експертну оцінку ефективності проектних технологій для професійної підготовки кваліфікованих робітників, що ґрунтується на компетентнісному підході та SWOT-аналіз застосування зазначених технологій у ЗП(ПТ)О; розробили та впровадили у ЗП(ПТ)О тренінг-курси «Підготовка педагогічних працівників професійно-технічних навчальних закладів до розроблення та застосування проектних технологій професійного навчання» та «Проектна діяльність учнів професійно-технічних навчальних закладів»; підготували рукописи наукової продукції (монографії, два навчальних і практичний посібник, методичні рекомендації, довідник), провели експертне оці-

нювання кінцевих результатів НДР, сформулювали висновки щодо можливостей використання наукових розробок у практичній діяльності ЗП(ПТ)О, науково-методичних центрів (кабінетів) професійно-технічної освіти, під час підготовки педагогічних працівників та підвищенні їх кваліфікації тощо.

Основні результати наукового дослідження за темою «Методичні засади розроблення проектних технологій для професійної підготовки майбутніх кваліфікованих робітників аграрної, будівельної та автотранспортної галузей» дали змогу дійти висновку щодо доцільності системного впровадження проектного професійного навчання в ЗП(ПТ)О та необхідності його підтримки на державному рівні, а також необхідності здійснення проектного навчання учнями ЗП(ПТ)О під час виробничої діяльності як одного з елементів дуальної освіти».

Дмитро ГОМЕНЮК, директор Навчально-наукового центру професійно-технічної освіти НАПН України, кандидат педагогічних наук: «Особливого значення у запровадженні інновацій має участь закладів професійної освіти в експериментальній діяльності. Зокрема, у процесі експериментальної роботи всеукраїнського рівня «Технологія проектного навчання у професійній підготовці кваліфікованих робітників автотранспортної галузі» (2016 – 2018 рр.) у співпраці з колективом лабораторії технологій професійного навчання Інституту професійно-технічної освіти НАПН України розроблено і впроваджено методичні рекомендації щодо застосування технології проектного навчання у підготовці кваліфікованих робітників автотранспортної галузі; навчально-методичні комплекси міждисциплінарних проектів, портфоліо проектів учнів, проведено низку масових заходів всеукраїнського рівня з метою оприлюднення та поширення отриманих результатів».

Евеліна ЦАРЬОВА, в.о. директора ДНЗ «Хмельницький центр професійно-технічної освіти сфери послуг»: «Однією з умов забезпечення якості підготовки кваліфікованих робітників у закладах професійної (професійно-технічної) освіти,

підвищення їхньої професійної компетентності та професійної мобільності, забезпечення конкурентоздатності на ринку праці є використання проектних технологій.

Стало традицією в навчальному закладі проводити семінари, майстер-класи для учнів та педагогів центру щодо створення колекцій одягу. На ці заходи запрошують провідних працівників швейної галузі, а також викладачів кафедри конструювання швейних виробів та кафедри **технологічної та професійної освіти і декоративного мистецтва** Хмельницького національного університету. До прикладу, в жовтні 2018 р. працівники кафедри технології і конструювання швейних виробів Хмельницького національного університету провели майстер-клас: «Особливості проектування авторських колекцій одягу», а також презентували творчі здобутки щодо створення колекцій одягу студентами кафедри, переможцями всеукраїнських та міжнародних конкурсів молодих дизайнерів.

Для майбутніх кравців, закрійників творчі проекти є заключним етапом вивчення навчальних предметів, результатом яких є створення колекцій, які охоплюють процес задуму, створення ескізів, розроблення конструкції, вибір тканин і виготовлення колекції одягу. Учень залучається у процес від початку до кінця, бачить логічне завершення своєї роботи.

Під керівництвом викладачів та майстрів виробничого навчання учні груп швейного профілю ДНЗ «Хмельницький центр ПТО сфери послуг» створили колекції: «Квітка оберіг», «Квітка Поділля», «Компроміс з Індіго», «Мрії Фігаро», «Модний мікс» та інші. Для правильного сприйняття сьогодення, сучасного напрямку моди учні відвідують студію мод «Афродіта», керівництвом якою здійснює майстер міжнародного класу Світової Унії Культури С. Г. Краснюк. Завершенням творчих проектів є демонстрація моделей колекцій одягу.

За результатами роботи над проектами, майбутніх працівників швейної галузі щороку відзначають на обласному огляді-конкурсі кращих дипломних (творчих) робіт, та, які посідають призові місця на конкурсах фахової майстерності.

Так 22 березня 2019 р., відбувся IV всеукраїнський конкурс «Прорив легкої промисловості України», організований під гаслом «Безпека як тренд». Від навчального закладу були представлені дві колекції одягу в номінаціях: сучасні шкільні колекції – колекція «Ультрамалінка», сучасні молодіжні колекції – колекція «Веселкова заграва». Колекція «Ультрамалінка» посіла 1 місце, колекція «Веселкова заграва» отримала диплом лауреата.

Проектна робота надала учням можливість генерувати ідеї та реалізовувати їх у проекти, працювати в групах, знаходити оптимальні рішення для створення сучасного одягу з світло

відбиваючими елементами відповідно до модних тенденцій.

Якість професійної (професійно-технічної) освіти значною мірою залежить від впровадження проектних технологій. Адже вони мотивують учнів ґрунтовніше опановувати світ моди, професії. Сучасні технології уможливають ефективно проектувати навчальний процес, керувати ним та одержувати якісні результати відповідно до запланованих цілей.

Сергій ОСИПЕНКО, директор ДНЗ «Дніпрорудненський професійний ліцей»: «Ліцей забезпечує сприятливі умови для якісної підготовки робітничих кадрів та підвищення професійно-кваліфікаційного рівня майбутніх кваліфікованих робітників, професійна компетентність яких дає змогу адаптуватися до потреб регіональної економіки й бути готовим до динамічних змін на ринку праці. Основними напрямками нашої роботи в розвитку країни є забезпечення високої якості освітнього та виробничого процесів; удосконалення системи підготовки робітничих кадрів за галузевим спрямуванням; поширення й збагачення соціального партнерства; забезпечення інноваційного розвитку навчального закладу; виховання сві-

домого громадянина з притаманними йому рисами нового світогляду, способу мислення, почуттями, поведінкою, спрямованими на саморозвиток та розвиток демократичного громадянського суспільства. У закладі склався потужний колектив педагогів-однодумців, які успішно реалізують сучасні цілі професійної освіти і дбають про свій професійний розвиток. Удосконалення створеного середовища здійснюється завдяки плідному співробітництву з Інститутом професійно-технічної освіти НАПН України, зокрема – проведенням науковцями тренінг-курсам для учнів та педагогічних працівників».

Ганна РОМАНОВА: «Найкращий спосіб спрогнозувати майбутнє, – зазначає Пітер Друкер, – це створювати його». Тому важливо максимально об'єднати зусилля для забезпечення сприятливих умов розвитку особистості й формування фахівця нового типу, що можливо на основі створення відкритого особистісно розвивального середовища закладів професійної й фахової передвищої освіти, налагодження внутрішньої та зовнішньої систем забезпечення якості освіти, оновлення змісту підготовки на компетентнісній основі, системного застосування інноваційних, практико-орієнтованих педагогічних технологій, науково-методичного супроводу розвитку професійної та фахової передвищої освіти».

ПАНЕЛЬНА ДИСКУСІЯ «ЕЛЕКТРОННІ ОСВІТНІ РЕСУРСИ У ПІДГОТОВЦІ КВАЛІФІКОВАНИХ ФАХІВЦІВ»

Микола ПРИГОДІЙ, завідувач лабораторії електронних навчальних ресурсів Інституту професійно-технічної освіти НАПН України, доктор педагогічних наук, професор: «З одного боку, використання ІКТ виражає бажання педагогів-практиків урізноманітнити освітній процес шляхом максимального застосування новачій, що не є обґрунтованою необхідністю. Незаперечним аргументом наведеної тези є постійна фіксація науково-педагогічною громадськістю зниження рівня підготовки молоді. По-друге, запровадження ІКТ можливо розглядати і як основний спосіб удосконалення освітнього процесу, що зумовлено врахуванням специфіки інформаційного суспільства, де всі процеси підпорядковані швидкому обміну інформацією і використання застарілих методик вже не надає

бажаних результатів, що спричиняє зниження показників успішності учнівської молоді. Яким чином застосування в закладах професійної (професійно-технічної освіти) дистанційного навчання може сприяти підготовці фахівця інноваційного типу?», «Чи готові сучасні ЗП(ПТ)О до ефективного використання і розроблення SMART-комплексів?».

Андрій ГУРЖІЙ, головний науковий співробітник лабораторії електронних навчальних ресурсів Інституту професійно-технічної освіти НАПН України, доктор технічних наук, професор, дійсний член (академік) НАПН України: «Сучасна молодь іде в ногу з часом і технічним прогресом, швидко адаптує сучасні технології до системи соціально-виробничих відносин, а адміністрація закладів, викладачі та вчителі не

встигають адаптуватися до вимог сьогодення. Як наслідок, актуальною стає потреба в удосконаленні підготовки педагогічних працівників до роботи в новому інформаційно-освітньому середовищі».

Микола ПРИГОДІЙ: «Одним із пріоритетних напрямів науково-практичної діяльності лабораторії Інституту професійно-технічної освіти є створення умов для функціонування закладу освіти 3.0. Основними елементами, на яких базується діяльність такого закладу професійної освіти, є: нові освітні програми; сучасне освітнє середовище; інноваційне керування закладом; практико-орієнтована підготовка фахівців; дистанційне навчання; SMART-освіта; створення високотехнологічних навчально-практичних центрів. Згодом виникло проблемне питання, пов'язане із запровадженням дистанційного навчання у заклади професійної (професійно-технічної) освіти».

Олександр БАЗЕЛЮК, докторант Інституту професійно-технічної освіти НАПН України, кандидат педагогічних наук: «Цифровізація освітнього процесу стає безумовною необхідністю не лише на рівні окремого педагога або закладу професійної (професійно-технічної) освіти, а, передусім, системи професійної освіти загалом. Фундаментальні дослідження, що проводилися Інститутом професійно-технічної освіти НАПН України, які присвячені різним аспектам цифровізації, завжди мають випереджувальний характер. Так, лабораторією дистанційного професійного навчання у межах дослідження НДР «Методичні основи дистанційного професійного навчання кваліфікованих робітників» (2015–2018) було теоретично обґрунтовано та експериментально доведено важливість поступового введення у практику закладів професійної (професійно-технічної) освіти спеціальних систем дистанційного навчання (СДН) як системоутворювального чинника процесу цифровізації освіти. Результати експериментального дослідження підтвердили значне зростання рівня онлайн-присутності експериментальних закладів, подолання наслідків проблеми зменшення контингенту учнів, а головне забезпечили зростання їхньої успішності завдяки посиленню інтерактивності навчальної взаємодії, урізноманітненню мультимедійного навчального контенту та безперервності доступу до нього, а також збору додаткової інформації щодо різних аспектів освітнього процесу, що допомагає педагогічним працівникам приймати більш зважені та обґрунтовані рішення».

Володимир БЛОЦЬКИЙ, директор ДПТНЗ «Володарський професійний аграрний ліцей»: «Інститут професійно-технічної освіти, що запроваджує дистанційне навчання перебуває у тісному взаємозв'язку із закладами професійно-технічної освіти. Зокрема в системі дистанційного навчання Інституту у 2018 р. було зареєстровано понад 1440 користувачів. Прикметно, що після участі в тренінгах і семінарах 77,4 % слухачів демонструють високий і достатній рівень готовності до запровадження дистанційного навчання у закладах, в яких вони працюють. Важливим аспектом прогресивного розвитку закладу професійної освіти є впровадження SMART-освіти».

Андрій КОНОНЕНКО, завідувач науково-організаційним відділом Інституту професійно-технічної освіти НАПН України, кандидат педагогічних наук. «SMART-освіта – цілеспрямована пізнавальна діяльність людей з отримання знань, умінь та навичок або їхнього вдосконалення з використанням інтегрованого віртуального середовища для навчання з освітнім контентом, що розробляється, вдосконалюється всіма учасниками освітнього процесу. Так, співробітники Інституту у минулому році розпочали складну роботу з обґрунтування методичних основ розроблення SMART-комплексів для підготовки кваліфікованих робітників. Обґрунтовано концепт SMART-комплексу й уточнено поняття «SMART-комплекс» – це взаємопов'язана сукупність нормативних, навчальних та навчально-методичних матеріалів, що наявні в інформаційно-освітньому середовищі навчального закладу та потрібні для ефективного формування компетентностей як програмованого результату засвоєння навчальної дисципліни».

Андрій ВОЛОШИН, викладач спецдисциплін Навчально-наукового центру професійно-технічної освіти НАПН України: «Більшість викладачів (98 %) тією чи іншою мірою використовують ІКТ в освітньому процесі. Водночас лише 18 % викладачів готові самостійно працювати в інтегрованому віртуальному середовищі для організації навчання учнів».

Віталій СВЕРЕДУК, викладач спецдисциплін Державного навчального закладу «Уманський професійний аграрний ліцей»: «Тільки 21 % керівників обізнані із сучасними SMART-технологіями, що також негативно впливає на поширення SMART-освіти. Водночас тісна співпраця педагогів закладу з

лабораторією електронних навчальних ресурсів Інституту професійно-технічної освіти НАПН України сприяла організації та проведенню тренінгів для викладачів, розробленню електронних підручників для фахової підготовки майбутніх фахівців електротехнічного напрямку. Було продемонстровано результати співпраці та наголошено, що істотних електронних підручників було розроблено за перші півроку співпраці».

Олена КУЛИНИЧ, заступник директора ДНЗ «Запорізьке вище професійне училище»: «Якщо проаналізувати ключові компетент-

ності для освіти впродовж життя, задекларовані Радою Європейського Союзу у 2006 році та порівняти їх з аналогічними за версією 2018 р., цифрова компетентність єдина, що не змінила назву, але кардинально змінила зміст.

Вибудовуючи сучасне освітнє середовище закладу професійної (професійно-технічної) освіти, ми вже сьогодні повинні брати за орієнтири ці нові маркери, враховувати шалені темпи цифровізації суспільства.

І варто говорити не просто про наявність чи відсутність комп'ютерної техніки, мультимедійного обладнання, Інтернету, а про якісно новий рівень готовності педагогічних працівників до застосування цифрових технологій, про розробку програм розвитку інформаційної компетентності педагогів, а, отже, і здобувачів освіти».

ВІТАЄМО

КИЇВСЬКОМУ ПРОФЕСІЙНО-ПЕДАГОГІЧНОМУ КОЛЕДЖУ ІМЕНІ АНТОНА МАКАРЕНКА – 75!

У травні Київський професійно-педагогічний коледж імені Антона Макаренка святкує 75-річний ювілей. Це не лише багатoproфільний державний заклад вищої освіти, який здійснює підготовку фахівців за галузями знань: «Освіта/Педагогіка», «Управління та адміністрування», «Право»; за освітнім ступенем «Бакалавр» та за освітньо-кваліфікаційними рівнями: «Молодший спеціаліст», «Кваліфікований робітник», а й міцний осередок наукової творчості та педагогічної ініціативи.

Невпинні творчі пошуки, унікальна експериментальна діяльність – це особливості цього навчального закладу. У 1992 р. розпочалась експериментальна робота з професійного навчання. Саме тут відпрацьовувалась модель підготовки педагога нового типу, який поєднує функції майстра виробничого навчання і викладача спеціальних дисциплін – педагога професійного навчання. У 2001 р. до Державного класифікатора професій ДК 003-95 (зміни та доповнення № 4 – 2002 р., № 5 – 2003 р.) введено нову професію «Педагог професійного навчання (за профілем підготовки)».

У 1976–1984, 1988–1995 рр. тут здійснювалась підготовка фахівців для зарубіжних країн, зокрема: Монголії, Куби, В'єтнаму, Камбоджі, Афганістану, Анголи, Йемену, Буркіна Фасо, Марокко, Ефіопії і Китаю. Налагоджено широкі міжнародні зв'язки: реалізуються спільні проекти з навчальними закладами зарубіжних країн, плідною є участь в проєктах Європейського Фонду Освіти, Міжнародної організації праці, фонду «Відродження». У 1995 р. в рамках спільного українсько-німецького проєкту «Трансформ» разом з Федеральним інститутом професійного навчання та Академією економіки (ФРН) було започатковано програму підготовки фахівців комерційної діяльності. На базі коледжу створено Модельний центр з навчально-тренувальною фірмою (НТФ) для навчання і підвищення кваліфікації фахівців економічної сфери. Плідною була участь коледжу у спільному американо-українському проєкті «Університети-побратими Україна США: Американські студії» (2001 – 2003 рр.) у рамках грантової програми для партнерів

університетів та коледжів Державного департаменту Сполучених Штатів Америки.

Коледж завжди був і залишається осередком педагогічної творчості і новаторства. Створення в коледжі у 1998 р. науково-дослідної лабораторії Інституту педагогіки і психології професійної освіти (нині Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Язюна) НАПН України з проблем підготовки педагога професійного навчання та інноваційних технологій навчання (на громадських засадах) відповідає положенням щодо організації наукової діяльності у закладі вищої освіти, спрямованої на прикладні дослідження й одержання результатів, що безпосередньо використовуються в освітньому процесі й відповідають державним пріоритетам і завданням.

У 2014 р. у коледжі було створено Центр педагогічної майстерності, якому присвоєно ім'я академіка Івана Язюна.

В успішній, креативній та плідній діяльності колективу коледжу значна заслуга директора **Ольги Іванівни Щербак** – доктора педагогічних наук, доцента, члена-кореспондента НАПН України, Заслуженого працівника освіти України, Відмінника освіти України, яка очолює заклад освіти із 1987 року.

Ми переконані, що Київський професійно-педагогічний коледж імені Антона Макаренка й надалі йтиме шляхом інноваційного розвитку, наполегливо впроваджуватиме результати наукових досліджень, новітні технології, інформаційні системи, формуватиме високих професіоналів, громадян Української держави!

Зичимо науково-педагогічному колективу невичерпної творчої діяльності на благо України, а кожному з Вас – добра, миру й нових звершень!

Відділення професійної освіти і освіти дорослих
Національної академії педагогічних наук України,

Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих
імені Івана Язюна НАПН України,

Інститут професійно-технічної освіти НАПН України
Навчально-науковий центр професійно-технічної освіти
НАПН України

ФОРМУВАННЯ ДОСЛІДНИЦЬКИХ УМІНЬ ЗДОБУВАЧІВ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ

Тетяна ШАЛАЙ, методист ДНЗ «Теофіпольський професійний аграрно-промисловий ліцей», смт Теофіполь, Хмельницька область

Репрезентуються концептуальні основи формування дослідницьких умінь і актуалізації дослідницьких здібностей в учнівській молоді. Розкривається специфіка дослідницької діяльності в умовах професійного навчання, основа багатоструктурної системи учнівського наукового дослідження та сутність і зміст базових понять «уміння», «дослідницькі вміння», «формування дослідницьких вмінь».

Ключові слова: уміння, дослідницькі компетентності, вміння, ключові компетентності, професійне навчання.

Тетяна ШАЛАЙ

ФОРМИРОВАНИЕ ИССЛЕДОВАТЕЛЬСКИХ УМЕНИЙ СОИСКАТЕЛЕЙ ПРОФЕССИОНАЛЬНОГО ОБРАЗОВАНИЯ

Представляются концептуальные основы формирования исследовательских умений и актуализации исследовательских способностей у ученической молодежи. Раскрывается специфика исследовательской деятельности в условиях профессионального обучения, основа многоструктурной системы ученического научного исследования, сущность и содержание базовых понятий «умение», «исследовательские умения», «формирование исследовательских умений».

Ключевые слова: умение, исследовательские компетентности, умения, ключевые компетентности, профессиональное обучение.

Tetyana SHALAI

FORMATION OF RESEARCH CAPACITY OF EDUCATIONAL

The article presents the conceptual foundations for the formation of research skills and the actualization of research abilities in student youth. It reveals the specifics of research activities in the context of vocational training, the basis of a multi-structured system of student research, the essence and content of the basic concepts of «skill», «research skills», and «formation of research skills».

Keywords: skills, research competencies, skills, key competencies, vocational training.

Творчий розвиток особистості в сучасному світі – надзвичайно важлива проблема, тому головна мета сучасної освіти – формування в учнів умінь самостійно здобувати потрібну інформацію, виділяти проблеми, шукати шляхи їх розв'язання. Ефективність професійної освіти зумовлюється її спрямованістю на розвиток здібностей, обдарувань дітей, задоволення їхніх інтересів, потреб у майбутньому.

Перші кроки до пізнання своєї професії діти роблять ще в школі. Проте саме на практиці можна підтвердити відомі факти, замислитися, чому саме так, а не інакше, і поставити перед собою нові завдання. Залучення учнів до процесу наукового дослідження сприяє формуванню самодостатньої компетентної особистості, оскільки дослідницька робота змінює світогляд учня, самооцінку, значно впливає на формування життєвих цінностей.

Специфіка дослідницької діяльності в умовах професійного навчання полягає в тому,

що учень здійснює не весь цикл дослідження, а виконує тільки окремі його елементи. Наприклад, формулює дослідницькі завдання й мету дослідження, висуває гіпотезу, розв'язує завдання, спостерігає, фіксує результати експерименту й аналізує факти та явища тощо. Крім того, у процесі роботи учень оволодіє експериментальними методами дослідження, методом моделювання досліджуваних явищ і закономірностей та іншими науковими методами.

Професійна освіта має достатній потенціал для розвитку особистості, яка володіє здібностями до різної творчої діяльності. Але для цього учні мають оволодіти відповідними вміннями. Основою залучення їх у дослідницьку діяльність, тобто у процес пізнання професійної компетентності, є формування дослідницьких умінь.

Традиційно в педагогіці вміння розглядаються як результат оволодіння новою дією (або способом діяльності), яка базується на

певному знанні та використанні його в процесі вирішення певних завдань.

Уміння – це творчі дії, які пов'язані з творчим мисленням, або відображають здатність, готовність людини до виконання дії. В основі умінь лежать знання теоретичних основ дій (поняття, теорії, закони), способів дії, їх змісту й послідовності виконання.

Сучасна педагогічна теорія і практика використовує поняття «дослідницькі компетентності», яке охоплює не тільки відповідні знання та елементарні дослідницькі уміння, а й мотиваційний та поведінковий компоненти – внутрішню потребу здобувача освіти у дослідницькій діяльності. Основу багатоструктурної системи учнівського наукового дослідження становлять навчально-дослідницькі вміння, які є своєрідною інтеграцією різних груп умінь:

а) *теоретичних* – визначати мету, об'єкт, предмет, завдання роботи; формулювати проблему, гіпотезу дослідження; аналізувати, синтезувати, виділяти причинно-наслідкові зв'язки;

б) *практичних* – проводити спостереження й експерименти, працювати з обладнанням готувати матеріали для досліджень;

в) *організаційно-комунікативних* – планувати послідовність дослідницької роботи, раціонально використовувати навчальний час, здійснювати само- та взаємоконтроль за виконанням роботи, працювати у колективі.

Формуванню дослідницьких умінь в учнів сприяє забезпечення дотримання певних принципів організації навчального процесу; усвідомлення професійної та особистісної значущості оволодіння дослідницькими вміннями; розвиток пізнавальної потреби і пізнавального інтересу; прищеплювання інтересу до досліджуваного об'єкта; обґрунтування власних думок і бачення досліджуваної проблеми; систематичне здійснення принципу індивідуалізації в навчанні; застосування технічних і наочних засобів навчання; впровадження в роботу й систематичне використання комп'ютерних технологій; розроблення творчих завдань; залучення їх у дослідницьку діяльність та самостійний пошук джерел інформації; поєднання дидактично й методично обґрунтованих методів, що сприяють розвитку пізнавальної діяльності й творчих здібностей учнів; накопичення досвіду вивчення та аналізу наукової, методичної, нормативної літератури; проведення експериментальної роботи під час підготовки рефератів, курсових і дипломних проєктів; виконання самостійних робіт з елементами пошуку; дослідження, пов'язані з навчальною та виробничою практикою.

Певний рівень дослідницьких компетентностей формується в процесі аудиторної роботи за умови використання викладачем різних видів

дослідницьких завдань, проведення лабораторних та практичних робіт. Для досягнення успішного результату саме на уроках має розвинути-ся зацікавленість учнів навчальним предметом взагалі та дослідницькою діяльністю зокрема. Досягти високого рівня дослідницьких компетентностей учень зможе також в активній позакласній роботі з предмета: відвідуванні гуртків юннатів та факультативів, підготовці та участі в предметних олімпіадах, турнірах та безпосередній науково-дослідницькій діяльності під керівництвом викладачів ЗП(ПТ)О. Така науково-дослідницька робота дає можливість не лише поглибити знання конкретної галузі науки, а і набути конкретних вмінь та навичок вести спостереження, планувати і проводити експерименти, моделювати ситуації і узагальнювати одержані дані.

Разом з тим, аналіз проведення навчальних дослідів на уроках виявив низку істотних недоліків та існування проблеми формування дослідницьких умінь учнів у процесі вивчення предмету. Так, деякі вчителі недооцінюють значення мотивації навчальної діяльності учнів перед проведенням експерименту: часто такий етап відсутній, а учні не розуміють доцільності дослідів. Більшості учнів важко формулювати висновки, оскільки вчителі не акцентують увагу учнів на меті лабораторних і практичних робіт. Під час демонстраційних дослідів учитель усі дії виконує сам, що орієнтує учнів на репродуктивний рівень пізнавальної активності. Невміння учнів робити узагальнення пов'язане з відсутністю в письмових інструкціях та усних бесідах запитань для осмислення закономірностей й виділення істотних ознак не окремих об'єктів, а певної їх системи.

Викладачеві під час планування дослідів варто керуватися тим, що дослід має бути цікавим для учнів, доступний за технікою виконання. Учитель разом з учнями попередньо опрацьовує наукову й навчально-методичну літературу з визначеної проблеми, продумує запитання для розуміння сутності дослідів. Важливими є формування в учнів вміння фіксації результатів дослідження: оформлення результатів у формі таблиць, схем, фотознімків, виготовлення наочних посібників, текстова обробка висновків, підготовка до конкурсу-захисту наукових робіт. Врахування особливостей організації науково-дослідницької роботи забезпечить формування творчої особистості з достатнім рівнем дослідницьких компетентностей та потребою в інтелектуальному самовдосконаленні, яка знайде продовження в науково-дослідницькій діяльності у ЗП(ПТ)О.

Для формування дослідницьких умінь у здобувачів освіти треба розкрити сутність і зміст

Мал. Структура компетентностей майбутніх кваліфікованих робітників

базових понять «уміння», «дослідницькі вміння», «формування дослідницьких умінь». Як зазначено в психологічному словнику, «вміння – це використання суб'єктом знань і навичок для вибору та здійснення прийомів дії відповідно до поставленої мети. Сутністю умінь як психічного новоутворення є готовність до продуктивного виконання значною мірою нових завдань». Поняття «дослідницькі вміння» тлумачиться нами, з одного боку, як властивість особистості, яка характеризує її здатність до пошуковоперетворювальної діяльності в освітньому процесі, а з іншого, як її здатність здобувати нові знання, уміння і навички, які сприяють його професійному розвитку і саморозвитку.

Виходячи з такого підходу до реалізації компетентісного навчання, у структурі навчально-виховного процесу посилюється роль і значення освоєння різних способів діяльності, створення умов для активної соціальної дії. Це дає нам підстави спрямувати зусилля на формування таких основних груп компетентностей учня, яких потребує сучасний вимір життя і які є базовими для формування ключових (ширших) та предметних (вужчих) компетентностей. Цю структуру ми бачимо у такому вигляді (мал.).

Отже, навчально-виховний процес має бути спрямований на побудову у свідомості учня алгоритму причинної системи розвитку, оскільки життєдіяльність людини визначається

об'єктивними вимогами суспільства, соціального середовища. Ці вимоги суспільства (соціуму) в процесі становлення особистості дитини перетворюється на її особистий життєвий проєкт (внутрішній план дій), усвідомлюються як життєва необхідність.

Освіта в ЗП(ПТ)О має достатній потенціал для розвитку особистості, яка володіє здібностями до різної когнітивної та творчої діяльності. Але для цього учні мають оволодіти відповідними вміннями. Основою включення дитини в дослідницьку діяльність, тобто у процес пізнання світу, свого «Я» і себе в цьому світі, є формування дослідницьких умінь.

ЛІТЕРАТУРА

1. Авшенюк Н. М. Компетентісний підхід до підготовки педагогів у зарубіжних країнах: теорія та практика : монографія / Н. М. Авшенюк, Т. М. Десятов, Л. М. Дяченко, Н. О. Постригач, Л. П. Пуховська, О. В. Сулима. – Кіровоград : Імекс-ЛТД, 2014. – 280 с.
2. Кремень В. Г. Компетентісний підхід в освіті: теоретичні засади і практика реалізації/ В. Г. Кремень, В. І. Луговий, О. І. Ляшенко // Нац. акад. пед. наук України. – К.: Ін-т обдарованої дитини НАПН України. – 2014. – 370 с.
3. Навчально-дослідницька діяльність дітей: досвід організації, дидактичні напрацювання, особливості формування навчально-дослідницьких умінь. – К., 2014. – 218 с.

ІННОВАЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ ПЕДАГОГІВ ЗАКЛАДІВ ПРОФЕСІЙНОЇ (ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ) ОСВІТИ

Сергій ОСИПЕНКО, директор Державного навчального закладу «Дніпрорудненський професійний ліцей», аспірант Інституту професійно-технічної освіти НАПН України, м. Дніпрорудне, Васильківський район, Запорізька область

Висвітлюються питання інноваційної діяльності викладачів і майстрів виробничого навчання професійних (професійно-технічних) навчальних закладів, зокрема у застосуванні інтерактивних методів навчання, колективній методиці взаємонавчання, самоосвітній діяльності здобувачів освіти, дослідницькій діяльності Державного навчального закладу «Дніпрорудненський професійний ліцей».

Ключові слова: педагогічні працівники, інноватика, заклад професійної (професійно-технічної) освіти, методика, дуальне навчання, самоосвіта, технології.

Сергей ОСИПЕНКО

ИННОВАЦИОННАЯ ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ ПЕДАГОГОВ УЧРЕЖДЕНИЙ ПРОФЕССИОНАЛЬНОГО (ПРОФЕССИОНАЛЬНО-ТЕХНИЧЕСКОГО) ОБРАЗОВАНИЯ

Освещаются вопросы инновационной деятельности преподавателей и мастеров производственного обучения профессиональных (профессионально-технических) учебных заведений, в частности в применении интерактивных методов обучения, коллективной методике взаимобучения, самообразовательной деятельности соискателей образования, исследовательской деятельности Государственного учебного заведения «Днепрорудненский профессиональный лицей».

Ключевые слова: педагогические работники, инноватика, заведение профессиональной (профессионально-технического) образования, методика, дуальное обучение, самообразование, технологии.

Sergey OSIPENKO

INNOVATIVE ACTIVITIES OF TEACHERS OF INSTITUTIONS FOR PROFESSIONAL (PROFESSIONAL AND TECHNICAL) EDUCATION

The issues of innovative activity of teachers and masters of industrial training of professional (vocational) educational institutions are covered, in particular, in the use of interactive teaching methods, the collective methodology of mutual education, self-education activities of applicants for education, research activities of the State Educational Institution «Dniprorudny Professional Lyceum»

Keywords: pedagogical workers, innovation, institution of professional (vocational) education, methodology, dual training, self-education, technology.

Інноваційна діяльність педагога професійної школи пов'язана з проектуванням і реалізацією інноваційних технологій. Вона буде ефективною за умови наявності у нього системи прогностичних, проектувальних, конструктивних, організаційних, комунікативних, рефлексивних, аналітичних та інших умінь.

Зважаючи на те, що до інноваційної технології входить система умінь, що забезпечує проектування і реалізацію навчально-виховного процесу, педагог професійної школи має оволодіти вміннями організації кожного етапу професійно-педагогічної діяльності на основі врахування низки чинників: пріоритетності цілей професійної (професійно-технічної) освіти, специфіки змісту навчання, вікового і освітнього рівня учнів, фізичного стану, рівня навчально-методичного та матеріально-технічного забезпечення.

© Осипенко С., 2019

Сьогодні педагоги активно опановують особистісно орієнтовані педагогічні технології, метою яких є формування активної, творчої особистості майбутнього фахівця, здатного самостійно будувати й коригувати свою навчально-пізнавальну діяльність. До цих технологій входить зокрема метод проектів.

Ключові методичні інновації пов'язані нині із застосуванням інтерактивних методів навчання. Інтерактивне навчання – це, передусім, діалогове навчання, в процесі якого здійснюється взаємодія викладача і учня. Суть його полягає в тому, що навчальний процес організований так, що майже всі учні беруть участь у процесі пізнання.

У практичній діяльності викладачі мають віддавати перевагу колективній методиці взаємонавчання, частіше використовувати методики колективного взаємонавчання «Взаємообмін темами» і «Взаємообмін завданнями», які дають

змогу відпрацьовувати як теоретичний, так і практичний матеріал. Кожен учень на уроці не тільки отримує певні теоретичні знання, а й запам'ятовує їх і передає ці знання іншому учню.

Отже, якісні зміни у підготовці кваліфікованих робітників зумовлюють необхідність інноваційного розвитку освітнього процесу закладу освіти.

Основними принципами інноваційного розвитку освітнього процесу є такі: системності інноваційного розвитку, що передбачає врахування всього комплексу змін освітнього процесу; досягнутого результату, що відображає залежність наступних нововведень від рівня культурного засвоєння попередніх; модульної побудови інноваційних структур освітнього процесу.

До основних завдань інноваційного розвитку освітнього процесу закладу освіти варто віднести: моделювання інноваційної професійної діяльності майбутніх фахівців; створення єдиної інноваційної системи професійного навчання учнів, адаптованої до динаміки розвитку сучасного виробництва; розроблення інноваційних технологій навчання та їх впровадження в освітній процес закладу освіти.

Отже, нині потрібен комплексний підхід до інноваційної освітньої стратегії закладу освіти, що відображає головну спрямованість, — якість оновлення всієї системи професійної підготовки кадрів.

Формування професійно-педагогічної інноваційної діяльності педагогів закладу освіти як основа розвитку творчого потенціалу суб'єктів освітнього процесу сприятиме подальшому вдосконаленню професійно-педагогічних умінь, позитивній мотивації учня як суб'єкта навчання, якщо у роботі з впровадження дотримуватися таких етапів: діагностики готовності педагогів закладу освіти до формування професійно-педагогічної інноваційної діяльності; використання нової парадигми освіти — педагог та учень перебувають на рівних позиціях (суб'єкт — суб'єкт); зміна на цій основі їхньої мотивації до освітнього процесу; опанування теоретичних знань щодо інноваційної діяльності закладу освіти; формування професійно-педагогічних умінь інноваційної діяльності, враховуючи категорію, стаж роботи, кваліфікацію педагога.

Практичне значення мають обґрунтовані для певних категорій педагогічних працівників форми інноваційної діяльності, які впливають на розвиток творчої особистості в освітньому процесі, підготовка програм, розробка рекомендацій для самостійної роботи педагогів з інноваційної діяльності.

Отже, діяльність педагогічного колективу закладу освіти має спрямовуватися на результат

саморефлексії спільної діяльності педагога й учнів та підвищення рівня навченості учнів і самоорганізації педагогів.

Модель інноваційної діяльності педагога має такі складники: мотиваційна сфера діяльності; організація та здійснення інноваційних педагогічних технологій у навчально-виховному процесі; педагогічний самоаналіз та самооцінка педагога; створення психологічного комфорту під час використання інноваційних технологій; використання нових інноваційних технологій; диференціація науково-методичної роботи з педагогічними кадрами; громадська активність; ведення документації.

У зв'язку із завданням інноваційних технологій навчання щодо системного, оптимального конструювання форм і типів уроків постає проблема розробки чітких характеристик освітнього, виховного і розвивального потенціалу кожного типу уроку і методичних умов, дотримання яких обов'язкове для його ефективного використання. Особливе місце належить діагностиці процесу навчання, з якої починається планування процесу викладання, перевірки й обліку знань. Діагностика проводиться в процесі навчання, і обов'язково досліджуються результати навчальної діяльності. Водночас діагностика передбачає відстеження досягнень учнів як щодо оволодіння знаннями, так і на рівні розвитку їхніх здібностей на основі чітких параметрів результативності навчання.

Різноманітність інноваційних технологій робить процес навчання дійсно творчим, збуджує зацікавленість учнів, поліпшує розуміння й засвоєння матеріалу. Необхідною умовою удосконалення навчального процесу є інформатизація, з її розвитком відбувається оновлення змісту і форм навчальної діяльності педагогічних працівників і учнів. Інформатизація передбачає використання в навчальному процесі різних інноваційних комп'ютерних технологій, які є ефективним інструментом для розвитку нових форм і методів навчання, що підвищують якість освітніх послуг.

З впровадженням інноваційних технологій і нововведень в організації праці відбулися значні зміни. Це і комп'ютеризація виробництва, зменшення кількості робочих місць, і встановлення нового сучасного обладнання. У зв'язку з цим змінилися і вимоги до робітників. Вони мають бути здатними до швидкого освоєння професії на виробництві та адаптації до технологічних і організаційних нововведень.

Професійна підготовка такого робітника потребує нових підходів до організації навчання, зміни процесу професійної підготовки, застосування сучасних і ефективних технологій навчання, головним результатом якого є здатність

робітника до самовдосконалення, швидка адаптація до змін на виробництві. У цьому контексті основними напрямками діяльності навчального закладу є: вивчення та впровадження передового досвіду з професійної підготовки робітників усіх напрямів закладу освіти; вдосконалення організації виробничого навчання учнів з метою освоєння ними новітніх виробничих технологій; організація роботи з підвищення кваліфікації педагогічних працівників закладу освіти та відпрацювання технологій, набуття умінь та навичок роботи на сучасних підприємствах майстрами виробничого навчання; внесення пропозицій стосовно поліпшення підготовки та підвищення кваліфікації майстрів виробничого навчання та викладачів спецпредметів закладів освіти.

Впровадження гнучких програм професійного навчання вносить істотні зміни в систему професійної (професійно-технічної) освіти. Запорукою успіху є оволодіння методикою і досвідом управління навчальним процесом за модульною технологією.

Навчання ділової активності набуває пріоритетного значення в багатьох країнах світу. Уведення навчання діловій активності в навчальних закладах – це один із шляхів підвищення інформованості молоді про підприємництво і заповзятливість, а також розвитку особистісних навичок, життєвої позиції і поведінкових моделей.

Сучасний ринок праці постійно змінюється, отже молоді люди, імовірно, не матимуть одне місце роботи протягом усього трудового життя. Молоді доведеться неодноразово змінювати роботу і кваліфікацію. Крім того, у пошуках роботи, можливо, знадобиться переїхати до іншого міста. Тому потрібно допомогти молодим людям виробити здатність справлятися з такою гнучкою кон'єктурою ринку праці. Треба також розвинути навички, що допоможуть ефективніше працювати в малому чи середньому бізнесі. Молоді потрібні й такі навички, як здатність організувати і вести власну справу сьогодні чи у майбутньому, тому що саме в цьому напрямі відбувається розвиток національної економіки.

Систематична робота учнів за певною методичною системою опрацювання теоретичного і практичного навчального матеріалу забезпечує постійний зворотний зв'язок та застосування навчального матеріалу. Це сприяє формуванню навичок самостійної навчальної діяльності учнів.

Зміни, що нині відбуваються в Україні, потребують нових підходів до викладання загальноосвітніх дисциплін. В умовах ущільнення навчального матеріалу саме використання інноваційних технологій є найефективнішим способом навчання, яке створює умови для диференційованого та індивідуального підходу до кожного учня, формує цілісне бачення світу та

знаходження власного місця в ньому. Врешті учень напручує не тільки інструментальний розум, а й комунікативний.

Протягом останніх років викладачі Державного навчального закладу «Дніпрорудненський професійний ліцей» широко впроваджують у практику нові освітні технології, зокрема: при викладанні української мови та літератури викладачі продуктивно застосовують інтерактивні технології. Під час інтерактивного навчання учні стають комунікабельнішими, демократичними у спілкуванні, вчаться критично мислити, приймають продумані рішення.

Практика засвідчила, що таке навчання через кооперацію учнів підвищує можливості співпраці зі своїми однолітками, дає змогу оптимально реалізувати прагнення кожної людини до спілкування, сприяє досягненню вищих результатів щодо засвоєння знань і формування умінь. Ознаками такого навчання є наявність спільної мети; поділ праці, функцій і обов'язків; співпраця і товариська допомога; суспільно корисна діяльність усіх і кожного члена зокрема; обсяг роботи, що її виконала група, завжди більший з обсяг роботи, виконаної кожним її членом, чи частиною групи зокрема. Завдяки об'єднанню зусиль, взаємодопомозі, співробітництву, а також виявленню індивідуальних можливостей кожного члена групи ця форма роботи є досить перспективною та ефективною. Свідченням того, що групова форма навчання як засіб впровадження інноваційних технологій набуває пріоритетного значення, є не лише значна кількість наукових досліджень та методичних розробок, а й факт частішого застосування викладачами-практиками цієї форми навчання на уроках як гуманітарного, так і природничого циклу.

Компетентність учнів у ліцеї формується засобами методу проєктів, проблемного навчання, моделювання професійної діяльності, кейс-методу, інформаційно-комунікативних технологій тощо. Тобто, акценти поставлені на інноваційних педагогічних технологіях.

Заслугує на увагу технологічний підхід до організації освітнього процесу в ліцеї, який ґрунтується на інформаційно-комунікаційних технологіях. Для ефективної навчальної роботи учнів, поліпшення методичного забезпечення освітнього процесу педагогічні працівники ліцею створюють електронні словники понять і термінів, історико-хрестоматійний матеріал. Продуктивними засобами навчання, що допомагають майбутнім кваліфікованим робітникам ефективно здобувати професійні знання, в ліцеї є: електронні підручники, посібники, конструктори уроків, конструктори тестових завдань, цифрові лабораторії, віртуальні лабораторії, програвачі уроків, тестові завдання (вся продукція ліцензо-

вана). Вказані електронні засоби навчання використовують під час проведення уроків викладач фізики, математики, біології, географії, хімії.

Важливим є те, що педагогічні працівники ліцею залучають учнів до створення сучасних засобів навчання (наприклад, презентацій). Ця форма самостійної роботи дає позитивні результати як учням, так і педагогічним працівникам. Викладачем фізики та астрономії були створені опорні конспекти й структурно-логічні схеми з усіх тем предметів. Викладачем спецдисциплін розроблено збірник контрольних матеріалів з предмета «Технології приготування їжі з основами товарознавства» з професії «Кухар; кондитер 3 розряду». Викладачі спецдисциплін вдало поєднали лекції з інформаційно-комунікаційними технологіями і створили умови для самостійного вивчення певної частини нового матеріалу, розширили його обсяг і доступність. Матеріал розташований у вигляді спеціальних файлів і використовується учнями ліцею в мережі Інтернет. Вони зручні тим, що мають невеликий обсяг і дають змогу вносити в текст мультимедійні вставки (тексти, зображення, відеоролики).

Цілеспрямовано, систематично підвищується педагогічна майстерність викладачів та майстрів виробничого навчання за рахунок проведення семінарів-практикумів, майстер-класів, тренінгів, науково-практичних конференцій, вебінарів. Крім того, підвищенню рівня професіоналізму педагогів сприяють конкурси професійної майстерності, участь у Всеукраїнських проєктах, конкурсах професійної майстерності.

Спрямованою на самоосвітню діяльність учнів ліцею є практика використання майстрами виробничого навчання аналізу конкретної виробничої ситуації, проєктів, технологій розв'язання творчих завдань (евристичні методи, алгоритм розв'язання винахідницьких завдань, метод проб і помилок, метод контрольних запитань тощо).

У Державному навчальному закладі «Дніпропродунський професійний ліцей» з вересня 2018 р. розпочато експеримент із впровадження елементів дуальної форми навчання з професій: «Кухар; кондитер», «Машиніст електровоза. Електрослюсар (слюсар) черговий та з ремонту устаткування», «Електрогазозварник. Слюсар з ремонту реакторно-турбінного устаткування», який вніс такі зміни в організацію навчально-виробничого процесу:

- зміна співвідношення навчального часу: теоретичне навчання – 30 %, виробниче навчання та виробнича практика – 70 % навчальних годин;
- упровадження блочно-модульної побудови навчального процесу: опанування базового модуля на базі закладу освіти, а потім чергування: модуль теорії (1 – 2 тижні) на базі закладу професійної (професійно-технічної) освіти / модуль

практики (4 – 8 тижнів) на базі підприємств, установ, організацій;

- оцінювання результатів навчання – відповідно до реальних показників професійної підготовки, підтвердженої в умовах виробництва [2].

Дуальна система професійної підготовки будується на взаємодії двох самостійних в організаційному і правовому відношеннях сфер. Ця система передбачає два різні навчально-виробничі середовища – підприємство і державний заклад освіти, коли теорія читається в ліцеї, а практика проводиться на робочих місцях в цехах під керівництвом досвідченого наставника, який несе повну відповідальність за якість практичного навчання учнів.

У сучасних соціально-економічних умовах діяльність освітніх установ, що здійснюють підготовку робітничих кадрів для провідних галузей економіки, пов'язана з вирішенням низки проблем. Подолання труднощів можливе на основі інтеграції професійної освіти і виробництва, зокрема дуальної форми підготовки кваліфікованих робітників.

На базі Державного навчального закладу «Дніпропродунський професійний ліцей» проведено зустрічі у форматі круглого столу: «Соціальне партнерство», «Впровадження елементів дуальної форми навчання у професійну підготовку майбутніх кваліфікованих робітників» із участю представників роботодавців ПрАТ «ЗЗРК» та ВП «Запорізька атомна електростанція», а також науково-практичного семінару: «Дуальна форма навчання – запорука якісної підготовки сучасного кваліфікованого робітника» за участі завідувача лабораторії професійного навчання Інституту професійно-технічної освіти НАПН України, доцента Н. Кулалаєвої. Одним з необхідних елементів індивідуального підходу в дуальному навчанні, на нашу думку, є педагогічна супервізія як ефективна колегіальна форма професійного розвитку фахівців-початківців, за якої досвідченіші наставники діляться з ними своїми знаннями та досвідом упродовж певного періоду часу. Зазвичай, наставництво здійснюється висококваліфікованим фахівцем, який виступає у ролі активного слухача/спостерігача та виконує такі функції: стежить за роботою колеги-початківця, спрямовує його діяльність, ділиться інформацією, відповідає на запитання, робить зауваження та надає поради і ресурси, які допомагають фахівцю-початківцю професійно зростати, осмислювати свою діяльність. Важливим є те, що до проведення кваліфікаційного іспиту, який передбачає практичну кваліфікаційну роботу і перевірку теоретичних знань, залучаються представники цехів підприємств.

Отже, побудова системи дуальної цільової підготовки майбутніх кваліфікованих робітників,

орієнтованої на реальні потреби ринку праці, конкретних підприємств, дасть змогу на якісній основі забезпечити взаємодію закладів професійної освіти та підприємств і тим самим забезпечити сучасну якість підготовки робітничих кадрів.

Досвід впровадження елементів дуального навчання у Державному навчальному закладі «Дніпроудненський професійний ліцей» показує, що застосування такого навчання дає можливість підвищити якість підготовки робітничих кадрів для реальних вимог сучасного виробництва. Аналіз результатів застосування елементів дуального навчання свідчить про те, що: закри-

плення випускників на підприємствах зростає (близько 75,3 % випускників залишаються працювати на підприємствах); випускники швидше адаптуються до нових трудових умов; роботодавець може «втрутитися» в процес навчання, доповнюючи зміст навчання розв'язанням специфічних проблем виробництва, тому професійна підготовка випускників відповідає запитам конкретного підприємства.

Нові підходи до розвитку професійної (професійно-технічної) освіти забезпечать якісну підготовку висококваліфікованих фахівців майбутнього. Саме тому треба сприяти подальшій інноваційній діяльності педагогів ЗП(ПТ)О.

УДК 37.091.64

ТЕХНОЛОГІЯ ПРОЕКТУВАННЯ SMART-КОМПЛЕКСУ НАВЧАЛЬНОГО ПРЕДМЕТА

Олександр ГУМЕННИЙ, старший науковий співробітник лабораторії електронних навчальних ресурсів Інституту професійно-технічної освіти НАПН України, кандидат педагогічних наук, м. Київ

Описано технологію проектування і розроблення Smart-комплексу навчального предмета для підготовки майбутніх фахівців аграрної, машинобудівної та будівельної галузі. Реалізація запропонованої технології у навчальному процесі професійних (професійно-технічних) навчальних закладів сприятиме організації ефективної навчально-пізнавальної діяльності учнів в інформаційно-освітньому середовищі.

Ключові слова: Smart-комплекс навчального предмета; конструктивне вирівнювання; креативне середовище; авторське середовище; невербальне середовище; Smart-технологія.

Александр ГУМЕННИЙ

ТЕХНОЛОГИЯ ПРОЕКТИРОВАНИЯ SMART-КОМПЛЕКСА УЧЕБНОГО ПРЕДМЕТА

Описана технология проектирования и разработки Smart-комплекса учебного предмета для подготовки будущих специалистов аграрной, машиностроительной и строительной отрасли. Реализация предложенной технологии в учебном процессе профессиональных (профессионально-технических) учебных заведений будет способствовать организации эффективной учебно-познавательной деятельности учащихся в информационно-образовательной среде.

Ключевые слова: Smart-комплекс учебного предмета; конструктивное выравнивание; креативная среда; авторская среда; невербальная среда; Smart-технология.

Olexandr HUMENNYI

TECHNOLOGY OF DESIGNING A SMART-COMPLEX OF THE EDUCATIONAL SUBJECT

The paper presents the technology of designing and developing a Smart complex of an academic subject for training future specialists in the agricultural, engineering and construction industry. The implementation of the proposed technology in the educational process of professional (vocational) educational institutions will contribute to the organization of effective educational and cognitive activity of students in the information and educational environment.

Keywords: Smart-complex of the subject; constructive alignment; creative environment; author's environment; non-verbal environment; Smart technology.

Вступ. Для ефективного розвитку професійно-технічної освіти варто створити сучасне освітнє середовище, що сприятиме

забезпеченню якості підготовки кваліфікованих робітників шляхом модернізації матеріально-технічного та розвитку інформаційно-комунікаційного забезпечення в закладах освіти і на ви-

© Гуменний О., 2019

робництві. Одним зі способів поліпшення якості підготовки кваліфікованих робітників є використання Smart-комплексів навчальних дисциплін. Однак особливості їх створення та запровадження у закладах професійної (професійно-технічної) освіти дотепер не потрапляли в поле зору наукової педагогічної спільноти.

Smart-комплекс навчального предмета – це не лише засіб навчального призначення, а й повноцінний компонент інформаційно-освітнього середовища закладу освіти, у якому педагогічний працівник і студент рівноправні суб'єкти освітнього процесу. Використання інформаційно-комунікаційних технологій під час розроблення Smart-комплексу навчального предмета об'єднує різні компоненти дидактичної системи.

З цього погляду Smart-комплекс навчального предмета доцільно розглядати як середовище професійної творчої діяльності, середовище накопичення знань і джерелом пізнавальної інформації.

Основні поняття та визначення. *Smart-комплекс навчальної дисципліни* – це комплексна інформаційна структурована сукупність / система електронного освітнього ресурсу інформаційно-освітнього середовища навчально-методичного призначення для забезпечення неперервного, повного дидактичного циклу процесу навчання, яка складається з організаційних матеріалів для аудиторної і самостійної роботи студентів у рамках засвоєння ними дисципліни за навчальним планом та систематизованих теоретичних, практичних, контролюючих матеріалів, побудованих на принципах інтерактивності, адаптивності та інформаційної відкритості.

Конструктивними елементами Smart-комплексу навчальних дисциплін є середовища: креативно-освітнє, авторське, невербальне, творчої самореалізації, контролю/самооцінювання та інформаційно-комунікаційні технології.

Принципи проектування smart-комплексу:

- множинності засобів подання (щоб дати різні стилі навчання і можливості для отримання інформації та знань);
- множинності засобів дії і висловлювань (щоб забезпечити можливості навчання для демонстрації того, що студенти знають);
- множинності засобів взаємодії (щоб зацікавити студентів, збільшити їхню мотивацію навчанням, пропонуючи відповідні навчально-наукові завдання, проекти тощо);
- принцип конструктивного вирівнювання, побудований на врахуванні відмінностей між конструктивістським розумінням дидактики навчання й узгодженим дизайном для навчання згідно з бажаними результатами, у якому навчальний план та передбачувані студентами результати навчальної діяльності, зміст, форми і методи навчання, а також методи контролю,

діагностування й оцінювання взаємоузгоджених та спрямованих на оптимізацію умов для підтримки їхньої пізнавальної активності.

Smart-комплекс навчального предмета має низку переваг у порівнянні з традиційними підручниками на паперових носіях:

- компактність зберігання навчального матеріалу мережі Інтернет;
- моделювання і рішення навчальних завдань в інтерактивному режимі;
- надання навчального матеріалу як в лінійному, так і в нелінійній форматах;
- зручна система навігації і можливість навчатися за індивідуальною траєкторією в оптимальному темпі;
- використання мультимедійних засобів (графічних, аудіовізуальних та анімаційних об'єктів) для оформлення навчального матеріалу;
- реалізація моніторингу навчальної діяльності студентів завдяки протоколюванню результатів виконання завдань.

Під час створення Smart-комплексу навчального предмета виникають методичні й технологічні труднощі, зумовлені проектуванням блоку конструктивного вирівнювання для створення індивідуальної освітньої траєкторії.

Важливо зазначити, що у процесі проектування smart-комплексу навчального предмета великого значення набуває врахування впливу на забезпечення адекватного індивідуального сприйняття, розуміння студентами навчального матеріалу. Тому для реалізації вибору власної індивідуальної траєкторії навчання кожним студентом, потрібно, щоб навчальний матеріал викладали на різних рівнях складності, кожен рівень містив базовий і варіативний компоненти.

Подолання зазначених труднощів у проектуванні smart-комплексу навчального предмета можливе за умови дотримання вимог, викладених у працях В. Бикова, А. Гуржія, Р. Гуревича, О. Спіріна, Л. Петренка, В. Ягупова, S. Spanovic, E. Railean, A. M. Embong, A. M. Noor, R. M. Ali, Z. A. Bakar, L. Y. Li, G. D. Chen, S. J. Yang, P. Luik, J. Mikk,

Ці вимоги спираються на методичні принципи:

- *інтегративності*, який забезпечує студенту змогу роботи з ресурсами інформаційно-освітнього середовища;
- *спрямованості змісту* Smart-комплексу навчального предмета на професійну діяльність майбутнього фахівця аграрної, машинобудівної чи будівельної галузі;
- *спрямованості на самонавчання*, який забезпечує формування студента здатного адекватно оцінити результати своїх навчальних досягнень;
- *індивідуалізації процесу навчання* в електронному освітньому середовищі;

- *рівневої диференціації навчальних завдань* навчального предмета для уможливлення кожному студенту досягти особистих результатів;
- *вільного вибору стратегії управління навчально-пізнавальною діяльністю* в середовищі Smart-комплексу;
- *інтерактивності для забезпечення навчального діалогу* між суб'єктами навчання і Smart-комплексом;
- *наочності інформації*, яка може виступати як у вигляді текстових констатацій, так і у вигляді схематичних зображень, малюнків, фотографій;
- *модульності структури* для організації навчального процесу студентів.

Врахування зазначених вимог уможливорює вибір і послідовність процедур з відповідними завданнями для досягнення проєктувант smart-комплексу навчального предмета цілей і завдань навчання.

Технологія проєктування

Коротка характеристика платформи для проєктування smart-комплексу. *Eliademy* – це безкоштовна платформа створення онлайн-курсів для online навчання. Використання *Eliademy* сприяє демократизації освіти за допомогою використаної технології відкритого коду: доступ до навчального ресурсу для всіх і скрізь.

У середовищі *Eliademy* проєктуються smart-комплекси навчальних предметів у динамічному форматі, зручному для використання і викладачу, і студенту. За допомогою платформи реалізовується можливість кожному студенту вибудовувати власний курс навчання із запропонованого викладачем ресурсу.

Простий візуальний редактор уможливорює створення online курсів з текстом, зображеннями, вкладення файлами, мультимедіа. Передбачено можливість створювати навчальні завдання та тести, визначати термін їхньої видимості

й здачі для перевірки викладачем, оцінювати вікторини тощо.

У *Eliademy* передбачено обговорення зі студентами результатів винонаних навчальних проєктів на форумі курсу, а також – навчання у форматі вебінару. Після завершення процесу навчання для студентів генерується відповідний персональний сертифікат. Окрім того викладачі та студенти можуть працювати із електронними курсами, виготовленими іншими викладачами в *Eliademy* засобами інтернету.

Етапи проєктування Smart-комплексу навчального предмета: аналіз проблеми, підготовка роботи; проєктування; реалізація проєкту; апробація та оцінювання.

Підготовча робота

Для проєктування smart-комплексу в середовищі *Eliademy* викладач має створити аккаунт *google.com* для формування і розвитку середовища викладача в *eliademy.com* та аккаунт *google.com* для формування і розвитку середовища студента в *eliademy.com*. Він потрібний викладачеві для перегляду навчального матеріалу з позиції студента.

Ідентифікуватися в *eliademy.com*.

Вибрати опцію викладача і назвати smart-комплекс навчального предмета.

У головному меню платформи *Eliademy* створити *розділи-середовища* Smart-комплексу навчального предмета, використовуючи прописні (заголовні) букви: АВТОРСЬКЕ СЕРЕДОВИЩЕ, КРЕАТИВНО-ОСВІТНЄ СЕРЕДОВИЩЕ, СЕРЕДОВИЩЕ КОНТРОЛЮ/САМООЦІНЮВАННЯ, СЕРЕДОВИЩЕ ТВОРЧОЇ САМОРЕАЛІЗАЦІЇ, ЕНЦИКЛОПЕДІЯ, НЕВЕРБАЛЬНЕ СЕРЕДОВИЩЕ, ІНФОРМАЦІЙНО-ОСВІТНІ ТЕХНОЛОГІЇ.

(Продовження в наступному номері)

Шановні колеги-освітяни!

Підтримайте журнал «Професійна освіта»! Передплатіть наше видання!

Ми завжди готові надати Вам методичну й наукову допомогу!

Журнал можна передплатити на рік, чи пів року!

Передплатіть – не пошкодуєте – ознайомитесь із доробком колег, матимете можливість розповісти на сторінках педагогічної періодики про свої напрацювання, обговорити суперечливі та важливі питання з упровадження інноваційних технологій у закладах професійної (професійно-технічної) освіти з колегами. Надсилайте свої кращі розробки і передплачуйте наш часопис!

Електронна адреса редакції журналів Видавництва «Педагогічна преса»:

e-mail: 2345255@ukr.net

Журнал «Професійна освіта», можна передплатити у будь-якому відділенні «Укрпошти».

Передплатний індекс 48764

ПІДПРИЄМНИЦЬКА КОМПЕТЕНТНІСТЬ – ВАЖЛИВА УМОВА ПРОФЕСІЙНОЇ КАР’ЄРИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ РЕСТОРАННОГО ГОСПОДАРСТВА

Михайло ТКАЧЕНКО, викладач ДНЗ «Одеське вище професійне училище торгівлі та технологій харчування», кандидат педагогічних наук, м. Одеса

Успіх економічних реформ в Україні багато в чому залежить від розвитку малого підприємництва. Саме мале підприємство генерує середній клас, який є гарантом стабільності і добробуту суспільства і в умовах кризи економіки та зростання безробіття створює нові робочі місця, забезпечує самовиживання та підвищення ефективності діяльності економіки.

Важливість малих та середніх підприємств в економічному та соціальному розвитку країн широко визнається по всьому світі.

В Європейському Союзі малі підприємства (менш ніж 100 працюючих) становлять 99 % усіх підприємств. 60 % працездатного населення зайняті в малих підприємствах. Майже половина всього товарообігу приватного сектора припадає саме на них.

В Європейському співтоваристві сприяють зростанню кількості малих та середніх підприємств та створенню на них робочих місць. Так частково вирішується проблема безробіття. Отже малі та середні підприємства вносять великий вклад в економічний та соціальний розвиток країни.

На думку німецького вченого Екхарда Кліме (Ekhard Klieme), професора педагогіки в Університеті ім. Гете та керівника робочої групи «Якість освіти й оцінювання» Німецького інституту міжнародного педагогічного пошуку у Франкфурті-на-Майні, «підприємницька компетентність майбутніх фахівців встановлює зв'язок між знаннями й уміннями та є здатністю бачити, як виходити з різних ситуацій» [1].

З цією думкою погоджуються українські дослідники, які підкреслюють, що «підприємницька компетентність є інтегрованою характеристикою якостей особистості, її результативний блок, сформований через досвід, знання, вміння, ставлення, поведінкові реакції, при цьому компетентність побудована на комбінації взаємовідповідних пізнавальних відношень і практичних навичок, цінностей, емоцій, поведінкових компонентів, всього того, що можна мобілізувати для активної дії» [5].

© Ткаченко М., 2019

У сучасному економічному просторі України підприємницька діяльність охоплює нові об'єкти, значно збільшується та урізноманітнюється кількість суб'єктів цієї діяльності, нового змісту набуває механізм реалізації взаємин із споживачами. У цих умовах людина виступає активним суб'єктом на ринку праці, має можливість вільно розпоряджатись головним капіталом – своєю кваліфікацією.

Зумовленість формування у майбутніх фахівців підприємницької компетентності особливо зростає за умов становлення ринкової економіки в Україні. Сформованість підприємницької компетентності майбутніх фахівців ресторанного господарства визначається з одного боку готовністю самостійно визначатись майбутнім фахівцем ресторанного господарства у підприємницькій діяльності, а з іншого – забезпечує спрямованість діяльності майбутніх фахівців на досягнення комерційного успіху в реалізації подальшого самостійного здійснення професійної діяльності у сфері підприємництва.

Підприємницька компетентність майбутніх фахівців ресторанного господарства багатьма дослідниками визначається як здатність бути успішним в індивідуальних і соціальних потребах, діяти і виконувати продуктивно й ефективно поставлені завдання, на високому рівні впроваджувати креативні проекти, мислити відповідно до зовнішніх вимог, варіативно і при цьому працювати в команді, відстоюючи свою позицію.

Визначено також, що не тільки заклад професійної (професійно-технічної) освіти несе відповідальність за набуття особистістю необхідних професійних компетентностей, а ще й виробництво, де майбутні фахівці ресторанного господарства працюють у період практики. У цьому складному процесі на формування підприємницької компетентності впливає сім'я, робота, релігійні та культурні організації тощо. Формування підприємницької компетентності у країнах Європи, фахівцями визначаються по-різному. Європейські фахівці вважають, що для розвитку підприємницької компетентності необхідне навчання у команді та впровадження у процес навчання проектно спрямованої роботи.

Підприємницька компетентність вітчизняними дослідниками розглядається як базова характеристика особистості, бачення вирішення проблемних ситуацій, стійка її частина, за якою можна передбачити поведінку людини як у життєвих ситуаціях, так і у професії.

Підприємницька компетентність майбутніх фахівців ресторанного господарства розглядається як потенціал в спеціальній галузі.

На нашу думку, підприємницьку компетентність майбутніх фахівців ресторанного господарства можна розглядати як комплекс теоретичних знань і практичних навичок, що може бути ускладнений в залежності від завдань, цілей і зовнішніх вимог ринку. Це відповідність набуття практичного досвіду й синтезу знань, де наслідком може бути статус професіонала, що здатний на проектування, моделювання, а також прогнозування будь якої діяльності з урахуванням майбутніх ризиків.

На рівні закладу професійної (професійно-технічної) освіти особливу увагу приділяють формуванню важливих для життя в суспільстві компетентностей: критичне мислення, здатність розв'язувати проблеми, працювати в колективі, бажати та вміти навчатись протягом життя, привабливість, відкритість, уміння «здивувати» й одразу обґрунтувати, повага до людини в розумному поєднанні з вимогливістю тощо.

Структура підприємницької компетентності майбутніх фахівців ресторанного господарства щодо підприємницької діяльності після проведення досліджень визначала наступне. Обов'язковими вважалися необхідна професійна компетентність, вміння оперувати економічним інструментом, аналізувати певний період, визначати резерви й прогнозувати майбутній стан відповідно до запропонованих рішень. На другому місці була компетентність швидкого створення відповідної моделі рішення будь-якої економічної проблеми, креативний підхід і відповідальність за свої дії. На третьому щаблі було визначено компетентність аналізу й синтезу, готовність до застосування комп'ютерних програм, здатність об'єднати персонал на досягнення результату.

До необхідних компетентностей майбутніх фахівців було віднесено також працездатність, самореалізацію, вміння презентувати себе.

Підприємницька компетентність вітчизняними дослідниками розглядається як реалізація здатностей особистості співвідносити власні економічні інтереси й потреби з наявними матеріальними, трудовими, природними й екологічними ресурсами, інтересами й потребами інших людей та суспільства; застосовувати технології моніторингу ресурсів і забезпечення стійкого розвитку, організовувати власну трудову та підприємницьку діяльність і працю колективу, здійснювати й оцінювати плани підприємницької діяльності та особисті

бізнес-проекти, розробляти прості моделі дій та прийняття економічно й екологічно обґрунтованих рішень у динамічному світі; презентувати та поширювати інформацію про результати власної економічної діяльності та діяльності колективу [4].

Майбутнім конкурентоспроможним фахівцям на ринку праці необхідний комплекс компетентностей, що забезпечить вирішення питань професійного напрямку. Підприємницька компетентність – це результат засвоєння норм і правил, методологічного інструментарію, спроможність впроваджувати в виробничу діяльність практичні навички й оперувати ними, моделюючи ситуації, а також уміння успішної взаємодії між спеціалістами в колективі (взаєморозуміння, порядність, створення емоційного й ділового тону, ділова культура спілкування). Професійні компетентності складають систему, що охоплює важливий бік підприємницької діяльності. Для успішного розвитку професійних компетентностей необхідно враховувати не лише пізнавальні процеси, а і вплив на вольові якості, інтереси, психічний стан майбутніх фахівців. Будувати навчальний процес необхідно з урахуванням зацікавленості учнів, підкріплення позитивними мотивами, чітким і конкретним визначенням завдань, обов'язковою умовою впровадження на практиці й доведенням необхідності розвитку визначених якостей. Розуміння учнями значення знань у майбутній кар'єрі фахівця, творче їх впровадження при рішенні виробничих завдань забезпечить їх глибоке та надійне засвоєння.

Одним із доленосних етапів у житті кожної людини, його професійній кар'єрі, є питання пошуку та вибору професії у підприємницькій галузі. Сучасний ринок праці гостро потребує професійних, кваліфікованих працівників, готових оперативно приймати рішення, нести відповідальність за їх втілення, успішно і ефективно знаходити і реалізовувати себе у постійно змінюючихся соціально – економічних умовах в ході постійного пошуку щодо планування, вибору та розвитку своєї професійної кар'єри.

ЛІТЕРАТУРА

1. Лотова И. Профессиональная карьера госслужащих: вариативный подход / И. Лотова // Человек и Труд. – 2006. – № 10. – С. 18 - 31.
2. Лукашевич М. П. Социология праці: Підручник / М. П. Лукашевич. – К.: Либідь, 2004. – 440 с.
3. Маршалл Г. Из Оксфордского словаря по социологии / Г. Маршалл. – [Електронний ресурс] – Режим доступу – <http://socnet.narod.ru/library/authors/Ilyin/hrest/Marshall.htm>.
4. Могилевкин Е. А. Современные технологии оценки карьерных компетенций / Е. А. Могилевкин, А. С. Бажин // Справочник по управлению персоналом. – 2006. – № 4. – С. 31 – 36.
5. Психология труда и инженерная психология : курс лекций / Н. С. Пряжников, Е. Ю. Пряжникова. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.ido.rudn.ru/psychology/labour_psychology/index.html.

ОСНОВИ ІННОВАЦІЙНОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА: ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ ДЛЯ ЗАКЛАДІВ ПРОФЕСІЙНОЇ (ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ) ОСВІТИ

Науковими співробітниками Інституту професійно-технічної освіти НАПН України (Алексєєва Світлана, Базиль Людмила, Байдулін Валерій, Ваніна Наталія, Єршова Людмила, Закатнов Дмитро, Орлов Валерій, Радкевич Олександр) розроблено програму навчальної дисципліни для закладів професійної (професійно-технічної) освіти». Програму схвалено рішенням вченої ради Інституту професійно-технічної освіти НАПН України № 6 від 18.04.2019 р.

ВСТУП

Навчальна варіативна дисципліна «Основи інноваційного підприємництва» призначена для здобувачів професійної (професійно-технічної) освіти. Обсяг дисципліни – 20 навчальних годин. Зміст навчальної дисципліни зорієнтований на поглиблення знань та вмінь здобувачів професійної (професійно-технічної) освіти із підприємницької діяльності, набутих у результаті опанування загальноосвітнього курсу «Економіка» й загальнопрофесійного курсу «Основи галузевої економіки та підприємництва».

Мета навчального курсу: сформувати у здобувачів професійної (професійно-технічної) освіти підприємницьку компетентність, що стає основним чинником їхньої успішної самореалізації у професійній діяльності, сприяє розвитку здатності громадян України до активної участі в житті суспільства, самозайнятості, управління власним життям і кар'єрою.

Завдання курсу:

- сформувати у здобувачів професійної (професійно-технічної) освіти систему знань у галузі економіки інновацій (поняття про інноваційний процес та інноваційний розвиток, загальна характеристика інновацій, створення інноваційного бізнесу, вибір інноваційної стратегії), навички самопізнання та самоменеджменту, комунікаційну компетентність та соціальну відповідальність;

- розвинути здібності з підприємництва.

Зміст програми охоплює сім модулів.

№ з/п	Назва модуля	Кількість годин
1	Теоретичні основи інноваційного підприємництва	3
2	Бізнес-ідея та її реалізація	2
3	Планування успіху підприємницької діяльності	2
4	Самоменеджмент особистості	3
5	Комунікації у бізнесі	2
6	Економічні та правові умови інноваційного підприємництва	4
7	Етика підприємництва та соціальна відповідальність у бізнесі	2
8	Залікова робота «Створення бізнес-плану»	2
9	Всього	20

У процесі вивчення навчальної дисципліни можна застосовувати індивідуальні, групові, фронтальні форми роботи практичної спрямованості, що сприятимуть отриманню знань та базових умінь, потрібних для здійснення підприємницької діяльності. Рекомендовані методи навчання: цільове обговорення, мозкові атаки, обговорення (інвентаризації) списку слабких місць, «мозкової атаки навпаки», метод Гордона, метод опитувальника, евристичний метод, метод вартісного аналізу, метод матричних структур, метод «мрії про неможливе».

Програма сприяє оволодінню первинних навичок підприємницької діяльності, які формуються в рамках роботи здобувачів освіти над навчальним проектом «Створення бізнес-плану», що є заліковою роботою після закінчення вивчення предмета.

Модуль 1.**ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ІННОВАЦІЙНОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА (3 год)****Тема 1. Поняття інноваційного підприємства (1 год)**

Підприємництво та соціально-економічна сутність підприємницької діяльності. Види підприємницької діяльності. Поняття про інновації та інноваційне підприємництво. Основні види підприємницьких інновацій (нові ринки збуту, нові технології, нові товари або послуги, нові методи організації виробництва, нові джерела і види ресурсів).

Тема 2. Створення інноваційного продукту (1 год)

Основні етапи створення інноваційного продукту. Життєвий цикл інноваційного продукту. Методи генерації та презентації (ознайомлення з методикою ElevatorSpeech/Pitch та її використанням) інноваційних підприємницьких ідей.

Тема 3. Ризики підприємницьких інновацій (1 год).

Ризики інноваційного підприємництва (оригінальності, інформаційної неадекватності, технологічної неадекватності, юридичної неадекватності).

Модуль 2.**БІЗНЕС-ІДЕЯ ТА ЇЇ РЕАЛІЗАЦІЯ (2 год)****Тема 1. Поняття бізнес-ідеї (1 год)**

Сутність, види, завдання та реалізація бізнес-ідей. Джерела отримання бізнес-ідеї. Сім областей аналізу змін підприємницької можливості. Методи вироблення та оцінювання нових ідей. Фільтрація нових ідей за низкою характеристик. Принципи пропозиції бізнес-ідеї. Демонстрація привабливого ринку та ідентифікація цільової групи споживачів. Схема визначення прибутку в бізнесі. Приклади успішних інноваційних бізнес-ідей.

Тема 2. Презентація бізнес-ідеї (1 год)

Характеристика перспективної бізнес-ідеї. Форми задоволення бізнес-ідеї. Пропозиції рішення проблем бізнес-ідеї. Визначення вигоди споживача від використання продукту (послуги). Базові вимоги для задоволення бізнес-ідеї. Способи та завдання представлення бізнес-ідеї інвесторам.

Модуль 3.**ПЛАНУВАННЯ УСПІХУ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ (2 год)****Тема 1. Побудова успішного образу підприємця (1 год)**

Поняття «успіх» і «ситуація успіху». Радість досягнення, усвідомлення своїх можливостей. Віра в себе. Умови досягнення успіху, значних результатів у діяльності. Успіх і очікування особистості. Ситуація успіху як механізм подальшого руху особистості.

Тема 2. Планування підприємницького успіху (1 год)

«Кодекс підприємницької поведінки». Розвиток підприємницької культури або «кодексу підприємницької поведінки», його зміна, поява і зникнення різних норм і правил. Основні елементи планування підприємницької діяльності як складової менеджменту і цілісної системи (прогнозування, формування загальних завдань, встановлення термінів їх виконання та визначення ресурсного забезпечення, складання бюджетів). Побудова стратегії й тактики досягнення успіхів.

Модуль 4.**САМОМЕНЕДЖМЕНТ ОСОБИСТОСТІ (3 год)****Тема 1. Управління часом (1 год)**

Сутність, завдання й основні напрями самоменеджменту.

Тайм-менеджмент. Особливості часу як ресурсу. Технологія проведення співбесід і переговорів. Основні вимоги до організації робочого місця. Визначення «пожирачів часу». Складання розпорядку дня. Ведення ділового щоденника.

Тема 2. Управління розвитком особистості (1 год)

Селф-менеджмент. Формування і розвиток особистості (роль спадковості й середовища; пізнавальна діяльність; темперамент і характер; емоції та воля; спілкування). Рівень домагань і самооцінка особистості. Я-концепція особистості (самоспостереження, самоаналіз, самоконтроль, саморегуляція, самовдосконалення). Обмеження і стимули особистісного розвитку. Конфлікти у діяльності підприємця, їх причини, наслідки та способи розв'язання.

Тема 3. Управління розвитком життя й кар'єри (1 год)

Лайф-менеджмент. Визначення творчого потенціалу і життєвих цілей особистості. Поняття про особистісну та професійну кар'єру. Оперативні, тактичні та стратегічні цілі планування розвитку життя й кар'єри. Побудова стратегії власного розвитку. Індивідуальний стиль управління. Складання плану проведення співбесіди з працевлаштування.

Модуль 5.**КОМУНІКАЦІЇ У БІЗНЕСІ (2 год)****Тема 1. Теоретичні основи комунікації в бізнесі (1 год)**

Поняття «комунікація» і «спілкування»: спільні та відмінні ознаки. Вербальні засоби комунікації та невербальна комунікація. Різновиди комунікацій (усні й письмові; комунікації зворотнього зв'язку; зовнішні й внутрішні; горизонтальні й вертикальні). Форми бізнес-комунікації (ділова розмова, комерційні перемови, інтерв'ю). Комунікативні технології самопрезентації.

Тема 2. Комунікативна природа бізнесу (1 год)

Комунікативна діяльність бізнесменів. Роль комунікації в діяльності керівника. Стереотипи в комунікації. Стратегії усних ділових комунікацій. Стратегії письмових ділових комунікацій.

Комунікативні бар'єри та їх подолання. Маніпуляції у бізнес-комунікаціях. Управління організаційними комунікаціями у бізнесі. Етикет як технологія бізнес спілкування.

Модуль 6.**ЕКОНОМІЧНІ ТА ПРАВОВІ УМОВИ ІННОВАЦІЙНОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА (4 год)****Тема 1. Зміст установчих документів та їх підготовка (1 год)**

Визначення установчих документів. Зміст установчих документів. Визначення «Модельного статуту». Переваги та недоліки «Модельного статуту». Різниця в установчих документах між юридичною особою та фізичною особою підприємцем. Ознаки фактивності в установчих документах.

Тема 2. Державна реєстрація підприємницької діяльності (1 год)

Порядок проведення державної реєстрації. Державна реєстрація юридичних осіб: перелік документів та строки та електронна реєстрація. Державна реєстрація фізичних осіб підприємців (ФОП): перелік документів строки та електронна реєстрація. Зміни в установчих документах. Підстави залишення документів без розгляду. Виключний перелік підстави відмови у державній реєстрації.

Тема 3. Економічні умови здійснення підприємницької діяльності (1 год)

Сутність малого та середнього підприємництва. Функції малого та середнього підприємництва. Особливості розвитку малого та середнього бізнесу в Україні.

Тема 4. Інноваційна економічна модель підприємницької діяльності (1 год)

Використання інноваційних організаційно-управлінських, техніко-технологічних і соціально-економічних рішень у підприємницькій діяльності. Обґрунтоване формулювання головної мети діяльності. Оцінка ринкового середовища для пошуку альтернативних можливостей реалізації підприємницької ідеї. Оцінка власних матеріальних та фінансових ресурсів Пошук зовнішніх джерел додаткових ресурсів. Аналіз потенціалу конкурентів.

Модуль 7.**ЕТИКА ПІДПРИЄМНИЦТВА ТА СОЦІАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ У БІЗНЕСІ (2 год)****Тема 1. Етичні норми управління людськими ресурсами (1 год)**

Етичні норми ділового спілкування (телефонні розмови і службове листування). Етикет привітання, представлення, прийомів та переговорів. Механізм формування корпоративної етики.

Тема 2. Соціальна відповідальність у бізнесі (1 год)

Соціальна відповідальність як засіб досягнення економічного, екологічного та соціального ефектів підвищення конкурентоспроможності підприємства. Виведення на ринок нового товару (послуги) засобами соціальної відповідальності.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Горленко Г. О. Збірник задач з економіки : навчальний посібник для учнів 10 – 11 класів / Упорядник Г. О. Горленко. Вид.4-те доп. і перероб. – Кам'янець-Подільський: Абетка-НОВА, 2009. 168 с.
2. Дахигг Чарльз. Кмітливіше, швидше, краще. Секрети продуктивності в житті та бізнесі. Харків : Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля», 2016. 432 с.
3. Єщенко П.С. Економіка для всіх. – К.: Вища шк., 2009. 478 с.
4. Бізнес-планування : навч. посіб. / Т. Г. Васильців, Я. Д. Качмарик, В. . Блонська, Р. Л. Лупак. – К. : Знання, 2013. – 173 с.
5. Господарський кодекс України // Верховна Рада України: від 16.01.2003, № 436-IV.
6. Цивільний кодекс України // Верховна Рада України: від 19.06.2003. № 980-IV.
7. Абдуллаєва І. Б. Психологічні особливості підприємницької діяльності сфери торгівлі: зарубіжний досвід досліджень. Електронний ресурс. URL: irbis-nbuv.gov.ua/.../cgiirbis_64.exe?
8. Айстраханов Д. Підготовка учнів до підприємницької діяльності в системі професійно-технічної освіти. – Електронний ресурс. URL: http://www.rbc.ua/ukr/news/b_danilishin_03072008
9. Данилишин Б. Мале та середнє підприємництво є засобом існування та стимулом самовдосконалення для України. – Електронний ресурс URL: http://www.rbc.ua/ukr/news/b_danilishin_03072008
10. Ділові якості підприємців та їх роль у забезпеченні успіху підприємницької діяльності. Електронний ресурс URL: http://pidruchniki.com/15290527/ekonomika/dilovi_yakosti_pidpriyemtsiv_rol_zabezpechenni_uspihu_pidpriyemnitskoyi_diyalnosti
11. Тирпак І. В., Тирпак В. І., Жуков С. А. Основи економіки та організації підприємництва. Навчальний посібник. – Київ: Кондор, 2011. – 284 с.
12. Господарський кодекс України від 16.01.2003 № 436-IV (Редакція від 07.03.2018 р.).
13. Законодавча база України про підприємництво // Офіційний сайт Держкомпідприємництва. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.drs.gov.ua>
14. Класифікатор видів економічної діяльності (КВЕД) ДК 009:2005, ДК 009:2010.
15. Класифікатор організаційно-правових форм господарювання ДК 002:2004. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://www.olza.com.ua/zakon_kopfg
16. Конституція України від 28.06.1996 №254к/96-ВР.
17. Податковий кодекс України від 02.12.2010 № 2755-17 (Редакція від 19.04. 2018 р.).
18. Про захист прав споживачів: Закон України від 12.05.1991 № 1023-XII.
19. Про зовнішньоекономічну діяльність: Закон України від 16.04.1991 № 959-XII.

СТАНДАРТИЗАЦІЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ КВАЛІФІКОВАНИХ РОБІТНИКІВ

Едуард ГОНЧАРОВ, директор Навчально-методичного центру професійно-технічної освіти у Донецькій області, м. Краматорськ, Донецька область

Розглядається стандартизація професійної освіти; навчально-методичним центром професійно-технічної освіти у Донецькій області у 2016 – 2018 рр. проведено моніторингове дослідження стану готовності закладів професійної освіти Донецької області до стандартизації професійної (професійно-технічної) освіти на компетентнісній основі. Децентралізований підхід в організації взаємодії закладів професійної освіти та підприємств-роботодавців дає змогу узгодити головні компетенції й терміни підготовки кваліфікованих працівників.

Ключові слова: стандартизація професійної (професійно-технічної) освіти, «моніторингове дослідження», актуальні завдання, децентралізація взаємодії закладів і роботодавців.

Едуард ГОНЧАРОВ

СТАНДАРТИЗАЦІЯ ПРОФЕСІОНАЛЬНОЇ ПІДГОТОВКИ КВАЛІФІКОВАНИХ РОБІТНИКІВ

Рассматривается стандартизация профессионального образования; учебно-методическим центром профессионально-технического образования в Донецкой области в 2016 – 2018 гг. проведено мониторинговое исследование состояния готовности учреждений профессионального образования Донецкой области к стандартизации профессионального (профессионально-технического) образования на компетентностной основе. Децентрализованный подход в организации взаимодействия учреждений профессионального образования и предприятий-работодателей дает возможность согласовать главные компетенции и сроки подготовки квалифицированных работников.

Ключевые слова: стандартизация профессионального (профессионально-технического) образования, «мониторинговое исследование», актуальные задачи, децентрализация взаимодействия учреждений и работодателей.

Edward GONCHAROV

STANDARDIZATION OF PROFESSIONAL TRAINING OF QUALIFIED EMPLOYEES

The article discusses the standardization of vocational education; The training and methodological center of vocational education in the Donetsk region in 2016 and 2018 conducted a monitoring study of the state of readiness of vocational education institutions in the Donetsk region to standardize vocational (vocational) education based on competencies. The decentralized approach to the organization of interaction between vocational education institutions and enterprises-employers makes it possible to agree on the main competencies and deadlines for the training of qualified workers.

Keywords: standardization of vocational (vocational) education, «monitoring research», urgent tasks, decentralization of interaction between institutions and employers.

Стандартизацію професійної освіти, на нашу думку, варто розглядати не тільки як «процедуру розроблення та затвердження стандарту професійної (професійно-технічної) освіти», а й як офіційно встановлений порядок виконання положень стандарту, дотримування вимог до компетентнісної підготовки випускників ЗП(ПТ)О на етапах постановки цілей, відбору та структурування змісту професійної освіти, організації оволодіння здобувачами професійної освіти компетентностями, а також оцінювання компетентнісних досягнень випускників. Це дає можливість суттєво підвищити якість функціонування професійної (професійно-технічної) освіти.

© Гончаров Е., 2019

Навчально-методичним центром професійно-технічної освіти у Донецькій області у 2016 – 2018 рр. було проведено моніторингове дослідження для з'ясування реального стану готовності закладів професійної освіти Донецької області до стандартизації професійної (професійно-технічної) освіти на компетентнісній основі. За результатами 2016 р. ми побачили, що *високий рівень* готовності до стандартизації професійної освіти на компетентнісній основі становив лише: 19 % – у закладах гірничого профілю, 23 % – аграрного профілю, 27 % – машинобудівного та 48 % – будівельного профілю.

Проаналізувавши отримані дані ми дійшли висновків про те, що сучасний стан підготовки

кваліфікованих працівників у закладах професійної освіти аграрної, будівельної, гірничої та машинобудівної галузей характеризується системою організаційних деструктивних чинників і головними серед них, на нашу думку, є:

- відсутність сучасної матеріально-технічної бази в закладах професійної освіти, а саме: сучасного обладнання кабінетів, майстерень, професійної техніки, інструментів, програмно-комп'ютерного забезпечення та ін.;
- невідповідність рівня організації, готовності та професійної підготовки більшості керівних, педагогічних працівників закладів професійної освіти та роботодавців до впровадження в освітній процес нових стандартів на компетентнісній основі;
- недосконалість організованої взаємодії закладів професійної освіти з підприємствами та неготовність роботодавців до необхідних освітянських реформ.

Регіональна методична служба професійної освіти Донецької області провела протягом навчального року низку масових та дистанційних методичних заходів з керівництвом, педагогічними працівниками ЗП(ПТ)О та з роботодавцями щодо корегування їх відношення до нових стандартів на компетентнісній основі, корегування організації роботи педколективів, підходів, взаємодії з роботодавцями, поглядів щодо впровадження нових стандартів професійної освіти на основі компетенцій, а саме:

1. Надано консультативно-методичну допомогу закладам професійної освіти щодо розроблення навчально-планувальної документації за стандартами на компетентнісній основі:

- таблиць відповідностей компетентностей навчальним предметам;
- робочих навчальних планів за стандартами на модульно-компетентнісній основі;
- робочих освітніх програм з професійно-практичної підготовки та за предметами професійно-теоретичної підготовки.

2. Проведено серію масових методичних заходів спільно із закладами та роботодавцями (секції, семінари, вебінари, круглі столи тощо) щодо впровадження стандартів П(ПТ)О на компетентнісній основі.

3. Після затвердження нових стандартів, вивчення їх профільними методистами Центру організовують та проводять засідання творчих груп педпрацівників ЗП(ПТ)О за напрямками підготовки з розробки відповідної навчально-планувальної документації.

Проведено методичну роботу зі сприяння впровадженню елементів дуальної форми навчання у майже 30 % закладів професійної освіти Донецької області (з 1 вересня 2019 р.

Відкриття Навчально-практичного центру зварників

до впровадження елементів дуальної освіти приєднається ще 7 закладів) що дало свої позитивні результати. Моніторинг 2018 р. показав такі результати: високий рівень готовності до стандартизації професійної освіти на компетентнісній основі закладів гірничого профілю становив вже – 37 % (порівняно з 2016 р. збільшено на 18 %), закладів аграрного профілю – 46 % (збільшено на 23 %), машинобудівного – 59 % (більше на 32 %) та 63 % – закладів будівельного профілю (більше на 15 %). Найменший показник готовності, як ми бачимо, у закладів гірничої галузі. Це пов'язано, на нашу думку, з високовартісним технічним обладнанням для навчання гірняків та не 100 % готовністю шахтоуправлінь упроваджувати елементи дуальної форми навчання в зв'язку з небезпечним шахтним виробництвом. Машинобудівні підприємства швидше відреагували на впровадження нових стандартів та дуальної форми навчання, тому їх показник найвищий – 63 %.

Наша держава швидко змінюється, а необхідне реагування розвитку економіки в Україні стримується повільними темпами структурної перебудови, низькими обсягами інвестицій в економіку, недостатньою підтримкою органами державної влади й управління вітчизняного виробника, недосконалістю податкової системи, незбалансованістю і нерівномірністю економічного становища та розвитку регіонів, а також непередбачуваністю до впровадження інноваційних підходів, інформаційних технологій у керуванні розвитком економіки держави. І все це відображається на системі професійної освіти.

Що стосується стандартизації професійної освіти в Україні, то в сучасних умовах основними актуальними завданнями, на наш погляд, є удосконалення в областях мережі навчальних закладів професійної (професійно-технічної) освіти, створення навчальних закладів нового типу, а саме – центрів професійної досконалості, нових стандартів професійної освіти, розроблення нових, гнучких навчальних планів і програм,

Засідання навчально-методичної ради Науково-методичного центру професійно-технічної освіти у Донецькій області

і це неможливо без інтеграції з роботодавцями, з міжнародними освітніми системами статистики та міжнародними стандартами. Треба розширювати й поглиблювати міжнародне співробітництво в галузі професійної освіти, створювати й творчо впроваджувати прогресивні ідеї зарубіжного й вітчизняного досвіду, інтегрувати національну систему професійної освіти в міжнародний освітній простір. Уже не перший рік у кількох областях України відбувається обмін делегаціями профтехосвітян, презентація досвіду з реорганізації й упровадження новітніх технологій теоретичного й практичного навчання європейськими державами.

Сучасна небезпечна ситуація в Луганській та Донецькій областях не сприяє міжнародній взаємодії профтехосвітян, але Міжнародні організації та Програми вже декілька років приділяють достатню увагу освітянам східного регіону. Це представництва ООН, ЮНІСЕФ, Арчі ноВа та інші. Наразі в Донецькій області тривають організаційні перемовини між Департаментом освіти і науки Донецької облдержадміністрації та НМЦ ПТО у Донецькій області з представництвом ООН в Україні щодо початку у 2019 р. нової Програми допомоги розвитку, реорганізації мережі закладів професійної освіти, а також з відкриття Центру професійної досконалості у Донецькій області. Ми вже погодили план проведення спільних організаційних заходів і активна робота почалася у квітні цього року.

У рамках спільних зустрічей з керівництвом закладів професійної освіти та підприємств Донецької області обговорюємо і проблемні питання стандартизації професійної освіти,

а також можливі шляхи їх вирішення.

Наведемо декілька проблемних питань від роботодавців Донецчини:

- законодавчо не врегульовано підготовку дорослого населення за робітничими професіями;
- занадто довготривалі терміни перепідготовки та підвищення кваліфікації відповідно до стандартів професійної (професійно-технічної) освіти.

Усі проблемні питання ми вирішуємо, узгоджуємо та погоджуємо навчально-планувальну документацію, але іноді доводиться звертатися до наших керівників та науковців, і дякуючи особисто та співробітникам відділу

змісту освіти та організації освітнього процесу головного управління професійної освіти директорату професійної освіти МОН України під керівництвом К. Мірошніченко та співробітникам відділу наукового й навчально-методичного забезпечення змісту професійної освіти Інституту модернізації змісту освіти під керівництвом В. Паржницького, знаходимо шляхи подолання недосконалості нових державних стандартів професійної освіти та проблемних питань взаємодії з підприємствами-роботодавцями.

На нашу думку, одним з головних позитивів у вирішенні таких невідповідностей та незручностей є децентралізований підхід в організації взаємодії закладів професійної освіти та підприємств-роботодавців щодо підготовки кваліфікованих працівників. Це можливість узгодження головних компетентностей і термінів підготовки працівників, можливість впровадження елементів дуальної форми навчання з використанням здобувачами професійної освіти сучасної техніки й обладнання підприємств-роботодавців, відповідно до вимог стандартів на основі компетенцій.

Більшість керівників закладів професійної освіти України знаходять шляхи взаємодії з роботодавцями, мають талант менеджерів, уміють організувати в закладі прогресивну виробничу діяльність та удосконалювати відповідно до вимог стандартів професійної (професійно-технічної) освіти свою матеріально-технічну базу, не чекаючи від держави швидких капіталовкладень, підтверджуючи тим самим свою конкурентоспроможність та необхідність на ринку освітянських послуг.

СОЦІАЛЬНЕ ПАРТНЕРСТВО У РОЗРОБЛЕННІ ОСВІТНІХ СТАНДАРТІВ ДЛЯ ПРОФЕСІЙ РАДІОЕЛЕКТРОННОЇ ГАЛУЗІ

Валентина ТЕРПАЙ, заступник директора з навчально-виробничої роботи Вищого професійного училища № 3 м. Мукачеве, Закарпатська область;

Денис ВОРОБЕЦЬ, викладач спеціальних дисциплін Вищого професійного училища № 3 м. Мукачеве, Закарпатська область

Ідеться про оновлення змісту освіти шляхом розроблення та впровадження стандартів нового покоління та роль представників провідних підприємств міста у цьому процесі.

Ключові слова: соціальне партнерство, стандарти професійної (професійно-технічної) освіти, провідні підприємства, професійні компетентності.

Валентина ТЕРПАЙ, Денис ВОРОБЕЦЬ

СОЦИАЛЬНОЕ ПАРТНЕРСТВО В РАЗРАБОТКЕ ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫХ СТАНДАРТОВ ДЛЯ ПРОФЕССИЙ РАДИОЭЛЕКТРОННОЙ ОТРАСЛИ

Ідєт рєчь об оновленнї содержаннї образованнї путєм разработкї та введєннї стандартв новогв поколєнннн и ролї представитєлєй вєдущїх прєдпрїятїй горєдв в єтєм прєцєссє.

Ключевые слова: социальное партнерство, стандарты профессионального (профессионально-технического) образования, ведущие предприятия, профессиональные компетентности.

Valentina TERPAY, Denis VOROBETS

THE ROLE OF SOCIAL PARTNERSHIP IN THE DEVELOPMENT OF EDUCATIONAL STANDARDS FOR PROFESSIONS OF THE RADIO-ELECTRONIC INDUSTRY

The article deals with the updating of the content of education through the development and implementation of the new generation standards and the role of the representatives of the leading town enterprises in this process.

Keywords: social partnership, standards of professional (vocational) education, leading enterprises, professional competence.

Сучасна професійна (професійно-технічна) освіта України має враховувати глобалізаційні процеси у суспільстві, постійні зміни техніки і технологій, необхідність налагодження ефективної взаємодії сфери освіти і ринку праці, зміни у соціальному житті країни, потребу в неперервній професійній освіті.

У комплексі заходів щодо підвищення якості професійної (професійно-технічної) освіти першочергову увагу приділено оновленню змісту освіти шляхом розроблення та впровадження стандартів нового покоління на основі компетентнісного підходу відповідно до вимог загальнодержавного та регіональних ринків праці.

Ми вважаємо, що соціальне партнерство – один із шляхів вирішення проблеми якісної підготовки фахівців. Без тісного партнерства з роботодавцями неможливо ефективно впроваджувати інноваційні виробничі технології у процес підготовки кваліфікованих робітників, оновлювати зміст освіти, враховуючи техніко-технологічні зміни, сприяти соціально-професійній адаптації до умов реального виробництва та формувати професійні ком-

© Терпай В., Воробець Д., 2019

петентності, які лежать в основі сучасних стандартів професійної (професійно-технічної) освіти (СП(ПТ)О).

Вище професійне училище № 3 м. Мукачеве бере активну участь у розробленні проектів стандартів професійної (професійно-технічної) освіти.

Так, протягом 2013 – 2014 рр. педагогічні працівники навчального закладу, Навчально-методичного центру професійно-технічної освіти у Закарпатській області з участю представників провідних підприємств радіоелектронної галузі міста Мукачеве розробили чотири проекти державних стандартів професійно-технічної освіти з професій:

- регулювальник радіоелектронної апаратури та приладів;
- контролер радіоелектронної апаратури та приладів;
- монтажник радіоелектронної апаратури та приладів;
- в'язальник схемних джгутів, кабелів та шинувів.

Із січня 2017 р. триває робота з розроблення проектів стандартів професійної (професійно-

технічної) освіти на модульно-компетентнісній основі.

Для розроблення стандартів створено робочі групи, у роботі яких активну участь взяли представники провідних підприємств міста Мукачеве: ПАТ Мукачівський завод «Точприлад», Господарське товариство у формі ТЗОВ «Флекстронікс ТЗОВ», ТОВ «Джейбіл Сьоркіт Юкрейн Лімітед», ТОВ «Ядзакі Україна».

Особливість цих підприємств – залучення іноземних інвестицій. Це передбачає запровадження прогресивних технологій для економії енергоресурсів, поліпшення екологічних показників, зниження собівартості продукції й підвищення її рентабельності; навчання та розвиток професійних навичок своїх працівників, організацію різноманітних тренінгів для підвищення кваліфікації чи здобуття нових знань. Також вони забезпечують стабільний заробіток, високі умови праці, соціальне страхування.

Педагогічні працівники училища спільно з фахівцями підприємств:

- складала порівняльні таблиці завдань та обов'язків кваліфікаційної характеристики і професійних профільних компетентностей з кожного розряду професій;

- узгоджували зміст професійних компетентностей (знати, уміти) кожного навчального модуля;

- розробляли типові навчальні плани підготовки кваліфікованих робітників із професій за розрядами, які включають загальнопрофесійний, професійно-теоретичний, професійно-практичний напрями підготовки, а також консультації, державну кваліфікаційну атестацію (або поетапну атестацію під час навчання) та визначали загальний обсяг навчального часу з кожного розряду в цілому і окремо з напрямів;

- формували перелік основних засобів навчання.

Труднощі, які виникали у процесі роботи робочої групи, полягали у переконанні роботодавців у їхній безпосередній участі у розробленні стандартів нового покоління, що наблизило б освітній процес до виробництва. Це пояснюється тим, що освітній процес відбувається відповідно до вимог чинних СП(ПТ)О, зокрема це стосується вивчення технологічної та конструкторської документації, а згадані підприємства проводять діяльність у відповідно до своєї технологічної документації, яка за структурою й змістом істотно відрізняється від вітчизняної. Багаторазові звернення щодо вивчення зразків виробничої документації з метою втілення її в освітній процес результату не дали. Особливо це стосується двох профе-

сій: *монтажник радіоелектронної апаратури та приладів; в'язальник схемних джгутів, кабелів та шнурів.*

Згідно з рекомендаціями представників підприємств в окремих навчальних модулях із професії «Контролер радіоелектронної апаратури та приладів» передбачається вивчення основних вимог індустріальних стандартів IPC:

- IPC-A-610D «Критерії якості електронних складань»;
- IPC-9701A «Контроль якості паяних з'єднань поверхневого монтажу»;
- IPC-SM-785 «Випробування на надійність паяних з'єднань технології поверхневого монтажу».

Із професій «Регулювальник радіоелектронної апаратури та приладів», «В'язальник схемних джгутів, кабелів та шнурів» передбачається вивчення вимог індустріальних стандартів:

- IPC J-STD-106B «Вимоги до припоїв, що використовуються під час виконання електромонтажу»;
- IPC J-STD-001D «Вимоги до пайки в електронних блоках»;
- IPC-CN-65A «Очистка друкованих вузлів»;
- IPC J-STD-004A «Вимоги до флюсів, що використовуються у процесі електромонтажу».

Темпи технологічного переоснащення сучасних виробництв, зміна технологічних процесів у зв'язку зі змінами замовлень на виготовлення продукції стають причиною того, що значна кількість знань втрачає актуальність. І це потребує впровадження випереджувального навчання, орієнтованого на здобуття сучасних професійних знань та вмінь, вивчення інноваційних виробничих технологій не тільки здобувачами освіти, а й викладачами спеціальних дисциплін і майстрами виробничого навчання.

Саме це ми намагалися реалізувати під час розроблення проектів нових СП(ПТ)О на основі компетентнісного підходу.

Нині члени робочої групи розробили три таких стандарти професійної (професійно-технічної) освіти нового покоління з професій:

- *регулювальник радіоелектронної апаратури та приладів;*
- *контролер радіоелектронної апаратури та приладів (затверджені наказом МОН України від 27.12.2017 № 1691);*
- *в'язальник схемних джгутів, кабелів та шнурів (перебуває у стадії затвердження).*

Робота у цьому напрямі продовжується і нас чекає розроблення проекту стандарту професійної (професійно-технічної) освіти на модульно-компетентнісній основі з професії *монтажник радіоелектронної апаратури та приладів.*

УДК 378.147

ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МОЛОДШИХ СПЕЦІАЛІСТІВ З МЕНЕДЖМЕНТУ

Галина КОСТЕНКО, завідувач відділення, голова комісії економічних дисциплін Коледжу інформаційних технологій та землевпорядкування Національного авіаційного університету

Розглядаються питання формування професійної компетентності молодших спеціалістів, визначено складові професійної компетентності молодшого спеціаліста з менеджменту.

Ключові слова: сучасні тенденції розвитку освіти, компетентнісний підхід, професійна компетентність, освітньо-професійна програма.

Галина КОСТЕНКО

ФОРМИРОВАНИЕ ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ КОМПЕТЕНТНОСТИ МЛАДШИХ СПЕЦИАЛИСТОВ МЕНЕДЖМЕНТА

Рассматриваются вопросы формирования профессиональной компетентности младших специалистов, определены составляющие профессиональной компетентности младшего специалиста-менеджера.

Ключевые слова: современные тенденции развития образования, компетентностный подход, профессиональная компетентность, образовательно-профессиональная программа.

Galina KOSTENKO

FORMATION OF PROFESSIONAL COMPETITIVENESS OF YOUNG SPECIALIST FROM A MANAGEMENT BY

In the article we scrutinize the questions of forming the professional competence of junior specialists are examined through theprism, certainly constituents of professional competence of junior specialist from a management.

Keywords: modern trends in the development of education, competent approach, professional competence, educational-professional program.

Оновлення середовища життєдіяльності людини внаслідок грандіозних наукових і технологічних досягнень, глобалізації, модернізації та інформатизації суспільства потребує формування особистості, яка здатна до свідомого вибору, самоосвіти та самовдосконалення, особистості, яка є інтелектуально розвиненою та володіє фундаментальними знаннями. Ринкові умови господарювання потребують формування в особистості економічного типу мислення, почуття власника та вміння долати економічні труднощі в кризовій ситуації. З-поміж усіх чинників економічного зростання країни в таких умовах головну роль відіграють знання, зокрема й економічні.

Перенесення акценту з навчальної діяльності педагога на навчально-пізнавальну діяльність студента, створення умов для самоствердження, самореалізації й самовизначення особистості, перехід від суворо регламентованих контрольованих способів організації педагогічного процесу до розвивальних, безперервності освіти та нероздільності навчання і виховання дають змогу впливати на реалізацію ідеї розвитку цілісної та гармонійно розвиненої особистості.

В умовах формування інноваційного суспільства функціональними особливостями освіти є не

тільки надання тим, хто навчається, накопиченого у попередні роки обсягу знань та навичок, а й підвищення здатності до сприймання та використання на практиці нових наукових ідей, технічного інструментарію й методів виробництва, формування в студентів новаторських здібностей, ініціативи та підприємливості. Такі зміни зумовлюють необхідність впровадження компетентнісного підходу в освітній процес, адже його реалізація ґрунтується на розумінні, що прогрес людства залежить від рівня розвитку особистості.

Перспективи компетентнісного підходу в сучасній освіті досліджували вчені Н. Бібік, Л. Ващенко, І. Єрмаков, С. Трубачева та інші.

Незважаючи на вагомий внесок науковців у порушену нами проблему, залишається недостатньо вирішеним питання впровадження компетентнісного підходу на основі освітньо-професійної програми.

Мета статті – проаналізувати особливості формування професійної компетентності за освітньо-професійною програмою початкового (короткого циклу) рівня вищої освіти спеціальності 073 «Менеджмент» (спеціалізація: Організація виробництва).

Науковці наводять різні тлумачення категорії «компетенція», проте у більшості визначень на-

голошується на вмінні застосовувати в реальних ситуаціях набуті знання, спроможності, навички тощо [3].

При цьому категорії «компетенція» та «компетентність» не є абсолютно тотожними.

Раніше менеджери з персоналу чітко розрізняли поняття «компетентність» (компетентності) і «компетенція» (компетенції). Перший термін застосовували до того, що люди мають робити, щоб виконувати роботу, і був пов'язаний більше з ефектом та результатом, ніж із зусиллями та вхідними затратами. Другий термін описував поведінку, що стоїть за компетентним результатом, як, наприклад, критичне мислення або аналітичні здібності, та описував, що людина привносить у роботу.

Під час викладання економічних дисциплін перед викладачами коледжів постає завдання формування економічної компетентності студента з обов'язковим формуванням умінь раціонально використовувати інформаційно-комунікаційні технології та програмне забезпечення у виконанні професійних завдань.

Зазначимо, що формування економічної компетентності – кінцева мета економічної освіти та економічного виховання особистості, оскільки передбачає як теоретичне підґрунтя здійснення певної економічної діяльності та практичні навички, так і ментальні особливості здійснення такої діяльності, що у сукупності свідомо та підсвідомо застосовуються людиною при прийнятті будь-якого рішення, спрямованого на вирішення будь-якого економічного (господарського) питання [2].

Поняття економічної компетентності також не визначено однозначно і здебільшого розглядається як структурний компонент професійної компетентності.

Під професійною компетентністю будемо розуміти системне явище, що включає знання, уміння, навички, професійно значущі якості особистості фахівця, які забезпечують виконання ним власних професійних обов'язків. До того ж, важливими для професійної компетентності є ціннісні орієнтації, мотиви діяльності, інтегровані показники культури (мова, стиль, спілкування, ставлення до себе і своєї діяльності, до суміжних галузей знань) [1].

Реалізація компетентнісного підходу у Коледжі інформаційних технологій та землевпорядкування Національного авіаційного університету здійснюється відповідно до затверджених освітньо-професійних програм початкового (короткого циклу) рівня вищої освіти.

Освітньо-професійні програми підготовки молодших спеціалістів економічного профілю забезпечують формування інтегральних, загальних та фахових компетенцій, а також враховують індивідуальні потреби студентів, які

можуть самостійно сформувати власний індивідуальний план навчання, обравши дисципліни із вибіркової компоненти освітньої програми.

Формування професійної компетентності молодших спеціалістів спеціальності 073 «Менеджмент» (спеціалізація: «Організація виробництва») у Коледжі інформаційних технологій та землевпорядкування Національного авіаційного університету забезпечується завдяки поєднанню в освітньо-професійній програмі освітніх компонентів, що формують фахівця здатного виконувати складні спеціалізовані завдання та практичні проблеми в галузі менеджменту в процесі професійної діяльності.

Особливістю освітньо-професійної програми «Організація виробництва» – ґрунтовна практична підготовка молодших спеціалістів спеціальності 073 «Менеджмент» (спеціалізація: «Організація виробництва»), яка в поєднанні з фундаментальними і спеціальними знаннями дає можливість формувати основні компоненти професійної компетенції: професійні, соціально-комунікативні та індивідуальні якості фахівця [4, т. 1, 454].

Спираючись на зазначені компоненти професійної компетенції, проаналізуємо освітньо-кваліфікаційну програму «Організація виробництва», за якою здійснюється підготовка молодших спеціалістів спеціальності 073 «Менеджмент» (спеціалізація: «Організація виробництва»).

Виділимо професійні риси майбутнього фахівця: вміння організовувати роботу відповідно до вимог охорони праці та правових норм охорони природи й природокористування; оцінювати ефективності виробництва та адаптувати його відповідно до зміни потреб ринку; оцінювати якість і конкурентоспроможність продукції; застосовувати принципи розроблення, впровадження та оцінювання інновацій; розробляти напрями перспективного розвитку підприємства; визначати характеристики зовнішнього середовища та його вплив на діяльність підприємства; використовувати знання і практичні навички планування, раціональної організації виробничої діяльності підприємства; розраховувати ресурсне забезпечення функціонування підприємства; приймати оперативні рішення щодо виробничої діяльності; раціонально будувати і проводити маркетингову діяльність підприємства; використовувати знання з організації та методології ведення обліку на підприємстві; вирішувати конкретні проблеми в реалізації технологічних завдань; здійснювати нормування праці в різних виробничих процесах; ефективно керувати персоналом; формувати й реалізовувати мотиваційний механізм діяльності персоналу; використовувати інформаційні технології для вирішення практичних завдань у галузі професійної діяльності; використовувати програмні засоби,

працювати в комп'ютерних мережах, створювати бази даних і використовувати інтернет-ресурси; використовувати загальні принципи, форми й методи управління матеріальними та інформаційними потоками підприємства.

Серед соціально-комунікативних рис молодшого спеціаліста спеціальності 073 «Менеджмент» (спеціалізація: «Організація виробництва») виділимо: вміння здійснювати ділову комунікацію та мати навички роботи в колективі; використовувати методи формування громадської думки та підтримання відносин успішного співробітництва з різними суб'єктами; спілкуватися усно і письмово рідною та іноземною мовами на побутовому та професійному рівні; працювати в команді на принципах толерантності.

Освітньо-професійна програма підготовки молодших спеціалістів спеціальності 073 «Менеджмент» (спеціалізація: «Організація виробництва») містить освітні компоненти, що формують у студентів обізнаність у сфері використання інформаційно-комунікаційних технологій. Формування у студентів здатності використовувати інформаційні технології для вирішення практичних завдань у професійній діяльності відбувається під час проходження навчальної

практики, а згодом, технологічної практики з комп'ютерної техніки. У цьому контексті завданням викладачів зазначених та економічних дисциплін є посилення міжпредметних зв'язків, адже вони формують конкретні знання студентів, розкривають гносеологічні проблеми, без яких неможливе системне засвоєння основ наук.

ЛІТЕРАТУРА

1. Браже Т. Г. Развитие чувства нового / Т. Г. Браже, Ю. Н. Кулюткин. – [Электронный ресурс]. – Режим доступа : www.pomorsu.ru/avpu/proect/sbornik2004/395.htm
2. Кінаш І. А. Використання інформаційних технологій при викладанні економічних дисциплін / І. А. Кінаш. // Освіта та педагогічна наука. – 2012. – С. 55–61.
3. Компетентнісний підхід у вищій освіті: світовий досвід / [Л. Л. Антонюк, Н. В. Василькова, Д. О. Льницький та ін.] // Інститут вищої освіти КНЕУ імені Вадима Гетьмана. – 2016. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу: <https://ivo.kneu.edu.ua/>.
4. Энциклопедия профессионального образования: в 3-х т. / Под ред. С. Я. Батышева. – М., 1999. – С.

ДОКУМЕНТИ ЄС

ОСВІТА ТА НАВЧАННЯ - ОСНОВНИЙ СТРАТЕГІЧНИЙ РЕСУРС ДЛЯ ЗРОСТАННЯ

Інвестиції в освіту та навчання з метою розвитку умінь мають визначальне значення для зростання і конкурентоспроможності: уміння визначають спроможність Європи підвищити продуктивність праці. В довготривалій перспективі уміння можуть сприяти інновації та зростанню, стимулювати концентрацію навичок вищого рівня в ЄС та формувати майбутній ринок праці. Значне збільшення за останнє десятиліття глобальної пропозиції висококваліфікованих працівників є випробуванням для Європи. Вже минув час, коли конкуренція лякала в основному ті країни, де переважала низькокваліфікована праця. Європа має дати гідну відповідь на стрімке зростання якості освіти і пропозиції умінь. Проте європейські системи освіти і навчання продовжують недостатньо забезпечувати учнів і працююче населення належними умінями працевлаштування, не працюють з бізнесом і роботодавцями для наближення навчального досвіду до реалій робочого середовища. Ці невідповідності стають все більшою проблемою конкурентоспроможності європейської промисловості.

Необхідно збільшити масштаби і темпи реформ щодо розвитку у працівників висококваліфікованих умінь з метою підтримки стратегії зростання і робочих місць загалом.

Європейська Комісія визначила чотири пріоритетні напрями стратегічних дій в країнах-членах:

- розвиток професійної освіти і навчання світового рівня для **підвищення якості професійних умінь**;
- сприяння навчанню, базованому на продуктивній праці, якісне стажування, учнівство і дуальні моделі навчання, які допомагають переходу від навчання до праці;
- сприяння партнерству між державними та приватними установами (для забезпечення відповідності навчальних програм та формування необхідних умінь);
- сприяння мобільності через запропоновану програму Erasmus for All.

Ці пріоритетні напрями проектується на програму дій ЄС «Захист молоді» (2012 р.), у якій пропонуються нові інструменти для полегшення переходу молоді від навчання до праці та запобігання молодіжного безробіття загалом.

COMMISSION Strasbourg, 20.11.2012 COM(2012) 669 final COMMUNICATION FROM THE COMMISSION TO THE EUROPEAN PARLIAMENT, THE COUNCIL, THE EUROPEAN ECONOMIC AND SOCIAL COMMITTEE AND THE COMMITTEE OF THE REGIONS Rethinking Education: Investing in skills for better socio-economic outcomes

*Дослівний переклад документа: Переосмислення освіти: інвестування в уміння для поліпшення соціально-економічних результатів.

*Назва зверху – це назва розділу І. цитованого документа.

ПІДГОТОВКА РОЗУМНИХ, ДБАЙЛИВИХ ГОСПОДАРІВ РІДНОЇ ЗЕМЛІ

Володимир АЛЬОХІН, директор Відокремленого підрозділу Національного університету біоресурсів і природокористування України «Немішаївський агротехнічний коледж», доктор філософії в галузі державного управління, кандидат сільськогосподарських наук, смт Немішаєве, Бородянський район Київська область

Акцентується увага на інноваційній практичній підготовці, адже в коледжі запроваджено програму взаємовигідної співпраці з великими компаніями, а основне завдання педагогічного колективу – формування у студентів професійних компетентностей з обраної спеціальності, інтеграція навчання і виробництва, підвищення професійної мобільності і конкурентоздатності випускника на ринку праці. Розкривається тісна співпраця з європейськими навчальними закладами, що сприятиме створенню високоефективної і рентабельної освіти в коледжі, високій мобільності і конкурентоспроможності знань і умінь випускників.

Ключові слова: практична підготовка, професійні компетентності, інтеграція навчання і виробництва, професійна мобільність, конкурентоздатність випускника на ринку праці.

ВЛАДИМИР АЛЕХИН

ПОДГОТОВКА УМНОГО, ЗАБОТЛИВОГО ХОЗЯИНА РОДНОЇ ЗЕМЛІ

Акцентируется внимание на инновационной практической подготовке, ведь в колледже внедрена программа взаимовыгодного сотрудничества с крупными компаниями, а основная задача педагогического коллектива - формирование у студентов профессиональных компетенций по избранной специальности, интеграция обучения и производства, повышение профессиональной мобильности и конкурентоспособности выпускника на рынке труда. Раскрывается тесное сотрудничество с европейскими учебными заведениями, что будет способствовать созданию высокоэффективного и рентабельного образования в колледже, высокой мобильности и конкурентоспособности знаний и умений выпускников.

Ключевые слова: практическая подготовка, профессиональные компетентности, интеграция обучения и производства, профессиональная мобильность, конкурентоспособность выпускника на рынке труда.

Vladimir ALEKHIN

THE PREPARATION OF A SMART, CARING HOST OF THE NATIVE EARTH

The article focuses on innovative practical training, because the college introduced a program of mutually beneficial cooperation with large companies, and the main task of the teaching staff is to develop students' professional competencies in their chosen specialty, integrate training and production, increase professional mobility and competitiveness of graduates in the labor market. It also reveals close cooperation with European educational institutions, which will contribute to the creation of highly efficient and cost-effective college education, high mobility and competitiveness of the knowledge and skills of graduates.

Keywords: practical training, professional competence, integration of training and production, professional mobility, graduate competitiveness in the labor market.

Стрімкий розвиток інтеграційних процесів породжує нові виклики в усіх сферах життєдіяльності суспільства і передусім – в освітній. Здійснюється інтенсивний пошук нових моделей розвитку освіти, нетрадиційних підходів до їх впровадження на основі інформаційних і телекомунікаційних технологій.

Які кардинальні зміни не відбувалися б у суспільстві, аграрна освіта залишається однією з найпрестижніших і затребуваних на ринку праці. Сучасний стан економічного розвитку людства та агропромислового комплексу по-

требує від аграрних закладів освіти підготовки таких фахівців, які на практиці реалізовували б ефективну науково-інноваційну модель розвитку агропромислового виробництва. Тому педагогічний колектив **ВП НУБіП України «Немішаївський агротехнічний коледж»** прагне забезпечити своїх студентів потрібними знаннями і практиками та впроваджує все найкраще, що є в Україні і за її межами.

Понад як за столітню історію свого існування коледж наростив високий творчий потенціал, зумів зібрати колектив енергійних, ініціативних та креативних працівників, які формують духовні,

морально-етичні, професійні якості молодих людей, від яких залежить майбутнє нашої держави.

Немішаївський коледж готує спеціалістів освітньо-кваліфікаційного рівня «молодший спеціаліст» та освітнього ступеня «бакалавр», які готові успішно працювати на будь-яких сучасних підприємствах та галузях сільського господарства. Із стін нашого закладу виходять у широкий світ кваліфіковані кадри, фахівці з дипломами, озброєні сучасною наукою – технологи виробництва та переробки продукції тваринництва, агрономи, економісти, фінансисти, фельдшери ветеринарної медицини, техніки-рибоводи, інженери з безпеки руху, техніки-механіки й техніки-електрики, які завжди затребувані на ринку праці.

За роки навчання у коледжі студенти здобувають не тільки серйозну теоретичну підготовку в обраній галузі, а й ґрунтовне практичне розуміння суті та секретів свого фаху. Високий рівень підготовки майбутніх спеціалістів для сільського господарства можливий за умови впровадження дуальної системи освіти. Вимога часу – максимально зблизити теорію й практику. Для вирішення актуальних проблем практичного навчання наші викладачі вдосконалюють проведення практичних занять, навчальних та виробничих практик, шукають творчий, індивідуальний підхід до розроблення практичних завдань на базі конкретних даних з виробництва. Це спонукало до створення на базі коледжу низки навчально-виробничих лабораторій, зокрема, лабораторії тваринництва, зооцентру, ветеринарної клініки, лабораторії рослинництва, ставкового господарства, автополігону, машино-тракторного двору з двома майстернями (слюсарна та ремонтна), майстерні ковальської справи та ін. Завдяки цьому більш ефективним і продуктивним є освітній процес.

Наші студенти проходять потужну практичну підготовку, адже в коледжі запроваджено програму взаємовигідної співпраці з великими компаніями, такими як «Миронівський хлібопродукт», ТОВ «Фавор», ТОВА «Комплекс Агромарс», ТОВ Світазь-201», ТОВ «Агро-Рось», ДП «Тетерівський лісгосп», ПАТ «Київобленерго», ДКВМ «ДП Міська клініка дрібних тварин», ПП «Центр охорони здоров'я», ТОВ «Зоопарк 12 місяців» та багато інших.

Водночас коледж розвиває міжнародну співпрацю, підписано Меморандум про співробітництво між ВП НУБіП «Немішаївський агротехнічний коледж» та Центром навчання при Міністерстві освіти Литовської Республіки, Вільнюським навчальним центром ринку праці Єрусалим та ГО «Розробники передового середовища». Меморандум підписано з метою поглиблення співробітництва у вирішенні завдань з підготовки молодших спеціалістів, кваліфікованих робітників та підвищення ефективності навчальної, навчально-методичної роботи в навчальних закладах. У рам-

ках співпраці студенти вже неодноразово виїжджали для проходження виробничої практики в компанії UAB «MELGA», яка спеціалізується на наданні послуг з автосервісу в Литві.

У рамках співпраці з ТОВ «РОВАС Україна» було укладено Договір про співробітництво між Немішаївським агротехнічним коледжем та ТОВ «Європейський центр підвищення кваліфікації». Сподіваємося, що тісна співпраця з європейськими навчальними закладами сприятиме створенню високоефективної і рентабельної освіти в коледжі, високій мобільності і конкурентоспроможності знань і умінь випускників.

Слідуючи світовій тенденції неперервної професійної освіти, адміністрація коледжу робить все можливе, щоб дати студентам належні знання, вміння та компетентності для забезпечення їхньої гармонійної взаємодії з технологічним суспільством, що швидко розвивається. Розуміючи необхідність професійної підготовки, перепідготовки й підвищення кваліфікації фахівців, разом із основною спеціальністю студенти Немішаївського коледжу здобувають і робітничу професію, яка надає переваги під час працевлаштування. У нас ліцензовано 14 робітничих професій, зокрема:

- «Контролер ощадного банку»;
- «Водій автотранспортних засобів (категорії В, С)»;
- «Електромонтер з ремонту та обслуговування електроустаткування»;
- «Слюсар з ремонту сільськогосподарських машин та устаткування»;
- «Оператор із штучного осіменіння тварин і птиці»;
- «Рибовод (кваліфікований робітник)»;
- «Озеленювач»;
- «Тракторист-машиніст сільськогосподарського (лісгосподарського) виробництва (категорії А1, А2, В1)»;
- «Слюсар з ремонту колісних транспортних засобів»;
- «Електрозварник ручного зварювання»;
- «Електромонтажник силових мереж та електроустаткування».

Основне завдання педагогічного колективу – формування в студентів професійних компетентностей з обраної спеціальності, інтеграція навчання і виробництва, підвищення професійної мобільності й конкурентноздатності випускника на ринку праці.

Наші випускники успішно працевлаштовуються, здобувають ОС «Бакалавр» у коледжі, у Національному університеті біоресурсів і природокористування України та інших закладах вищої освіти. А глибокі якісні знання, поєднані з практичною складовою, дають можливість їм відкривати свій бізнес і власну справу. Зазвичай, більшість із них цілком спроможна конкурувати на сучасному рин-

У навчальній лабораторії Відокремленого підрозділу Національного університету біоресурсів і природокористування України «Немішайський агротехнічний коледж»

ку праці, маючи перед собою благородну мету, – стати господарями на своїй землі.

Авторитет і славу нашого навчального закладу створюють його випускники, яких можна зустріти серед викладачів НУБіП України, співробітників Інституту картоплярства НААН України, Національного ботанічного саду імені М. Гришка, у ветеринарних клініках, фермерських та особистих господарствах, у всіх регіонах України та за її межами, які й сьогодні вдячні своїм педагогам за мудре слово і за знання, здобуті у рідному коледжі, адже в нас навчаються студенти з усіх областей України.

Наша молодь – це стратегічний ресурс країни і безпосередній потенціал для її подальшого поступу і розвитку. Молодь готова працювати в аграрному секторі, варто лише створити у сільській місцевості відповідну інфраструктуру, соціально-побутові умови та забезпечити достойну винагороду за працю.

Співпраця з вищими органами влади – впливова сила в суспільстві, носій соціального та політичного досвіду. Як повітря, потрібне розуміння суспільством того, що держава буде заможною лише тоді, коли пріоритетом її політики стане інноваційна тріада: освіта – наука – виробництво. Активна й ефективна співпраця адміністрації коледжу з депутатами Верховної Ради України, а особливо – з Я. Москаленком, депутатами Київської обласної ради: Г. Ерко, Д. Борисенком, С. Федорченком, С. Кармазіним – дає імпульс для подальшого розвитку, особливо в поліпшенні матеріально-технічної бази освітнього закладу.

Важливою для розвитку закладу є підтримка Міністерства освіти і науки України, департа-

менту освіти Київської ОДА, районного керівництва, голів навколишніх селищних та сільських рад – тих посадовців, які першочергово переймаються проблемами аграрної освіти і, головне, сприяють їх вирішенню.

Особливо варто наголосити на тому, що всі позитивні зміни у житті коледжу здійснюються за безпосередньої участі та підтримки Національного університету біоресурсів і природокористування України і особисто ректора С. Ніколаєнка. Ми знаємо його як досвідченого керівника й фахівця, який впроваджує в науку сучасну концепцію вдосконалення підготовки спеціалістів агропромислового комплексу України. Вона полягає в кардинальному реформуванні процесів теоретичної й практичної підготовки, методичній перебудові й удосконаленні навчального процесу й механізмів взаємодії університету із роботодавцями та структурними підрозділами. Створено всі умови для плідної співпраці – спільні виставки, конференції, рецензування опублікованих видань, обмін досвідом, публікації спільних збірників, розвиток дуальної освіти, участь у міжнародних проєктах, вдосконалення практичного навчання, тісна співпраця з виробництвом тощо.

Зберігаючи історичні традиції і національний характер вищої освіти, Немішайський коледж успішно інтегрується у європейський і світовий освітній простір, рухається вперед, самовідданою працею примножує літопис навчального закладу новими знаменними сторінками. Бо ми є частиною нашого народу і робимо свій внесок у велику справу розбудови держави. Наш коледж нині готує і надалі готуватиме фахівців, якими буде пишатися не тільки Київщина, а й уся Україна.

УПРОВАДЖЕННЯ ТЕХНОЛОГІЇ ПРОЕКТНОГО НАВЧАННЯ У ПІДГОТОВКУ КВАЛІФІКОВАНИХ РОБІТНИКІВ АВТОТРАНСПОРТНОЇ ГАЛУЗІ

Дмитро ГОМЕНЮК, директор Навчально-наукового центру професійно-технічної освіти Національної академії педагогічних наук України, кандидат педагогічних наук, м. Київ

Висвітлено результати експериментальної роботи всеукраїнського рівня «Технології проектного навчання у професійній підготовці кваліфікованих робітників автотранспортної галузі», охарактеризовано вплив означених технологій на оцінку учнями гуманістичної спрямованості освітнього процесу.

Ключові слова: технологія проектного навчання, пізнавальна активність здобувачів освіти, кваліфікований робітник автотранспортної галузі, інноваційне освітнє середовище, професійна освіта.

Дмитрий ГОМЕНЮК

ВНЕДРЕНИЕ ТЕХНОЛОГИИ ПРОЕКТНОГО ОБУЧЕНИЯ В ПОДГОТОВКУ КВАЛИФИЦИРОВАННЫХ РАБОЧИХ АВТОТРАНСПОРТНОЙ ОТРАСЛИ

Представлены результаты экспериментальной работы всеукраинского уровня «Технологии проектного обучения в профессиональной подготовке квалифицированных рабочих автотранспортной отрасли», охарактеризовано влияние указанных технологий на оценку учащимися гуманистической направленности образовательного процесса.

Ключевые слова: технология проектного обучения, познавательная активность участников образовательного процесса, квалифицированный рабочий автотранспортной отрасли, инновационная образовательная среда, профессиональное образование.

Dmytro HOMENYUK

THE INTRODUCTION RESULTS OF THE OF PROJECT TRAINING TECHNOLOGY IN THE PREPARATION OF QUALIFIED WORKERS OF AUTOMOBILE INDUSTRY

It envisages the results of the all-Ukrainian level experimental work "Project-based training technologies for autotransport sector qualified workers training". The impact of the technologies for students' assesment of the education process humanity direction is characterised. Keywords: project training technology, informative activity of participants in the educational process, qualified worker of automobile industry, an innovative educational environment, professional education.

Keywords: project training technology, informative activity of participants in the educational process, qualified worker of automobile industry, an innovative educational environment, professional education.

Реформування професійної освіти в Україні передбачає впровадження в освітню практику особистісного орієнтованого підходу, що сприяє фізичному, соціальному, інтелектуальному і культурному розвитку майбутніх кваліфікованих фахівців. Це завдання потребує постійної уваги, а під час його розв'язання варто враховувати соціальні, психологічні й педагогічні чинники, що виникають на шляху формування та розвитку особистості.

Пізнавальна активність особистості формується під впливом пізнавальних потреб, мотивів, інтересів у процесі безпосередньої максимально самостійної пізнавальної діяльності. Зазначимо, що без відповідного рівня пізнавальної активності соціальне, духовне та культурне становлення особистості не може бути повноцінним. Саме тому стратегія «викладач вчить» має змінюватися на стратегію «здобувач освіти вчиться».

Самостійному здобуванню знань, їх систематизації, розвитку здатності орієнтуватися

в інформаційному просторі, бачити проблему і приймати рішення сприяє використання в освітньому процесі технології проектного навчання. Ця технологія дає можливість підтримувати пізнавальний інтерес учнів завдяки різним заохоченням, можливості побачити результати своєї роботи і усвідомлення того, що їх бачать інші учасники освітнього процесу.

З метою теоретичного обґрунтування та експериментальної перевірки технології проектного навчання у професійній підготовці кваліфікованих робітників автотранспортної галузі Міністерство освіти і науки України у 2016 р. започаткувало експериментальну роботу всеукраїнського рівня «Технології проектного навчання у професійній підготовці кваліфікованих робітників автотранспортної галузі» (Наказ від 12.02.2016 № 113). Експеримент проводили протягом 2016 – 2018 рр. на базі Навчально-наукового центру професійно-технічної освіти Національної академії педагогічних наук України за науково-методичного супроводу Інституту

професійно-технічної освіти Національної академії педагогічних наук України.

Експеримент охоплював три етапи: *констатувальний* (2016 р.), *формувальний* (2017 р.) і *узагальнювальний* (2018 р.).

На *констатувальному етапі* експерименту здійснено аналіз стану досліджуваної проблеми, досвіду створення та використання технології проектного навчання у закладах професійної (професійно-технічної) освіти автотранспортної галузі. Зокрема, в процесі теоретичного аналізу визначили методологічні основи дослідження, з'ясували суть, функції технології проектного навчання у підготовці майбутніх кваліфікованих робітників, визначили етапи реалізації цієї технології, її переваги і недоліки, соціально-психологічні й дидактичні умови проектного навчання здобувачів освіти, проведено SPOT-аналіз технології навчального проектування, обґрунтовано зміст і форми підготовки педагогів до її використання. Проведено опитування педагогічних працівників і здобувачів освіти закладів професійної (професійно-технічної) освіти з питань готовності до застосування технології проектного навчання, опрацьовано отримані результати. Проведено круглий стіл з питань застосування технології проектного навчання у професійній підготовці кваліфікованих робітників автотранспортної галузі, опубліковано його матеріали. Розроблено програму та методичне забезпечення тренінг-курсу для педагогічних працівників закладів професійної (професійно-технічної) освіти автотранспортної галузі із застосуванням технології проектного навчання.

На *формуальному етапі* експерименту обґрунтовано та експериментально перевірено організаційно-педагогічні умови застосування технології проектного навчання у професійній підготовці кваліфікованих робітників автотранспортної галузі: формування готовності педагогів та здобувачів освіти до запровадження проектної діяльності у закладах професійної освіти; створення у закладах професійної освіти інноваційного освітнього середовища, сприятливого для реалізації технології проектного навчання; розроблення відповідного навчально-методичного забезпечення.

Для реалізації першої умови розроблено та апробовано відповідні тренінг-курси для здобувачів освіти й педагогічних працівників закладів професійної (професійно-технічної) освіти, другої – створено та запроваджено методику застосування проектних технологій у закладах професійної (професійно-технічної) освіти, третьої – обґрунтовано та охарактеризовано структуру навчально-методичного забезпечення проектного навчання.

Розроблено та апробовано методичні рекомендації щодо застосування технології проектного навчання у практиці підготовки кваліфікованих робітників автотранспортної галузі, що розкривають особливості реалізації діагностично-прогностичного, проектувального, організаційного, оціночно-рефлексивного етапів означеної технології. Підготовлено навчально-методичні комплекси міждисциплінарних проектів, що містять методичний паспорт, опис проекту (методична розробка проекту), дидактичне забезпечення проектної діяльності, контроль і оцінювання навчальної проектної діяльності учнів, рекомендовану літературу та інформаційні ресурси.

Результати експериментальної перевірки ефективності технології проектного навчання у професійній підготовці кваліфікованих робітників автотранспортної галузі свідчать про позитивну динаміку сформованості усіх компонентів готовності учнів до проектного навчання та підвищення результативності професійної підготовки. Хід і результати формувального етапу експерименту обговорено на науково-практичному семінарі «Проектні технології у професійному навчанні майбутніх кваліфікованих робітників» (4 жовтня 2017 р., м. Київ), на педагогічній раді Навчально-наукового центру професійно-технічної освіти НАПН України (протокол № 2 від 19 жовтня 2017 р.).

На узагальнювальному етапі експериментальної роботи опубліковано результати дослідження та висвітлено їх у засобах масової інформації; підготовлено портфолію проектів здобувачів освіти ПТНЗ автотранспортної галузі, проведено Всеукраїнську науково-практичну конференцію «Технологія проектного навчання у професійній підготовці кваліфікованих робітників автотранспортної галузі».

Здійснено інформаційну підтримку впровадження результатів експериментальної роботи. З цією метою використано сайт Навчально-наукового центру професійно-технічної освіти Національної академії педагогічних наук України, вкладку «Технології проектного навчання» (http://nnc.kiev.ua/proektStudy_00.html). Наявність такої підтримки дає змогу оприлюднювати й поширювати результати використання технології проектного навчання в освітньому процесі закладів професійної (професійно-технічної) освіти автотранспортної галузі.

Досліджено вплив проектного навчання на оцінювання здобувачами освіти гуманістичної спрямованості освітнього процесу. Наведено результати опитування учнів Навчально-наукового центру професійно-технічної освіти НАПН України (табл. 1, 2).

Таблиця 1

Оцінка гуманістичної спрямованості освітнього процесу учнями контрольних груп

№ п/п	Питання	Відповіді, %		
		Так	Ні	Важко відповісти
1	Чи є для вас викладачі старшими товаришами, до яких можна звернутися з будь-яким питанням	58	28	14
2	Чи часто створюються на заняттях ситуації, коли ви можете, не боячись, висловити свою інтуїтивну думку	51	34	15
3	Чи часто на заняттях виникають проблеми, які зацікавили вас, і є бажання в них розібратися	47	44	9
4	Чи часто у вас присутній інтерес до навчання	51	30	19
5	Чи відчуваєте ви, що разом з викладачем шукаєте вирішення певних проблем	42	41	17
6	Чи хочеться вам більше самостійності в процесі навчання	47	43	10
7	Чи часто викладачі радяться з вами, враховують вашу думку	36	46	18
8	Чи можете ви критикувати судження викладача	28	53	19
9	Чи часто викладачі цікавляться вашим життям, проблемами	21	55	25
10	Чи часто викладачі критикують вас, негативно оцінюють	26	67	7
11	Чи відчуваєте ви під час навчання почуття успіху	68	23	9
12	Чи відчуваєте ви від викладачів гуманне ставлення, повагу	54	28	18
13	Чи часто ви задаєте питання викладачам	43	44	13

Таблиця 2

Оцінка гуманістичної спрямованості освітнього процесу учнями експериментальних груп

№ п/п	Питання	Відповіді		
		Так	Ні	Важко відповісти
1	Чи є для вас викладачі старшими товаришами, до яких можна звернутися з будь-якого питання	92	8	-
2	Чи часто створюються на заняттях ситуації, коли ви можете не боячись висловити свою інтуїтивну думку	89	11	
3	Чи часто на заняттях виникають проблеми, які зацікавили вас і є бажання в них розібратися	90,5	9,5	
4	Чи часто у вас присутній інтерес до навчання	95	5	
5	Чи відчуваєте ви, що разом з викладачем шукаєте вирішення певних проблем	87	13	
6	Чи хочеться вам більше самостійності в процесі навчання	82	18	
7	Чи часто викладачі радяться з вами, враховують вашу думку	87	13	
8	Чи можете ви критикувати судження викладача	67	19	14
9	Чи часто викладачі цікавляться вашим життям, проблемами	81	9	10
10	Чи часто викладачі критикують вас, негативно оцінюють	12	88	
11	Чи відчуваєте ви під час навчання почуття успіху	91	9	
12	Чи відчуваєте ви від викладачів гуманне ставлення, повагу	97	3	
13	Чи часто ви задаєте питання викладачам	79	21	

Порівнюючи дві таблиці показників, можна сформулювати висновок, що учні експериментальних груп, у процесі навчання яких застосовувалася технологія проектного навчання, вище оцінили гуманістичну спрямованість освітнього процесу. Отримані відповіді свідчать про високу пізнавальну активність учнів експериментальних груп, що виявляється в бажанні розв'язувати проблемні завдання (90,5 % опитаних в ЕГ порівняно з 47 % опитаних в КГ), наявності стійкого інтересу до навчання (95 % учнів ЕГ порівняно з 51 % учнів КГ), прагненні до самостійності (82 % учнів ЕГ порівняно з 47 % учнів КГ). Показовими також є результати

відповідей щодо позиції викладача в освітньому процесі. Так, переважна більшість учнів експериментальних груп відчувають гуманне ставлення і повагу викладачів (97 %), вважають викладачів помічниками, консультантами (92 %), переживають успіх (91 %), тоді як у контрольних групах ці показники є суттєво нижчими і становлять відповідно 54 %, 58 %, 68 % учнів.

Здійснено впровадження результатів експериментальної роботи, зокрема впроваджено методичні рекомендації, навчально-методичні комплекси із застосування технології проектного навчання у професійній підготовці кваліфікованих робітників автотранспортної галузі.

Отримано довідки про впровадження результатів експериментальної роботи, проведено масові заходи, опубліковано статті в наукових фахових виданнях, видано матеріали всеукраїнської веб-конференції з проблематики експерименту.

Отримані під час експериментальної роботи результати мають наукову новизну: вперше розроблено та експериментально перевірено технологію проектного навчання у професійній підготовці кваліфікованих робітників автотранспортної галузі, визначено та обґрунтовано організаційно-педагогічні умови її застосування.

Практичне значення дослідження полягає у створенні та апробації методик: організації проектної діяльності у закладах професійної (професійно-технічної) освіти; розроблення проектних технологій у закладах професійної (професійно-технічної) освіти; проектного навчання у професійно-технічних навчальних закладах автотранспортної галузі; розробленні та впровадженні методичних рекомендацій щодо застосування технології проектного навчання у підготовці кваліфікованих робітників автотранспортної галузі; тренінг-курсів для здобувачів освіти та педагогічних працівників закладів професійної (професійно-технічної) освіти, навчально-методичних комплексів міждисциплінарних проектів.

За результатами експериментальної роботи сформульовано такі рекомендації:

На **загальнодержавному рівні** доцільно:

- порушити клопотання перед Комітетом Верховної Ради України з питань науки і освіти щодо включення до проектів Законів України «Про професійну освіту», «Про фахову передвищу освіту» положень щодо державного сприяння інноваційної педагогічної діяльності на всіх інституційних рівнях;

- ініціювати внесення до «Положення про організацію навчально-виробничого процесу в закладах професійної (професійно-технічної) освіти» розділу про особливі умови використання проектних технологій у професійній підготовці майбутніх кваліфікованих робітників; запровадження систематичного проведення всеукраїнських та регіональних конкурсів навчальних проектів для ЗП(ПТ)О різного галузевого спрямування; організації на базі навчально(науково)-методичних центрів ПТО України тренінгів для педагогічних працівників ЗП(ПТ)О із розроблення проектних технологій професійного навчання із залученням співробітників Інституту професійно-технічної освіти НАПН України; створення у мережі Інтернет-ресурсу з базою проектів для ЗП(ПТ)О, технікумів і коледжів, мережі обміну інноваційним досвідом у сфері проектної діяльності.

На **інституційному рівні** необхідно:

- сприяти організації роботи експериментальних закладів професійної освіти всеукраїнського, регіонального та місцевого рівнів, в яких запроваджуються проектні технології професійного навчання;

- посилити впровадження посібників та методичних рекомендацій щодо розроблення та використання проектних технологій професійного навчання у ЗП(ПТ)О;

- залучати викладачів ЗП(ПТ)О до участі в тренінг-курсах для педагогічних працівників «Методика розроблення проектних технологій для професійної підготовки майбутніх кваліфікованих робітників»; для учнів ЗП(ПТ)О «Проектна діяльність учнів професійно-технічних навчальних закладів»;

- створити і запровадити на базі системи дистанційного навчання Інституту ПТО НАПН України дистанційний курс з розвитку готовності педагогів ЗП(ПТ)О до розроблення проектних технологій професійного навчання.

На **рівні закладів професійної освіти, зокрема автотранспортної галузі**, доцільно:

- планувати використання проектних технологій професійного навчання у навчальних планах та програмах ЗП(ПТ)О;

- розробляти навчально-методичні комплекси для використання у ПТНЗ проектних технологій з різних циклів навчальних предметів;

- застосовувати цифрові технології у проектному навчанні майбутніх кваліфікованих робітників;

- сприяти підвищенню рівня готовності педагогів ЗП(ПТ)О до розроблення проектних технологій професійного навчання у тренінгових чи дистанційних формах;

- здійснювати підготовку учнів до проектної діяльності.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бех І. Д. Виховання особистості: у 2-х кн. – Кн.. 1: Особистісно орієнтований підхід: теоретико-технологічні засади: Навч.-метод. видання. – К.: Либідь, 2003.
2. Бех І. Д. Виховання особистості: У 2 кн. – Кн.. 2: Особистісно орієнтований підхід: науково-практичні засади: навч.-метод. видання. – К.: Либідь, 2003.
3. Веб-квест у професійному навчанні: методичні рекомендації для педагогічних працівників професійно-технічних навчальних закладів / Т. М. Герлянд, Н. В. Кулалаєва, Г. М. Романова, Л. А. Романов, Т. М. Пашенко // Інститут професійно-технічної освіти НАПН України, 2016. – К. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://lib.ihtp://libitta.gov.ua/id/eprint/712110>
4. Методичні рекомендації щодо застосування технології проектного навчання у практиці підго-

товки кваліфікованих робітників автотранспортної галузі / Д. В. Гоменюк, Н. В. Кулалаєва, Л. А. Романов, Г. М. Романова, А. Е. Ткачук; за ред. Г. М. Романової. – К. : Ін-т проф.-тех. освіти НАПН України, 2017. – 132 с.

5. Педагогічна майстерність: підручник / І. А. Зязюн та ін. – К.: Вища шк., 1997.

6. Проектна діяльність здобувачів освіти професійно-технічних навчальних закладів: тренінг-курс : навч. посібник / [В. М. Аніщенко, М. В. Артюшина,

Т. М. Герлянд, Н. В. Кулалаєва, М. М. Шимановський та ін.]; за заг. ред. Н. В. Кулалаєвої. – Житомир : Полісся, 2018. – 180 с.

7. Як стати майстерним педагогом: навчально-методичний посібник / Кол. автор.: В. І. Ковальчук, Л. М. Сергеева та ін. – К. : Тов. «Етіс плюс», 2007.

8. Калошин В. Ф., Гоменюк Д. В. Професійне вдосконалення викладача закладу професійної освіти: методичний посібник / В. Ф. Калошин, Д. В. Гоменюк. – 2018. – К. – 122 с.

УДК 377.3.013.75

КОНКУРЕНТОЗДАТНИЙ ФАХІВЕЦЬ – СУЧАСНА СТРАТЕГІЯ ЗАКЛАДУ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ

Тетяна СТОЙЧИК, заступник директора з навчально-виробничої роботи Криворізького професійного гірничо-технологічного ліцею, кандидат педагогічних наук, м. Кривий Ріг, Дніпропетровська область

Узагальнено результати формувального етапу експериментальної роботи всеукраїнського рівня, проведеної педагогічним колективом Криворізького професійного гірничо-технологічного ліцею за темою: «Педагогічні умови формування конкурентоздатності фахівців гірничого профілю в професійних навчальних закладах», який проводився з січня 2017 по грудень 2018 рр. Наведено найвагоміші здобутки експериментального майданчика, реалізовані на основі дорожньої карти, затвердженої наказом Міністерства освіти і науки України.

Ключові слова: конкурентоздатний фахівець, заклад професійної освіти, роботодавець, педагогічний працівник, експериментальна робота, навчально-методичний комплекс.

Татьяна СТОЙЧИК

КОНКУРЕНТОСПОСОБНЫЙ СПЕЦИАЛИСТ – СОВРЕМЕННАЯ СТРАТЕГИЯ УЧРЕЖДЕНИЯ ПРОФЕССИОНАЛЬНОГО ОБРАЗОВАНИЯ

Обобщены результаты формирующего этапа экспериментальной работы всеукраинского уровня, проведенной педагогическим коллективом Криворожского профессионального горно-технологического лицея на тему: «Педагогические условия формирования конкурентоспособности специалистов горного профиля в профессиональных учебных заведениях», который проводился с января 2017 по декабрь 2018 гг. Приведены наиболее значимые достижения экспериментальной площадки, реализованные на основе дорожной карты утвержденной приказом Министерства образования и науки Украины.

Ключевые слова: конкурентоспособный специалист, заведение профессионального образования, работодатель, педагогический работник, экспериментальная работа, учебно-методический комплекс.

Tetyana STOYCHUK

COMPETITIVE SPECIALIST – MODERN STRATEGY OF INSTITUTION OF VOCATIONAL EDUCATION

The results of the forming stage of the experimental work of the all-Ukrainian level conducted by the pedagogical staff of the Kryvy Rih Professional Mining and Technology Lyceum on the topic: "Pedagogical conditions for the formation of the competitiveness of mining specialists in vocational schools" was conducted, which was conducted from January 2017 to December 2018. The most significant achievements of the experimental site, realized on the basis of the road map approved by the order of the Ministry of Education and Science of Ukraine, are presented.

Keywords: competitive expert, institution of vocational education, employer, pedagogical worker, experimental work, educational-methodical complex.

© Стойчик Т., 2019

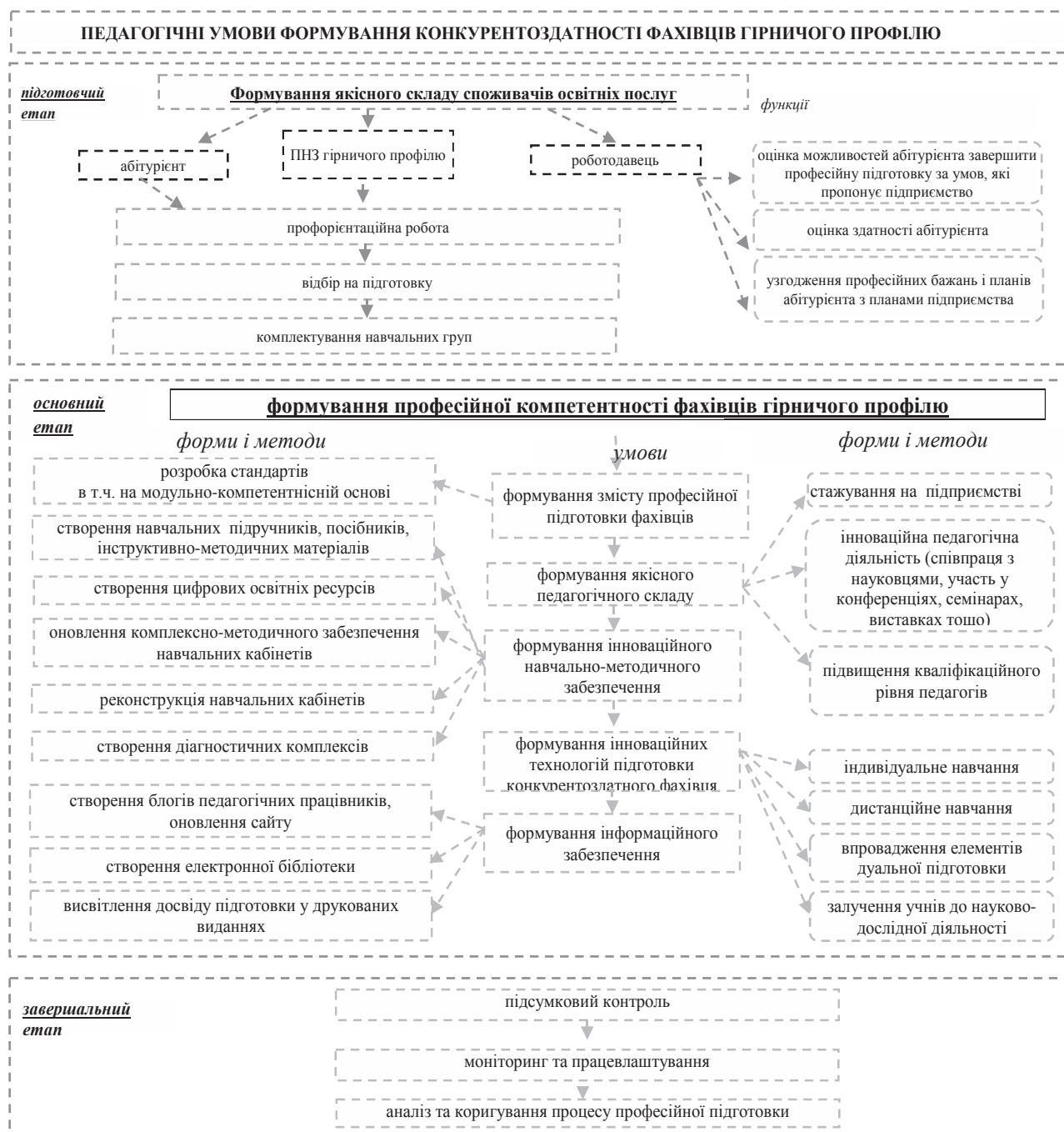
Сьогодні професійна освіта в Україні перебуває в процесі реформування та зазнає значних змін. Адже входження України до Європейського Союзу викликало значну потребу в робітничих кадрах та спонукало до інновацій у професійній підготовці.

Саме тому одним із головних завдань експериментальної роботи творчий колектив майданчика вбачає у вдосконаленні процесу підготовки, трансформування наукових ідей у практику, пошуку шляхів підвищення якості, неперервного навчання педагогічних працівників, розвитку їхньої професійної майстерності,

формування навичок інноваційної освітньої діяльності.

За результатами формувального етапу експериментальної роботи всеукраїнського рівня «Педагогічні умови формування конкурентоздатності фахівців гірничого профілю в професійних навчальних закладах», який проводився на базі Криворізького професійного гірничо-технологічного ліцею з січня 2017 по грудень 2018 рр.:

Теоретично обґрунтовано модель формування конкурентоздатності фахівців гірничого профілю у професійних навчальних закладах (мал. 1)

Мал. 1. Модель формування конкурентоздатності фахівців гірничого профілю у закладах професійної освіти

Створено навчально-методичний комплекс формування конкурентоздатності фахівців гірничого профілю, зокрема:

- **розроблено** положення про профорієнтаційний центр; положення про впровадження дистанційного навчання; положення про стажування педагогічних працівників в умовах виробництва; положення про молодіжний центр; положення про електронну бібліотеку; методичні рекомендації щодо підготовки фахівців гірничого профілю за індивідуальною формою; методичні рекомендації щодо підготовки фахівців за дистанційною формою навчання; методичні рекомендації «Проведення професійно-практичної підготовки в умовах виробництва (для підготовки фахівців гірничого профілю)»; державний освітній стандарт на модульно-компетентнісній основі з професії «Машиніст електровоза (гірничі роботи)» (проект);

- **створено** підручник «Гірничі роботи» з грифом Міністерства освіти і науки України; підручник «Історія розвитку гірничопрохідницької техніки у Криворізькому басейні»; збірники завдань для вихідного контролю з професій гірничого профілю; навчально-практичний збірник «Професійна компетентність фахівця через призму творчості»; пакет контрольно-оціночних матеріалів для здійснення вхідного/вихідного контролю за професією «Прохідник»; макет «Технологія проведення горизонтальних виробок із застосуванням високопродуктивної шведської техніки фірми «Atlas Copco» в умовах шахт ПАТ «Кривбасзалізрудком»; макет «Відпрацювання рудного експериментального блоку 140 – 142 гор. (1220 м.) із застосуванням навантажувально-доставочної машини в умовах ПАТ «Кривбасзалізрудком»;

- **адаптовано** до підготовки фахівців у складі професійної освіти методологічні матеріали (тестові завдання, цифрові освітні ресурси), надані ПрАТ «Центральний гірничозбагачувальний комбінат»;

- **оновлено** систему комплексно-методичного забезпечення кабінетів професійно-теоретичної підготовки з професій гірничого профілю; сайт навчального закладу; блоги педагогічних працівників;

- навчальні кабінети професійно-теоретичної підготовки з професій гірничого профілю;

- **організовано** стажування 24 педагогічних працівників на гірничих підприємствах міста (ТОВ «МЕТІНВЕСТ-ПРОМСЕРВІС» ПАТ «Кривбасзалізрудком», ПрАТ «Центральний гірничозбагачувальний комбінат»); навчання 21 педагогічного працівника на базі відділу навчання та розвитку персоналу ПрАТ «Центральний гірничозбагачувальний комбінат» (за програмами «Навчання дорослого населення», «Курсове теоретичне навчання», «Ефективне спілкування: як зрозуміти співрозмовника і навчитися розв'язувати конфлікти»).

Творчою групою розроблено та експериментально перевірено ефективність технології педагогічного забезпечення формування конкурентоздатності фахівців гірничого профілю відповідно до вищезначеного навчально-методичного комплексу.

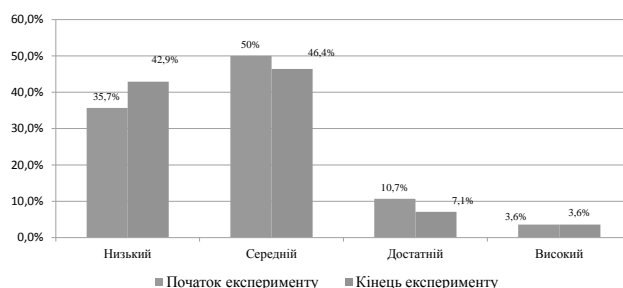
За проміжними результатами експериментальної перевірки сформованості мотивації учнів до професійної діяльності (табл. 1) спостерігається підвищення достатнього та високого рівнів в експериментальній групі, у контрольній групі хоча і є позитивна динаміка, але вона незначна, що підтверджує ефективність застосованої методики.

Таблиця 1

Порівняльний аналіз діагностики мотивації професійної діяльності в учнів контрольної та експериментальної груп

Мотиваційні комплекси	Початок експерименту		Проміжні результати	
	КГ	ЕГ	КГ	ЕГ
ВМ < ЗПМ < ЗНМ	1	1	1	0
ВМ < ЗПМ = ЗНМ	1	3	0	0
Рівень: незадовільний	2 (7,1 %)	4 (15,4 %)	1 (3,5 %)	0
ВМ < ЗПМ > ЗНМ	17	9	16	4
Рівень: низький	17 (60,8 %)	9 (34,7 %)	16 (57,2 %)	4 (15,4 %)
ВМ = ЗПМ = ЗНМ	2	10	4	5
Рівень: середній	2 (7,1 %)	10 (38,5 %)	4 (14,3 %)	5 (19,2 %)
ВМ > ЗПМ < ЗНМ	3	2	2	6
Рівень: достатній	3 (10,7 %)	2 (7,6 %)	2 (7,1 %)	6 (23,1 %)
ВМ > ЗПМ > ЗНМ	3	1	3	8
ВМ = ЗПМ > ЗНМ	1	0	2	3
Рівень: високий	4 (14,3 %)	1 (3,8 %)	5 (17,9 %)	11 (42,3 %)
Всього учнів у групі:	28 (100 %)	26 (100 %)	28 (100 %)	26 (100 %)

Зріз рівня засвоєння знань і сформованості умінь учнів показав несуттєве збільшення показників у контрольній та експериментальній групах, що дало підстави для проведення опитувань учнів щодо вивчення стану професійної підготовки (мал. 2, 3), який засвідчив наявність проблем із: формуванням якостей, необхідних для самореалізації в професійній діяльності, недостатнім використанням мультимедійних засобів, оновленням змісту професійно-теоретичної підготовки.

Мал. 2. Проміжні результати опитування учнів контрольної групи щодо рівня професійної підготовки

Мал. 3. Проміжні результати опитування учнів експериментальної групи щодо рівня професійної підготовки

Проміжні результати анкетування педагогічних працівників (мал. 4), демонструють збільшення кількості працівників, які впроваджують інновації в навчальний процес, більшість респондентів відмічають покращення умов для впровадження інновацій. Однак, зберігається негативна тенденція, пов'язана із здійсненням самоосвітньої діяльності.

Аналізуючи результати опитування педагогічних працівників щодо рівня сформованості особистісних якостей учнів, варто зазначити, що більшість відмічають низький рівень сформованості комунікабельності, інтелектуальних здібностей, ініціативності, творчого потенціалу та лідерських якостей.

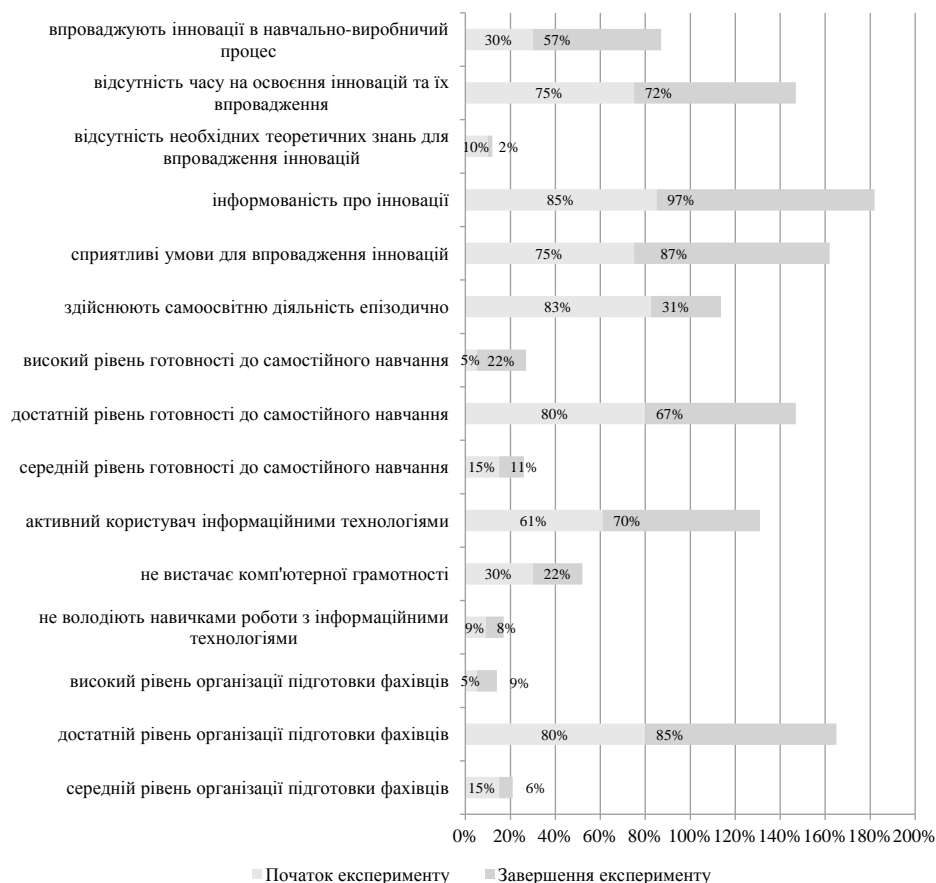
За результатами опитування роботодавців щодо якості професійної підготовки майбутнього фахівця можна констатувати позитивні якісні зміни, водночас роботодавці вважають, що потребують удосконалення практичні навички учнів, уміння організовувати власну діяльність та працювати в команді.

4. Творча група підготувала та впровадила орієнтовні рекомендації щодо формування конкурентоздатності фахівців гірничого профілю у професійних навчальних закладах.

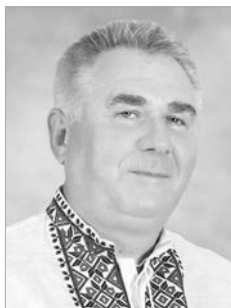
Проміжні результати експериментальної роботи оприлюднено на 7 науково-практичних заходах, ініційованих навчальним закладом, із них 5 всеукраїнського та 2 регіонального рівнів.

Перебіг та результати висвітлювалися під час участі у 25 науково-практичних заходах та у засобах масової інформації (в газетах – 18 публікацій та на радіо і телебаченні – 7 виступів).

Висновок. За проміжними результатами впровадження експериментальної роботи виявлено, що застосування розробленої технології не вичерпує всіх проблем, пов'язаних із формуванням конкурентоздатності фахівців гірничого профілю, що дає змогу окреслити можливі шляхи удосконалення моделі, технології та експериментальної перевірки, що стане предметом подальшого дослідження.

Мал. 4. Результати опитування педагогічних працівників щодо рівнів професійної компетентності, самоосвіти та якості підготовки фахівців

УДК 001.891.3; 001.891.5; 377.35; 377.36

ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНА ДІЯЛЬНІСТЬ ЗАКЛАДУ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ ЯК УМОВА ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ

Олександр ГУРБА, директор ДПТНЗ Шосткинське вище професійне училище, м. Шостка, Сумська область;**Наталія БАЛАНЮК**, кандидат юридичних наук, викладач ДПТНЗ Шосткинське вище професійне училище, м. Шостка, Сумська область

Висвітлено проблеми організації науково-експериментальної роботи в закладах професійної освіти. Аналізується нормативна база, на основі якої проводиться експериментальна робота. Охарактеризовано роль наукових та науково-освітніх установ у визначенні й реалізації основних напрямів науково-методичного супроводу модернізації вітчизняної професійної освіти: Національної академії педагогічних наук України, Інституту інноваційних технологій і змісту освіти Міністерства освіти і науки України, Інституту професійно-технічної освіти НАПН України.

Ключові слова: модернізація системи освіти, інноваційна освітня діяльність у системі професійної освіти, науково-експериментальна робота, «науково-дослідні лабораторії».

Александр ГУРБА, Наталия БАЛАНЮК

ЭКСПЕРИМЕНТАЛЬНАЯ ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ УЧРЕЖДЕНИЯ ПРОФЕССИОНАЛЬНОГО ОБРАЗОВАНИЯ КАК УСЛОВИЕ ИННОВАЦИОННОГО РАЗВИТИЯ

Освещены проблемы организации научно-экспериментальной работы в заведениях профессионального образования. Анализируется нормативная база, на основе которой проводится экспериментальная работа. Охарактеризована роль научных и научно-образовательных учреждений в определении и реализации основных направлений научно-методического сопровождения модернизации отечественного профессионального образования: Национальной академии педагогических наук Украины, Института инновационных технологий и содержания образования Министерства образования и науки Украины, Института профессионально-технического образования НАПН Украины.

Ключевые слова: модернизация системы образования, инновационная образовательная деятельность в системе профессионально-технического образования, научно-экспериментальная работа, «научно-исследовательские лаборатории».

Oleksandr GURBA, Natalia BALANIUK

EXPERIMENTAL ACTIVITIES OF THE INSTITUTION OF VOCATIONAL EDUCATION AS IN THE MODERNIZATION

In the article the problems of organization of scientific experimental work open up in vocational establishments of education. A normative base on the basis of that experimental work is conducted is analysed. The role of scientific and scientifically-educational establishments is described in determination and realization of basic directions of scientifically-methodical accompaniment of modernisation of home trade education: the National academy of pedagogical sciences of Ukraine, Institute of innovative technologies and maintenance of formation of Department of education and science of Ukraine, Institute of vocational education and training of NAES of Ukraine.

Keywords: modernisation of the system of education, innovative educational activity in the system of vocational education, experimental work work, «research laboratories».

Постановка проблеми. В. Сухомлинський зазначав: «Якщо ви хочете, щоб педагогічна праця давала вчителям радість, щоб повсякденне проведення уроків не перетворювалося на нудну, одноманітну повинність, уведіть кожного вчителя на щасливу стежку дослідника». На сучасному етапі в умовах динамічних економіко-технологічних змін потреба в удосконаленні процесів організації й запровадження науково-експериментальної діяльності закладами професійно-технічної освіти зумовлена рядом показників, серед яких: науково-технічний прогрес, що не стоїть на місці; зміна освітньої парадиг-

ми, що обґрунтована необхідністю удосконалення професійних навичок протягом життя та необхідністю мобільної перекваліфікації робітника у будь-який час; підвищення вимог роботодавців до рівня якості підготовки кваліфікованих кадрів й, відповідно, модернізації якості освіти, ринку праці й різнопланові запити здобувачів професійної (професійно-технічної освіти); прагнення педагогічних працівників приділяти значну увагу поліпшенню науково-дослідного процесу, підвищенню якості підготовки та перепідготовки кваліфікованих робітників та самореалізації в актуальному професійному полі; конкурентоспроможність у сфері надання освітніх послуг.

Мета статті – обґрунтувати необхідність здійснення в сучасних умовах освітньої модернізації за допомогою організації і проведення науково-експериментальної роботи у закладах професійної освіти для стимулювання освітньої конкуренції та розвитку інноваційної економіки.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Проблема науково-експериментальної діяльності в системі професійної (професійно-технічної) освіти завжди була відритою, а на сучасному етапі набула особливої актуальності. Так, у працях дослідників В. Боброва, В. Гавриленко, С. Гессен, З. Есарева, Ю. Козловського, С. Лебедева, Г. Матушанського, Е. Мирського, О. Мороза, О. Онуфрієва, В. Оствальда, М. Пирогова, В. Пугача, висвітлені питання науково-дослідної діяльності педагогічних кадрів.

Виклад основного матеріалу. Актуальність і необхідність запровадження в закладах професійно-технічної освіти «науково-експериментальних лабораторій» полягає, передусім, в отриманні нового педагогічного знання й досвіду, що спрямовується на досягнення головної мети – опанування здобувачами освіти важливих професійних компетентностей та є інструментом зростання професіоналізму педагогів-дослідників.

Усі види лабораторій за своєю суттю є науково-дослідними та науково-експериментальними і виконують роль творчих об'єднань, які займаються науково-дослідною діяльністю визначеної спрямованості. У сучасних освітніх установах працюють:

- науково-практичні лабораторії, створені з метою координації впровадження ідей інноваційної та експериментальної роботи;
- діагностичні лабораторії, що призначені для відстеження результатів (показників) розвитку закладу освіти протягом тривалого часу, забезпечення дослідницького підходу до контролю процесу перспективного розвитку закладу, функціонуючого в інноваційному режимі;
- навчально-дослідницькі лабораторії, створені з метою науково-методичного забезпечення інноваційних програм.

Мета створення та роботи лабораторії – забезпечити умови для переведення закладу освіти з інноваційного режиму розвитку в експериментальний (науково-дослідний) режим на основі програмно-цільового підходу до управління розвитком.

Основними завданнями діяльності лабораторії є:

- вивчення потреб учнів та їхніх батьків у різних видах і формах освіти, її спрямованості та змісту;
- вивчення інноваційних процесів, що відбуваються у закладі (та поза ним), науково-

методичного забезпечення переведення їх у режим експериментальної роботи з розвитку освітньої установи;

- проведення діагностичних досліджень стану освітньо-розвивальних процесів та їх впливу на формування особистості учня й педагога;
- створення умов успішної адаптації нових освітніх програм, навчальних посібників, технологій, гнучких структур випереджальної освіти учнів та ін.;
- аналіз педагогічного досвіду педагогів і розроблення методик з його використання;
- розроблення експериментальних освітніх програм (у тому числі авторських), наукових гіпотез і концепцій розвитку змісту навчальних предметів, раціональних режимів навчання, нових педагогічних теорій і практик, методів і прийомів освітніх технік і технологій, а також програм дослідницьких моніторингових робіт;
- обґрунтування концепцій (концептуальних моделей) і програм науково-дослідного експерименту й надання практичної допомоги педагогічним працівникам у розробленні та проведенні індивідуальних експериментально-дослідницьких робіт, моделюванні уроків, навчально-пізнавальних ситуацій тощо.

Обов'язковим блоком у змісті діяльності лабораторії є: а) пошук шляхів удосконалення методичної роботи; б) визначення напрямів експериментальної роботи; в) аналітичний контроль, моніторингові обстеження рівня навченості й вихованості учнів, педагогічної майстерності та професійної компетентності викладачів, ходу експерименту та його результатів.

За даними, отриманими в результаті проведення підсумкового аналізу практичної діяльності закладів професійної освіти, стає зрозумілим, що гальмують процес впровадження науково-дослідного напрямку в установі такі нерозв'язані суперечності: між потребою здійснювати пошук нових, нестандартних рішень щодо актуальних проблем підготовки кваліфікованих робітників і недостатнім рівнем методологічної культури педагогічного кадрового складу в опануванні технологій науково-педагогічного дослідження; необхідністю працювати командою та індивідуально, не завжди високим рівнем соціалізації виняткових педагогічних кадрів.

Під час модернізації професійної (професійно-технічної) освіти важлива роль відводиться науковим установам, які мають забезпечити якісний науково-методичний супровід започаткованих у країні реформ. Так, Законом України «Про освіту» [1] закріплено за Національною академією педагогічних наук України статус самоврядної наукової організації у сфері освіти, яка виконує науково-методичне забезпечення вітчизняної освіти.

Організацію, контроль, узагальнення досвіду експериментальних професійно-технічних навчальних закладів, висвітлення їхніх результатів у фахових друкованих виданнях виконує Інститут інноваційних технологій і змісту освіти Міністерства освіти і науки України.

За Інститутом професійно-технічної освіти НАПН України як однією з провідних наукових організацій у системі Національної академії педагогічних наук України закріплено функції здійснювати науково-методичний супровід професійної та фахової передвищої освіти.

Науково-експериментальна робота в закладах освіти здійснюється відповідно до наказів Міністерства освіти і науки України від 11.07.2017 № 994 «Про внесення змін до Положення про порядок здійснення інноваційної освітньої діяльності» та від 23.09.2008 № 1-7/12-239 «Про експериментальну діяльність (експеримент) в Академії педагогічних наук України» [3; 4].

Плідна співпраця Міністерства освіти і науки України, наукової установи та закладу освіти дає змогу об'єднати зусилля науковців та педагогічних працівників задля досягнення визначеної мети, спрямованої на розвиток закладу професійної освіти. Професіоналізм діяльності викладача закладу професійної освіти передбачає, серед іншого, і оптимальне поєднання педагогічної діяльності з науково-дослідною та навчально-методичною роботою [2]. Так, науково-експериментальна діяльність закладу професійної освіти є вагомим чинником підвищення готовності педагогічних працівників до активної участі в модернізації системи професійної освіти.

Висновки. Аналіз науково-експериментальної роботи закладів професійно-технічної освіти дає змогу визначити перспективи їх розвитку та модернізації, а саме:

- спрямованість на особистісно орієнтоване навчання та виховання, що актуалізує ідеї гуманістичної парадигми освіти;
- технологізацію інноваційних процесів у закладі професійної освіти, за якої утверджується пріоритет технологій особистісно орієнтованого виховання і навчання, новітніх інформаційно-комунікаційних технологій;

- подальшу диференціацію та індивідуалізацію процесів навчання та виховання (зокрема, шляхом упровадження відповідних інформаційно-комунікаційних технологій), які мають сприяти розвитку творчих можливостей, задоволенню інтересів і нахилів кожного учня, орієнтації на спеціалізовану поглиблену підготовку, створенню умов для одержання додаткових знань, умінь, навичок;

- орієнтацію на збереження і зміцнення здоров'я молодого покоління, що вимагає дотримання умов валеологічного забезпечення освітнього процесу, розроблення, апробації і впровадження нових валеологічних освітніх технологій, навчальних програм і спецкурсів.

Означені пріоритетні напрями науково-експериментальної роботи, інноваційної освітньої діяльності в контексті сучасних трансформацій суспільства та розвитку освіти потребують якісного впровадження інноваційних педагогічних технологій, професійного вдосконалення педагогічних та керівних кадрів системи професійної освіти.

ЛІТЕРАТУРА

1. Закон України «Про освіту» // Урядовий кур'єр. – № 186. – 4 жовт. 2017 р. – С. 9 – 19.
2. Мороз О. Г. Педагогіка і психологія вищої школи : навчальний посібник для молодих викладачів, аспірантів і майбутніх магістрів / О. Г. Мороз, О. С. Падалка, В. І. Юрченко. – К. : НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2003. – 267 с.
3. «Про внесення змін до положення про здійснення інноваційної освітньої діяльності» Наказ МОН України № 1352 від 30.11.2012 (zareestrovaniy v Ministerstvi yustitsii Ukraini № 2111/22423 від 18.12.2012 р.). – [Електронний ресурс]. — Електрон. дані. — Режим доступу: http://guonkh.gov.ua/reforma_osviti/zagal_os/3907.html. — Загол. з екрану.
4. Положення «Про експериментальну діяльність (експеримент) в Академії педагогічних наук України», затвердженого Постановою Президії НАПН України від 23 вересня 2008 р. № 1-7/12-239.— Електрон. дані. — Режим доступу: www.ipto.kiev.ua/files/Наукова/Експерименти/Положення.doc.— Загол. з екрану.

Професійна освіта і навчання є однією з ключових детермінант внутрішньої політики держав у світі. У країнах світу потенціал професійної освіти і навчання розглядається в контексті того, що вона здатна реагувати на швидкі технологічні зміни, відповідати вимогам ринку праці, стимулювати зайнятість, підвищувати статус і привабливість програм професійної освіти.

Джерело: Ursula Renold, Thomas Bolli, Katherine Caves, Jutta Bürgi, Maria Esthter Egg, Johanna Kemper and Ladina Rageth. Comparing International Vocational Education and Training Programs. KOF Swiss Economic Institute in Zurich. – 2018. – 66 p.

УДК 377.011.3-052:005.966-027.561:37.04

КОНСУЛЬТУВАННЯ З ПРОФЕСІЙНОЇ КАР'ЄРИ УЧНІВ ЗАКЛАДІВ ПРОФЕСІЙНОЇ (ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ) ОСВІТИ: РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Валерій ОРЛОВ, головний науковий співробітник лабораторії професійної кар'єри Інституту професійно-технічної освіти НАПН України, доктор педагогічних наук, професор, м. Київ;

Дмитро ЗАКАТНОВ, старший науковий співробітник, завідувач лабораторії професійної кар'єри Інституту професійно-технічної освіти НАПН України, кандидат педагогічних наук, м. Київ

Висвітлено основні теоретичні положення та практичні результати наукового дослідження за темою «Проектування системи консультування з професійної кар'єри учнів професійно-технічних навчальних закладів», що здійснювалося співробітниками лабораторії професійної кар'єри Інституту професійно-технічної освіти НАПН України у 2016 – 2018 рр.

Ключові слова: консультування з професійної кар'єри, система консультування з професійної кар'єри учнів закладів професійної (професійно-технічної освіти), Центр консультування з професійної кар'єри.

Валерий ОРЛОВ, Дмитрий ЗАКАТНОВ

КАРЬЕРНОЕ КОНСУЛЬТИРОВАНИЕ УЧАЩИХСЯ ЗАВЕДЕНИЙ ПРОФЕССИОНАЛЬНОГО (ПРОФЕССИОНАЛЬНО-ТЕХНИЧЕСКОГО) ОБРАЗОВАНИЯ: РЕЗУЛЬТАТЫ ИССЛЕДОВАНИЯ

Раскрыты основные теоретические положения и практические результаты научного исследования на тему «Проектирование системы карьерного консультирования учащихся заведений профессионального (профессионально-технического) образования, которое выполнялось лабораторией профессиональной карьеры Института профессионально-технического образования НАПН Украины в 2016 – 2018 гг.

Ключевые слова: карьерное консультирование, система карьерного консультирования учащихся заведений профессионального (профессионально-технического) образования, Центр карьерного консультирования.

Valery ORLOV, Dmitry ZAKATNOV

RESULTS OF RESEARCH OF PROBLEMS OF CONSULTATION FROM PROFESSIONAL CAREER OF STAFF OF PROFESSIONAL AND TECHNICAL EDUCATION UNITS

The article covers the main theoretical positions and practical results of scientific research on the topic «Designing a system of professional career counseling for students of vocational education institutions», carried out by the Laboratory of Professional Career at the Institute of Vocational Education of the National Academy of Sciences of Ukraine in 2016–2018.

Keywords: professional career counseling, vocational guidance counseling system for professional vocational education students, Center of career counseling.

Постановка проблеми. Тривалий час питання щодо підготовки молоді до вибору напряму трудової діяльності досліджували переважно в контексті проблеми професійного самовизначення. Проте розвиток ринкової економіки зумовив виникнення низки суперечностей, розв'язання яких пов'язане з необхідністю підготовки молоді людини до вибору, планування та реалізації професійної кар'єри. Ефективним засобом такої підготовки є впровадження в освітню практику закладів професійної (професійно-технічної) освіти консультування з професійної кар'єри.

Мета статті – презентування результатів наукового дослідження за темою «Проектування системи консультування з професійної кар'єри учнів професійно-технічних навчальних закладів», що здійснювалося в Інституті

професійно-технічної освіти НАПН України у 2016 – 2018 рр. співробітниками лабораторії професійної кар'єри.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Дослідження психолого-педагогічних аспектів консультування з професійної кар'єри учнівської молоді з середини минулого століття вчених країн Західної Європи та Північної Америки (В. Берг, М. Вудкок, Л. Пітер, Дж. Сьюпер, Дж. Холланд, Х. Швальбе та ін.). Активне дослідження зазначеної проблематики вітчизняними вченими розпочалося порівняно нещодавно. Проте вони не розглядають теоретичні та методичні основи створення та реалізації системи консультування з професійної кар'єри в закладах та установах професійної (професійно-технічної) освіти.

Виклад основного матеріалу. Дослідження нової для вітчизняної педагогічної науки проб-

лематики здійснювали співробітники лабораторії професійної кар'єри Інституту професійно-технічної освіти НАПН України впродовж 2016 – 2018 рр. у рамках науково-дослідної роботи «Проектування системи консультування з професійної кар'єри учнів професійно-технічних навчальних закладів».

Проектування системи консультування з професійної кар'єри потребувало насамперед виявлення мети її функціонування. Відповідно до статті 15 Закону України «Про освіту» одним із завдань системи професійної (професійно-технічної) освіти є забезпечення перспектив кар'єрного зростання особи впродовж життя, що потребує розвитку у неї відповідних компетентностей, а саме кар'єрної компетентності. Кар'єрну компетентність обґрунтовано як інтегральну якість особистості, що охоплює знання, вміння, навички, мотивацію, ставлення й особистісні якості, які цілісно визначають її здатність, прагнення й готовність усвідомлено проектувати й успішно реалізовувати освітньо-професійну траєкторію.

Кар'єрна компетентність учнів ЗП(ПТ)О – поліструктурне особистісне утворення, що деталізується чотирма компонентами: *мотиваційно-ціннісним*, що зумовлюється позитивним ставленням до професійної освіти як до початку процесу реалізації професійної кар'єри, переважанням у структурі мотивів прагнення до успіху, відповідності кар'єрних орієнтацій обраному напрямку професійної діяльності; *когнітивним*, що виражається в усвідомленні періоду одержання професійної освіти як базового етапу кар'єри, знаннями щодо можливих шляхів розвитку кар'єри, її типів, етапів, стратегій, вимог професійного середовища до знань, умінь, навичок, загальних та професійних компетентностей фахівця; *діяльним*, що визначається діями, спрямованими на планування кар'єри на початковому етапі навчання, розв'язання освітніх і професійних завдань перспективного кар'єрного плану, розширення професійної поінформованості, планування кар'єри, здатністю вирішувати проблеми кар'єрного розвитку; *рефлексивно-оцінним*, що передбачає самоаналіз учнівською молоддю особистісних якостей і результатів діяльності у процесі здобуття професійної освіти в контексті реалізації перспективних планів на професійну діяльність і кар'єрний розвиток, їх адекватною самооцінкою. Встановлено, що розвиток кар'єрної компетентності є поетапним процесом. Розвиток кар'єрної компетентності в учнів відбувається послідовно за такими етапами: мотиваційно-орієнтувальним (формування мотиваційно-ціннісного й когнітивного компонентів кар'єрної компетентності шляхом наси-

чення змісту освіти релевантною інформацією, виявлення досвіду діяльності, якостей особистості, здібностей тощо) – процесуальним (розвиток діяльнісного компоненту кар'єрної компетентності шляхом створення умов для набуття відповідного досвіду діяльності, планування, прогнозування, реалізації інтерактивних технологій, що сприяють формуванню суб'єктної позиції щодо професійного майбутнього, професійної Я-концепції й, адекватної самооцінки) – рефлексивно-прогностичним (формування переважно рефлексивно-оцінювального компонента кар'єрної компетентності на основі рефлексії досвіду діяльності на попередніх етапах й актуалізації активності особистості у формуванні нових цілей кар'єрного розвитку та визначення подальшої освітньо-професійної траєкторії).

Теоретичні пошуки, а також вивчення досвіду підготовки особистості до вибору, планування та реалізації професійної кар'єри дали змогу спроектувати систему консультування з професійної кар'єри учнів закладів професійної (професійно-технічної) освіти. У розробленій моделі системи консультування з професійної кар'єри графічно візуалізовано: мету, суб'єктів системи (учні ЗП(ПТ)О, їхні батьки, педагогічні працівники, органи державної влади та місцевого самоврядування, заклад професійної (професійно-технічної освіти), роботодавці), взаємодію з зовнішнім середовищем; концептуально-теоретичний блок презентує теоретичне підґрунтя функціонування системи консультування з професійної кар'єри у закладі професійно-технічної освіти, а саме: основні принципи функціонування педагогічної системи; теорії професійного й кар'єрного розвитку особистості, теорії й принципи психологічного і кар'єрного консультування; теоретичні основи формування кар'єрної компетентності та її структуру; методико-технологічний блок відображає методику формування кар'єрної компетентності учнів закладів професійно-технічної освіти як поетапний процес, конкретизований відповідними формами, методами й технологіями консультування з професійної кар'єри; оцінно-результативний блок – критерії, рівні сформованості кар'єрної компетентності учнів ЗП(ПТ)О, що дає можливість оцінити педагогічну ефективність системи кар'єрного консультування на рівні окремого закладу освіти. Організаційно-предметне середовище консультування з професійної кар'єри у межах відповідної системи реалізується у формі Центру професійної кар'єри, який може бути виокремленим підрозділом закладу професійної (професійно-технічної) освіти. Його осно-

вна мета полягає в здійсненні комплексного супроводу учнівської молоді щодо кар'єрного розвитку та надання послуг із планування й розвитку кар'єри, забезпечення взаємодії закладу освіти з ринком праці тощо.

Перевірка основних теоретичних положень наукового дослідження передбачала організацію відповідної експериментальної діяльності. У рамках виконання наукового дослідження було зініційовано 3 експерименти, зокрема – 2 – всеукраїнського рівня і 1 – рівня підвідомчої установи НАПН України. 3-поміж завдань – експериментальна перевірка функціонування системи консультування з професійної кар'єри. У процесі експериментальної роботи створювалися відповідні підрозділи ЗП(ПТ)О, які мали такі назви: Центр кар'єри, Центр розвитку кар'єри, Центр кар'єрного зростання, Центр професійного становлення тощо. У межах експериментальної роботи вперше Центр професійної кар'єри було створено у Колківському вищому професійному училищі (Волинська область, Маневицький район, смт Колки) 23.06.16 р. Згодом такі Центри було відкрито в більшості закладів професійної (професійно-технічної) освіти Волинської області (всього 20 Центрів). Реалізація у практиці роботи закладів професійної (професійно-технічної освіти) системи консультування з професійної кар'єри позитивно вплинула на розвиток кар'єрної компетентності учнів як за показниками її мотиваційно-ціннісного, когнітивного, рефлексивно-оцінювального та діяльнісного компонентів, так і цього особистісного утворення загалом.

Основні результати наукового дослідження за темою «Проектування системи консультування з професійної кар'єри учнів професійно-технічних навчальних закладів», що здійснювалося лабораторією професійної кар'єри Інституту професійно-технічної освіти НАПН України у 2016 – 2018 рр., висвітлено в понад 100 публікаціях співробітників лабораторії, розміщених на сайті Інституту проблем виховання НАПН України (<https://ivet.edu.ua/activity/produktssiandr/300-products-0116u003567>) та в Електронній бібліотеці НАПН України (<http://lib.iitta.gov.ua/view/divisions/pll/>).

Практичні результати наукового дослідження з теми «Проектування системи консультування з професійної кар'єри учнів професійно-технічних навчальних закладів» дають змогу зробити такі висновки: організаційно-предметним середовищем консультування з професійної кар'єри можуть виступати Центри професійної кар'єри, що створюються як структурні підрозділи закладу освіти й здійснюють організаційно-технічне, інформаційне

та психолого-педагогічне забезпечення професійного та кар'єрного розвитку особистості на етапі здобуття професійної освіти з урахуванням особливостей, закладів професійної освіти (контингент, терміни навчання, підготовка за робітничими професіями, перспективи працевлаштування й розвитку кар'єри тощо) та потреб ринку праці; педагогічна ефективність консультування з професійної кар'єри учнів закладів професійної (професійно-технічної) освіти забезпечується шляхом реалізації у практиці роботи Центру професійної кар'єри таких умов: здійснення психолого-педагогічного супроводу кар'єрного розвитку особистості на засадах компетентнісного підходу; активізація та вдосконалення діяльності психологічної служби ЗП(ПТ)О; використання інтерактивних технологій консультування, зокрема комп'ютерних; створення сайту кар'єрного консультування; розвиток мотивації кар'єрного зростання тощо; реалізація системи консультування з професійної кар'єри дає змогу скоригувати освітньо-професійні траєкторії випускників закладів професійно-технічної освіти (зросла з 57,5 % до 73,1 % кількість учнів, які планують працевлаштуватися за набутою спеціальністю) та сприяє формуванню в учнів планів кар'єрного розвитку на віддалену перспективу (кількість учнів, які мають кар'єрні плани на понад 5 років, зросла з 47,7 % до 69,1 %).

ЛІТЕРАТУРА

1. Базиль Л. О., Орлов В. Ф. Консультування із професійної кар'єри як важливий чинник самореалізації майбутніх фахівців / Л. О. Базиль, В. Ф. Орлов // *Science and Education a New Dimension. Pedagogy and Psychology*, VI (75), Issue: 181, 2018. – Р. 7 – 10.
2. Закатнов Д. Теоретичні засади проектування системами консультування з професійної кар'єри учнів професійно-технічних навчальних закладів / Д. Закатнов // *Науковий вісник Інституту професійно-технічної освіти НАПН України. Професійна педагогіка: зб. наук. праць*: Вип. 12. – К.: «НВП Поліграфсервіс», 2016. – С. 40 – 48.
3. Орлов В. Ф. Методичні засади професійної орієнтації та консультування з професійної кар'єри учнівської молоді / В. Ф. Орлов, Л. М. Єршова, Д. О. Закатнов // *Наукове забезпечення розвитку освіти в Україні: актуальні проблеми теорії і практики* (до 25-річчя НАПН України). Збірник наукових праць. — К.: Видавничий дім «Сам», 2017. – С. 291 – 296.
4. Планування й розвиток професійної кар'єри учнівської молоді у системі професійно-технічної освіти: навчальний посібник / С. В. Алексеева, Л. М. Єршова, Д. О. Закатнов, В. Т. Лозовецька, В. Ф. Орлов; [за ред. Д. О. Закатнова]. – Житомир: «Полісся», 2018. – 186 с.

«ПЕДАГОГІЧНИЙ ОСКАР – 2019»: ПРОФЕСІЙНИЙ КОНКУРС ІННОВАЦІЙНОСТІ ТА КРЕАТИВНОСТІ

Ніна ЛИХОГОД, завідувач лабораторії педагогічних інновацій Науково-методичного центру вищої та фахової передвищої освіти МОН України

У рамках Меморандуму про співпрацю між Національною академією педагогічних наук України та ДУ «НМЦ «Агроосвіта» проведено конкурс професійної майстерності педагогічних працівників технікумів і коледжів «Педагогічний ОСКАР-2019», основним завданням якого є дисемінація інноваційного педагогічного досвіду, виявлення та підтримка творчої діяльності педагогів, педагогічних колективів з метою підвищення ефективності та якості освітнього процесу.

9 квітня відбулися урочистості з нагоди вручення головної нагороди конкурсу «Педагогічний ОСКАР-2019». Переможців та гостей свята щиро привітали **Василь Кремень**, президент Національної академії педагогічних наук України, голова комісії, **Нелля Ничкало**, академік-секретар відділення професійної освіти і освіти дорослих НАПН України, **Валентина Радкевич**, директор Інституту професійно-технічної освіти НАПН України.

Вручаючи нагороди, В. Кремень наголосив, що здобуття перемоги учасниками конкурсу – найвище визнання їхньої педагогічної майстерності, креативності й побажав завжди залишатись творчими особистостями, здатними переконувати високим професіоналізмом та реалізовувати найсміливіші новаторські ідеї. За багаторічну сумлінну працю, вагомий особистий внесок у реалізацію завдань сучасної державної політики в освітянській галузі, ефективно впровадження інноваційних освітніх технологій в. о. директора ДУ «НМЦ «Агроосвіта» Тетяну Іщенко нагороджено золотою медаллю «Ушинський К. Д.» Національної академії педагогічних наук України. Нелля Ничкало за високий професіоналізм, активний, творчий підхід до реалізації освітньої політики щодо впровадження дуальної форми навчання та інноваційних технологій в освітній процес вручила Почесні грамоти та подяки НАПН України окремим керівникам коледжів.

Під бурхливі оплески отримувач нагороду і директор ВП НУБіП України «Немішаївський аг-

ротехнічний коледж» Володимир Альохін, який гостинно відчинив двері для учасників заходу. Ініціативність, інноваційність, нестандартність у прийнятті рішень, продемонстровані в цей день, не залишили байдужим жодного. І ми щиро дякуємо всьому педагогічному колективу коледжу за гостинність.

Важливим викликом сучасності для освіти є формування конкурентоспроможного фахівця, який відповідає запитам роботодавців, виробничників, бізнесу. Ці проблеми можливо вирішити лише за умови тісної співпраці закладів освіти і виробничників з впровадженням інноваційних підходів до підготовки висококваліфікованих фахівців, конкурентоспроможних на ринку праці.

До номінації «Інноваційний проект в організації освітнього процесу» подано 17 творчих робіт. Серед них особливо вирізняються творчі роботи з досвіду проведення навчальних екскурсій, занять, впровадження елементів дуальної форми навчання. Досвід формування медіаосвітніх компетентностей викладачів коледжу методами і засобами інформаційно-комунікаційних технологій також має місце в окремих ЗВО. Визначено шість ЗВО – номінантів на перемогу та призові місця.

Ефективність організації освітнього процесу в коледжі залежить від командної роботи педагогічних працівників. Навчальну і виховну мету досягають там, де є бажання творчо працювати – навчати і виховувати студентів, організовувати систему виховної роботи, спрямовану на забезпечення якості освіти.

У номінації «Інноваційний проект в організації виховної, соціально-психологічної роботи ЗВО» подано 144 творчі доробки. Серед них методичні посібники з організації системи виховання у ЗВО, досвід інноваційних підходів куратора до адаптації студентської молоді, педагогічні проектні технології, молодіжні інформаційно-просвітницькі проекти та досвід проведення психологічної діяльності з метою формування системи цінностей студентської молоді, формування гармонійної особистості.

Визначено сім конкурсних робіт – номінантів на перемогу та призові місця.

Увесь освітній процес виглядає як складний механізм, в якому кожен елемент є головним. Важко перебільшити значення ефективної злагодженої діяльності методичного кабінету, відділення, циклової комісії. Сучасною і актуальною формою роботи таких структурних підрозділів у коледжі є створення віртуальних електронних кабінетів, сайтів.

У номінації **«Інноваційна діяльність методичного (педагогічного) кабінету, предметної (циклової комісії)»** подано 257 творчих робіт. Поряд з класичними навчально-методичними комплексами з дисципліни суттєву перевагу мали віртуальні електронні методичні комплекси. Інноваційними формами роботи циклових комісій є накопичення та систематизація досвіду проведення тижнів циклових комісій, здійснення проектних досліджень, проведення тематичних конференцій, семінарів, олімпіад з дисциплін, професійних конкурсів, ділових ігор в електронних посібниках. Урізноманітнення форм і методів контролю знань з використанням освітніх Google-сервісів сприяють кращому засвоєнню навчального матеріалу, розвитку критичного мислення. Формування професійних компетентностей підсилюється засобами інтерактивного навчання, інтегрованих занять, занять на виробництві, на предметних гуртках. Визначено 15 конкурсних робіт-номінантів на перемогу та призові місця.

Номінація **«Творчий проект зі збереження та примноження національних традицій»** охоплює творчі роботи художньо-естетичного напрямку за розділами експозицій Музею українського костюма та української писанки НМЦ «Агроосвіта»: український костюм, українські писанки, весільне вбрання та весільні рушники, обереги, самобутнє мистецтво молоді сьогодення, що виготовлені та створені студентами на заняттях гуртків художньої творчості (краєзнавство, народознавство, українські звичаї та обряди, писанкарство, живопис, скульптура, мозаїка, аплікація, вишивка, плетіння, інкрустація, карбування, музичні та художні твори тощо) під керівництвом педагогічних працівників. На конкурс подано 150 творчих робіт із 36 ЗВО. Визначено три ЗВО – номінанти на призові місця.

Інноваційною і водночас необхідною в освітньому процесі є цифрова педагогіка. XXI століття – епоха четвертої промислової революції, шаленого інформаційного потоку, різних джерел отримання інформації. У таких умовах роль викладача в аудиторії змінюється. Від простого інформатора він стає наставником, координатором, коучем. На перший план вихо-

дять педагогіка взаємодії, співпраці. Діджиталізація освіти – вимога часу. Електронний освітній ресурс – необхідність у методичному забезпеченні.

У номінації **«Електронний методичний навчальний посібник (підручник), ресурс»** змагались 112 творчих робіт, з них електронних ресурсів дисциплін загальноосвітньої підготовки – 25, спеціальних дисциплін професійної підготовки – 87. Усі електронні методичні ресурси мають модульну структуру і максимально враховують можливість застосування сучасних інформаційно-комунікаційних технологій. Під час створення таких ресурсів у гіпертекстовому середовищі використовувалось різне програмне забезпечення. Більшість їх подано у вигляді електронних навчально-методичних комплексів з дисциплін. Окрім традиційних складових, вони доповнені мультимедійними презентаціями, аудіосупроводом, відеофайлами, контролюючими тестовими програмами, посиланням на інтернет-сторінки, електронні бібліотеки, корисні сайти тощо. Визначено 14 конкурсних робіт – номінантів на перемогу та призові місця: серед електронних ресурсів дисциплін загальноосвітньої підготовки – шість, спеціальних дисциплін професійної підготовки – вісім.

Звичайно, створення електронного освітнього простору має певні ефективні методичні рамки і присутність друкованого підручника, посібника ніхто не відміняє. Навпаки, вони мають бути удосконаленішими і сучаснішими. По-перше, вони за змістом мають бути інноваційні, за виглядом – не перевантажені текстом, а містити багато рисунків, таблиць, виділень по тексту, можливо – інтерактивні вправи з QR-кодами, з посиланням на електронні ресурси. Такі підходи до підручників, посібників виокремились у форматі конкурсу «Педагогічний ОСКАР» в окрему номінацію.

У номінації **«Сучасний методичний навчальний посібник (підручник)»** подано методичні посібники pdf-формату, де навчальний матеріал не перевантажений текстом, доповнений рисунками, ментальними картами, схемами і таблицями. На конкурс представлено методичних навчальних посібників з дисциплін загальноосвітньої підготовки – 21, спеціальних дисциплін професійної підготовки – 59. Рекомендовано під час їх створення застосовувати більше прийомів візуалізації навчального матеріалу в поєднанні з теоретичним викладом, а також завдань, що спонукають до самостійної діяльності студентів, творчого застосування отриманих знань: опорні конспекти, схеми, завдання контролю знань, тлумачні словники, глосарій тощо. Визначено 14 номінантів на перемогу та призові місця: серед сучасних методичних навчальних

посібників з дисциплін загальноосвітньої підготовки – шість, спеціальних дисциплін професійної підготовки – вісім.

Персональний сайт викладача – інноваційний інструмент педагогічної діяльності, що інтегрує педагога в єдиний освітній простір. На конкурс у цій номінації подано 91 освітній сайт. Це сайти, які за допомогою безкоштовних об'єктів: Jimbo, Webnode, UCOZ, Wordpress, сервісів Google. Сайти мають певну структуру, навігацію, контент. Розділи сайтів використовуються під час опанування нового навчального матеріалу, виконання практичних, лабораторних завдань, повторення, закріплення, підготовки до заліків, іспитів, тематичного контролю та самостійної роботи студентів в аудиторії та позааудиторний час. Використання сайтів у освітній діяльності підсилює мотивацію до вивчення дисциплін, стимулює пізнавальну активність студентів, реалізує принцип індивідуалізації навчання, підвищує ефективність і результативність навчання. Однак не всі сайти захищені від реклами, навігація не завжди зручна, що ускладнює роботу на сайті, динамічність багатьох сайтів бажає бути кращою. У номінації визначено п'ять конкурсних робіт-номінантів на призіві місця.

Інтернет-ресурси, соціальні мережі в освітньому процесі для творчого викладача стають ефективним інструментарієм на шляху підвищення якості навчання. У конкурсі «Педагогічний ОСКАР» є номінація «Сучасні засоби унаочнення». Серед багатьох видів унаочнення, візуалізації та демонстраційних методів кращим досвідом визначено створення відео- каналу.

Дуже широко в конкурсі подано номінацію «Сучасні засоби унаочнення» (674 конкурсні роботи). Серед них переважна більшість – мультимедійні презентації, створені у Microsoft Office Power Point, атласи, плакати, таблиці. YouTube-канали, курси відеолекцій, авторські навчальні відеофільми, що сприяють ефективності навчального процесу з дисципліни. Такі методичні розробки відповідають вимогам стандартів методичного забезпечення, змісту навчальної програми, до їх створення залучаються кращі студенти. Також на конкурс подано інтерактивні робочі зошити для практичних, лабораторних занять з розробленими QR-кодами. Електронні практикуми й атласи – важливий методичний компонент до унаочнення навчального матеріалу. У номінації визначено 37 конкурсних робіт – номінантів на призіві місця.

Щороку у конкурсі беруть участь понад 2 тис. викладачів, авторів творчих робіт. Прізвища особливо активних учасників вже упродовж 10 років заносять до Книги пошани. З кожним роком їх стає на 100 – 120 осіб більше.

Близько 300 осіб щорічно є учасниками педагогічних семінарів, майстер-класів, тренінгів. Маємо досвід співпраці з обласними методичними об'єднаннями методистів та викладачів технікумів і коледжів Харківської, Одеської, Житомирської областей. І ми готові до розширення форм і методів співпраці з метою популяризації та впровадження педагогічних інновацій. І це додає нам впевненості, що ми на правильному шляху.

Вітаємо переможців у номінаціях:

ІННОВАЦІЙНИЙ ПРОЕКТ В ОРГАНІЗАЦІЇ ОСВІТЬОГО ПРОЦЕСУ	
Козлова Марина Миколаївна – завідувач навчально-виробничої практики Глухівського агротехнічного інституту імені С. А. Ковпака Сумського НАУ	СПІВПРАЦЯ ГЛУХІВСЬКОГО АГРОТЕХНІЧНОГО ІНСТИТУТУ ІМЕНІ С. А. КОВПАКА СУМСЬКОГО НАУ З ВИРОБНИЦТВОМ Методична розробка
ІННОВАЦІЙНИЙ ПРОЕКТ В ОРГАНІЗАЦІЇ ВИХОВНОЇ, СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНОЇ РОБОТИ	
Ерохіна Надія Миколаївна , заступник директора з виховної роботи, Матвієнко Валентина Михайлівна , методист Технологіко-економічного коледжу Білоцерківського НАУ	ОРГАНІЗАЦІЯ ЕФЕКТИВНОСТІ СИСТЕМИ ВИХОВНОЇ РОБОТИ У КОЛЕДЖІ, СПРЯМОВАНОЇ НА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ОСВІТИ Навчально-методичний посібник
ІННОВАЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ МЕТОДИЧНОГО (ПЕДАГОГІЧНОГО) КАБІНЕТУ ТА ПРЕДМЕТНОЇ (ЦИКЛОВОЇ) КОМІСІЇ	
Крошка Світлана Андріївна – голова циклової комісії, викладач ВП «Лисичанський педагогічний коледж Луганського НАУ імені Тараса Шевченка»	САЙТ ЦИКЛОВОЇ КОМІСІЇ ВИКЛАДАЧІВ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ Освітній веб-сайт
СУЧАСНИЙ НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНИЙ ПОСІБНИК	
Професійна підготовка	
Мартишин Любомир Іванович , Мартишин Іван Володимирович – викладачі Рогатинського державного аграрного коледжу	РОЗВЕДЕННЯ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ТВАРИН Навчально-методичний посібник
Загальноосвітня підготовка	
Лейбик Людмила Іванівна – викладач Луцького педагогічного коледжу	ФІЗИКА Навчально-методичний посібник
ЕЛЕКТРОННИЙ НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНИЙ ПОСІБНИК (ПІДРУЧНИК), РЕСУРС	
Професійна підготовка	
Качановський Олег Ігорович – викладач ВСП «Рівненський коледж Національного університету біоресурсів і природокористування України»	АВТОМАТИЗОВАНА ЗЕМЕЛЬНО-КАДАСТРОВА ІНФОРМАЦІЙНА СИСТЕМА. Електронний освітній ресурс
Загальноосвітня підготовка	
Гурняк Ірина Анатоліївна – викладач Лебединського педагогічного коледжу	ХІМІЯ Електронний освітній ресурс
СУЧАСНІ ЗАСОБИ УНАОЧНЕННЯ	
Литвиненко Михайло Олександрович , Литвиненко Ірина Олексіївна – викладачі Хомуцького ветеринарно-технологічного коледжу Полтавської ДАА	YOUTUBE – КАНАЛ ДЛЯ ВЕТЕРИНАРІВ ТА ПРО ВЕТЕРИНАРІВ. YOUTUBE – КАНАЛ ПРО ТВАРИН ANIMAL PLACE. Освітній відеоканал

Вимоги до оформлення авторських рукописів до журналу «ПРОФЕСІЙНА ОСВІТА»

1. До журналу приймаються статті наукового, методичного характеру з актуальних проблем розвитку професійної освіти і навчання в Україні і за кордоном (рубрики: РИНОК ПРАЦІ І ПРОФЕСІЙНА ОСВІТА, ДИДАКТИКА, ІННОВАЦІЇ, НАВЧАННЯ НА ВИРОБНИЦТВІ, ПЕДАГОГ ПРОФЕСІЙНОЇ ШКОЛИ, ПСИХОЛОГІЧНА СКАРБНИЧКА, З ДОСВІДУ, ВИХОВНА РОБОТА, МЕТОДИЧНА РОБОТА, ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД, які раніше не публікувалися та не були передані для публікації в інші видання, а також відомості про цікаві події у професійно-технічній освіті (рубрики: ХРОНІКА, КНИЖКОВА ПОЛИЦЯ, ВІТАЄМО) тощо.

Статті друкуються за умови передплати журналу на рік, копія бланка про передплату додається до статті.

2. Структура наукової статті має відповідати вимогам ВАК України за № 1-02/3 від 5 січня 2003 р. До рукопису наукової статті автора, який не має наукового ступеня, обов'язково додається рецензія, підписана особою, що має науковий ступінь, засвідчена печаткою за місцем роботи рецензента (може бути сканована та надіслана у графічному форматі).

3. **Оформлення статті:** обсяг – до 7 сторінок тексту формату А4 українською мовою, через півтора інтервали, шрифт Times New Roman, кегль 14, поля – по 2 см, збережено у редакторі MSWord 97-2003 у форматі *.doc. Зверху пишеться назва статті, прізвище та ім'я, вчений ступінь, наукове звання, посада автора (авторів) статті. У наукових статтях обов'язково додається коротка анотація до статті (2 – 3 рядки) та ключові слова, індекс УДК. Також у наукових статтях назва статті, дані про автора, анотація та ключові слова даються трьома мовами (українською, російською та англійською). Бібліографія до статті має бути складена за правилами стандарту, розміщена за алфавітом і ретельно перевірена автором. Посилання на джерела в тексті треба надавати в квадратних дужках, наприклад [1, 3]. Ілюстративний матеріал у статті має бути високої якості, малюнки і таблиці – бути прив'язаними до тексту, мати порядковий номер і назву.

4. Окремими файлами надсилаються: інформація про автора (авторів) прізвище, ім'я, по батькові (повністю), місце роботи, посада, науковий ступінь, звання, електронна адреса, контактні телефони; якісні фото автора та (за бажанням) фото до матеріалів статей (можуть бути розміщені на обкладинці та на зворотах обкладинки або у тексті статті), копія бланка про передплату журналу.

5. За достовірність фактів, цитат, власних імен, географічних назв та інших відомостей відповідають автори публікацій.

6. Редакція залишає за собою право на незначне редагування і виправлення статті (зі збереженням головних висновків та стилю автора), перенесення статті до наступного номеру чи відмову від публікації (якщо недотримані вимоги). За необхідності стаття може повертатись автору на доопрацювання.

3 приводу публікування матеріалів у журналі звертатися до відповідального секретаря члена редакційної колегії старшого наукового співробітника лабораторії професійної кар'єри Інституту професійно-технічної освіти НАПН України, кандидата педагогічних наук ГРИЦЕНКО ІНИИ АНТОНІВНИ за телефоном 097-562-22-22, матеріали надсилати на електронні адреси: grihenokinka@ukr.net, 2345255@ukr.net, ipro_info@ukr.net з поміткою: для журналу «ПРОФЕСІЙНА ОСВІТА».

ДЕРЖАВНЕ ІНФОРМАЦІЙНО-ВИРОБНИЧЕ ПІДПРИЄМСТВО ВИДАВНИЦТВО «ПЕДАГОГІЧНА ПРЕСА»

Директор видавництва

Олексій ОСЬКІН

Головний редактор

редакції журналів

Ніна БЕРІЗКО

Адреса редакції журналу:

02094, м. Київ,

вул. Попудренка, 54
8-й поверх, кім. 802

Тел.: (044) 292-83-05

Над номером працювали:

Леся ЯВОРСЬКА

Олена КОНЄЄВА

Віктор ДЯЧЕНКО

На с. 1 обкладинки: Президент НАПН України Василь Кремень і в. о. директора Науково-методичного центру вищої та фахової передвищої освіти МОН України Тетяна Іщенко на урочистостях з нагоди вручення «Педагогічного Оскара» переможцям конкурсу – працівникам технікумів і коледжів.

Листи й матеріали для публікації можна

надсилати електронною поштою:

2345255@ukr.net з поміткою

«Професійна освіта»

Підписано до друку 19.06.2019 р.

Формат 60×84 1/8.

Папір газетний. Друк офсет.

Умов.-друк. арк. 6,5.

Зам. № 16466

Видруковано ТОВ «Принтстор Груп»

03190, м. Київ,

вул. Данила Щербаківського, 4

Державний комітет зв'язку та інформації України ф.СП-1

ДОСТАВНА КАРТКА — ДОРУЧЕННЯ

ПВ	місце	літер.
----	-------	--------

На газету
журнал

48764

«ПРОФЕСІЙНА ОСВІТА»

найменування видання

Вартість	передплата	кількість комплектів	1
	переадресування		

на 2019 рік по місяцях

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
×				×			×			×	

поштовий

індекс _____

місто _____

код вулиці

буд.	корп.	кв.

село _____

область _____

район _____

вулиця _____

прізвище, ініціали

Читайте в наступному номері

- Законодавче забезпечення фахової передвищої освіти
* * *
- Дуальна професійна освіта
* * *
- Дидактика професійної освіти
* * *
- Професійне виховання
* * *
- Ринок праці і професійна освіта